

บทที่ 2

ปัญหาการดำเนินคดีกับการฟอกเงินในประเทศไทย

การฟอกเงินซึ่งเป็นการดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดใดๆ เปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ได้กลายเป็นรูปแบบที่นิยมอย่างแพร่หลายมากของอาชญากรในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดของบรรดาอาชญากร นอกจากนี้การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกนั้นเป็นเงินนอกระบบอันไม่ได้เกิดจากผลผลิตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้เงินดังกล่าวยังถูกนำไปใช้ในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ตลอดจนนำไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรมจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความสงบสุขเรียบร้อยของสังคมและปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย¹

2.1 ความหมาย ลักษณะ แนวความคิด และวิธีการของการฟอกเงิน

2.1.1 ความหมายและลักษณะของการฟอกเงิน

คำว่า “การฟอกเงิน” (Money Laundering) เป็นถ้อยคำซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากกว่า 60 ปี ในเหล่าองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกล่าวกันว่าผู้ที่คิดค้นแนวความคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ ได้แก่ นายเมเยอร์ แลนสกี (Meyer Lansky) อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เงินสกปรก” (dirty money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรม เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า “เงินสะอาด”(Clean money) หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการขจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำอันผิดกฎหมาย โดยผ่านขั้นตอนของการโอนและธุรกิจต่างๆ เพื่อให้จำนวนผลประโยชน์เดียวกันดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” เป็นเล่ห์เหลี่ยมเพื่อการสร้างและปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งมีที่มาจากการประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด

¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”, (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่นตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 39 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาควิชาการรัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9 , 2539-2540), หน้า ข.

การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้าย และการหลีกเลียงภาษีเป็นต้น²

ในปัจจุบันได้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายของการฟอกเงินไว้มากมาย ดังนี้

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การกระทำใดๆที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้เงินหรือทรัพย์สินใดๆซึ่งมีที่มาจากกระทำความผิดใดๆเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย³

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริต ให้กลายเป็นสภาพเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด ทั้งนี้เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายส่วนมากเป็นผู้ค้ายาเสพติดไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน นอกจากนี้ทรัพย์สินที่ได้เปลี่ยนสภาพกลายเป็น “เงินสะอาด” แล้วผู้ค้ายาเสพติดก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติดและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมดังกล่าวของตนอีกด้วย⁴

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบหรืออาจจะกล่าวอีกนัยว่า การฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สินเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และยังหมายรวมไปถึงการเปลี่ยนเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริต ให้กลายเป็นสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย⁵

² Robinson Jeffrey, The Laundrymen (New York : Arcode Publishing, 1996) , pp. 4-5.

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”, หน้า 10.

⁴ ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย , การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ,เอกสารเผยแพร่,สำนักเลขาธิการวุฒิสภา , สิงหาคม 2537, หน้า 1-2.

⁵ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชีย เพลส,2542), หน้า 61.

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเสมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้กระทำผิดกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยการปิดบังการกระทำความผิดของตนได้อีกด้วย นอกจากนี้ทรัพย์สินอื่นที่ได้กลายเป็นเงินสะอาดแล้ว ผู้กระทำผิดกฎหมายก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมของตนด้วย⁶

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรงเป็นสิ่งอื่น แล้วนำสิ่งนั้นไปเปลี่ยนต่อโดยทำให้ถูกกฎหมาย เช่น นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปเข้าธนาคาร ไปซื้อเช็คเดินทาง ไปซื้อหุ้น ซื้อบ้าน ที่ดิน แล้วก็ขายสิ่งเหล่านี้ไป ก็จะได้ “เงินใหม่” ที่มีใช้เงิน “ก้อนเดียวกัน” กับเงินที่ได้มาแต่แรก⁷

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การนำเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากการประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้ายและการหลีกเลียงภาษี เป็นต้น หรือที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เงินสกปรก” (Dirty Money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรม เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “เงินสะอาด” (Clean Money) หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการขจัดร่องรอยของผลประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำผิดกฎหมาย โดยผ่านขั้นตอนของการโอนและธุรกิจต่างๆ เพื่อให้จำนวนผลประโยชน์เดียวกันดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด⁸

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าได้มาโดยชอบ ซึ่งกระทำได้หลายวิธี เช่น การนำเงินออกไปนอกประเทศ การฝากเงินกับสถาบันการเงิน การตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า การซื้อขายที่ดิน การแลกเปลี่ยน

⁶ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542), หน้า 19.

⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “สิ่งที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน” ใน รวมบทความและสาระนำรู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : กองนิติการ สำนักงานป.ป.ส. สำนักนายกรัชมุนตรี, 2542), หน้า 87.

⁸ วัชรพล ประสารราชกิจ, “อาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย : รูปแบบขอบเขต ความรุนแรงและแนวทางแก้ไขปัญหา” (เอกสารวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2541), หน้า 14.

เงินตราสกุลอื่น การให้ผู้อื่นถือเงินหรือทรัพย์สินไว้แทน เป็นต้น การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ อาชญากรรมเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด ผู้กระทำความผิดมักไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน หรือเรียกได้ว่ากระบวนการทำ “เงินสกปรก” ให้เปลี่ยนสภาพเป็น “เงินสะอาด”⁹

สำหรับความหมาย “การฟอกเงิน” ของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ นั้นบัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 5 ผู้ใด

- 1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ
- 2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ

กระทำความผิดผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่าได้ว่าการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นหมายถึง การกระทำความผิดโดยการกระทำใดๆ ที่ทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดมูลฐานแปรสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยเสมือนหนึ่งถูกต้องตามกฎหมาย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ดูเหมือนได้มาโดยถูกกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต ส่วนใหญ่การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การค้าหญิงค้าเด็ก การทุจริต การฉ้อโกงประชาชนโดยกรรมการ ผู้จัดการหรือผู้บริหารสถาบันการเงิน การลักลอบหนีศุลกากร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติด¹⁰ สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ในมาตรา 3 มีทั้งหมด 9 ประการ ดังนี้

⁹ กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส., “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : มาตรการใหม่ในการปราบปรามยาเสพติด” ใน เอกสารสรุปผลสัมมนา เรื่อง กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพมหานคร, 7-8 กรกฎาคม 2542 (กรุงเทพมหานคร : กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี้, 2542) , หน้า 26.

¹⁰ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี้ , 2542) , หน้า 20.

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศและการค้าหญิงและเด็ก
3. ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน
4. ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงทรัพย์สินหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบ หรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน
5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
6. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาชญากรรมที่กระทำโดยอ้างอำนาจหน้าที่ หรือช่องโหว่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 337 และมาตรา 338
7. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีภาษีศุลกากร
8. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
9. ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

นอกจากนี้ ยังได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น อีก 2 มูลฐานความผิดได้แก่

1. ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 53 (1) และ (2)
2. ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 14

ดังนั้น จึงมีความผิดมูลฐานในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งสิ้น

11 มูลฐานความผิด โดยความผิดมูลฐานทั้ง 11 ประการดังกล่าว เป็นความผิดที่รัฐถือว่าร้ายแรงและเป็นภัยอย่างยิ่งต่อสังคม ซึ่งโดยแท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าวแต่ละมาตราก็จะมีความผิดในตัวเองอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการสอบสวนจับกุมการกระทำความผิดในความผิดมูลฐานดังกล่าวค่อนข้างยาก จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานทั้ง 11 ประการดังกล่าวนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไปฟอกเพื่อให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดแล้วนำกลับมาประกอบอาชญากรรมอีก เพราะฉะนั้นหากผู้กระทำความผิดมูลฐานทั้ง 11 ประการได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดแล้วเก็บเงินไว้ มิได้นำไปฟอกตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 5 ก็จะไม่มีความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัตินี้ แต่จะผิดกฎหมายตามความผิดมูลฐานเท่านั้น หากแต่ถ้านำเอาเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานแล้วนำไปดำเนินการฟอกเงินตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ผู้นั้นหรือบุคคลอื่นที่กระทำความผิดจะมีความผิดฐาน

ฟอกเงิน¹¹ ทั้งนี้หมายรวมถึงการกระทำด้วยประการใดๆเพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดด้วย

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน

นักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ได้นำทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2 ทฤษฎี มาพิจารณาประกอบแนวคิดเรื่องการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา คือ ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory) และทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory)¹²

ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory)

ทั้งนี้เป็นไปตามหลักกฎหมายความคิดพื้นฐานของการสมคบกันกระทำผิดอาญาที่ว่าสมาชิกในการสมคบกัน จึงมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำของผู้ที่ร่วมสมคบกัน Pinkerton Rule ได้วางหลักว่า ผู้ร่วมสมคบกันจะต้องถือว่าร่วมกระทำความผิดสำหรับการกระทำของผู้ที่ร่วมสมคบกันในความหมายคือ การให้ความช่วยเหลือในการสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งจะทำให้คณะบุคคลกลายเป็นกลุ่มบุคคลตามหลักตรรกวิทยาก็คือ เพื่อการก่อตั้งในการตกลง และการตกลงอนุมานได้นำไปสู่การสมคบกันและการสมคบกันก่อให้เกิดการความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ

สำหรับแนวคิดเรื่องความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินนี้ ยังมีแนวคิดเพิ่มเติมว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้น เมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดต่อสหรัฐหรือฉ้อฉลสหรัฐ โดยถือว่าสหรัฐเป็นผู้เสียหายและเพื่อพิสูจน์ความผิด ต้องแสดงให้เห็นว่า

1. บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกัน หรือตกลงกระทำความผิดต่อสหรัฐฉ้อฉลสหรัฐ
2. อย่างน้อยที่สุดผู้ที่ได้สมคบกันมีการกระทำที่แสดงออกเพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน

¹¹ วิชัย ดันติกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนพิมพ์อักษร, 2534), หน้า 17.

¹² ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์, "การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 52.

การสมคบกัน ต้องการการตกลงที่จะกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการกระทำที่แสดงออกมากกว่าประการหนึ่ง หรือสองประการ การตกลงที่จะกระทำความผิดอาญา และมีการก้าวไปสู่การบรรลุข้อตกลง จึงจะเป็นสิ่งที่นำมาฟ้องคดีได้ ถ้าข้อหาการฟอกเงินยังไม่เพียงพอที่จะฟ้องร้องก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดได้

ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory)

ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุนนี้ นำมาใช้ประกอบกับคดีการฟอกเงิน เพราะจำเลยผู้ได้กระทำการฟอกเงินที่ผิดกฎหมาย ซึ่งมีที่มาจากการค้ายาเสพติด เป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนต่อองค์กรอาชญากรรมที่ค้ายาเสพติด ซึ่งจะแผ่ขยายอิทธิพล และแผนการขององค์กรต่อไปในกรณีนี้ต้องมีการพิสูจน์ว่า จำเลยให้บริการฟอกเงินและจำเลยรู้ว่าเงินเหล่านี้ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งจำเลยได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่ช่วยให้มีการจำหน่าย หรือครอบครองยาเสพติดต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าจำเลยเป็นผู้สืบทอดอาชญากรรม

จากทฤษฎีทั้งสองข้างต้นพิจารณาได้ว่า การฟอกเงินเป็นการสมคบกันประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการสมคบกันกระทำด้วยความฉลาดและช่วยเหลือสนับสนุนองค์กรอาชญากรรมต่อไปเป็นวัฏจักร

2.1.3 การฟอกเงิน

ขั้นตอนการดำเนินการฟอกเงิน

วิธีการฟอกเงิน ผู้กระทำการอาจกระทำรวมกันหลายวิธีหรือวิธีเดียวก็ได้ ตามเอกสารประกอบการบรรยายของ PHILP FONG, ASSISTANT DIRECTOR COMMERCIAL AFFAIRS DEPARTMENT SINGAPORE ในการอบรม ASEAN SENIOR POLICE OFFICERS COURSE 13th NOVEMBER 1993 อธิบายว่าในบรรดาวิธีฟอกเงิน ทั้งหมดนั้น สามารถจัดเป็นระดับชั้น (STAGE) ของการฟอกเงินได้เป็น 3 ระดับ โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความยากลำบากในการตรวจสอบเป็นลำดับกันไป ดังนี้

1. PLACEMENT แปลว่า ระดับชั้นเอาไปวางไว้กับที่ หมายถึง การเก็บเงินที่ได้จากการกระทำความผิดกฎหมายไว้อย่างปกปิดในที่ซ่อนเร้นและปลอดภัยที่สุด โดยจะเก็บไว้เอง อาจจะเก็บไว้ที่ใดก็ได้เงินยังคงเป็นเงิน เป็นระดับขั้นต้น เป็นวิธีการดั้งเดิมที่เล่ากันว่าในสมัยโบราณมีวิธีเก็บซ่อนด้วยการเอาเงินห่อผ้าใส่ไหฝังดินไว้ในที่ที่เชื่อว่าจะไม่มีใครรู้ใครเห็น และจะไม่มีใครไปขุดหามาได้ ครั้นเมื่อเป็นยุคสมัยใหม่และปัจจุบันนี้นอกจากจะ

เก็บไว้กับตัวไว้กับบ้านแล้ว ก็ใช้วิธีการนำไปฝากไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงิน และยังจะใช้ชื่อที่อยู่จริง หรือจะใช้ชื่อย่อ ชื่อที่ตั้งลอยๆ ชื่อคนอื่นถ้าทำได้

2. LAYERING แปลว่า ระดับชั้นแปรเปลี่ยนเป็นชั้น โดยการใช้เงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อทรัพย์สิน หรือจัดทำทรัพย์สินของมีค่า มีราคาแพง มีมูลค่ามากๆ เช่น เพชรนิลจินดา หรือทองคำแท่ง ทองรูปพรรณ ซื้อรถยนต์ ซื้อหุ้นหรือหลักทรัพย์ ซื้อหรือสร้างอาคารบ้านเรือน ที่ดิน เรือสวนไร่นาไว้ ทรัพย์สินที่จะต้องจดทะเบียนการถือกรรมสิทธิ์ อาจใช้ชื่อที่อยู่คนอื่นที่ไว้ใจได้ หรืออาจทำเป็นขายให้คนอื่นที่ไว้ใจได้ หรือทำเป็นโอนยกเป็นมรดกให้คนอื่น อาจเป็นบุตรหลานไปแล้วด้วยก็ได้ หรืออาจนำเงินไปฝากไว้กับคนอื่นที่ไว้ใจได้ อาจเป็นบิดา มารดา ญาติพี่น้องหรืออาจนำไปฝากไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงิน โดยใช้ชื่อที่อยู่ของคนอื่นที่ไว้ใจได้ อาจเป็นบุตรหลานญาติพี่น้องหรือบิดามารดา บางประเทศอาจอนุญาตให้ผู้ฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินโดยใช้ชื่อผู้ฝากเป็นชื่อย่อหรือรหัสได้ รวมทั้งการซื้อที่ดิน ซื้ออาคารบ้านเรือนไว้ในต่างประเทศ

3. INTEGRATION แปลว่า ระดับชั้นการคละเคล้าผสมผสาน โดยการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิด หรือที่ได้มาโดยไม่ชอบก่อนใหญ่ไปผสมกับเงินส่วนน้อยที่ได้จากรายได้ส่วนอื่นไป ลงทุนประกอบการที่ถูกต้องหลายๆ กิจการ จัดระเบียบจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทประกอบทางเศรษฐกิจขึ้นหลายบริษัท เป็นนายหน้า รับจ้างอง รับซื้อขายฝากที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ ให้เงินกู้ได้ดอกเบี้ย รับเหมาก่อสร้าง ซื้อขายหุ้น หรือลงทุนข้ามชาติข้ามประเทศ โอนเงินเข้าโอนเงินออกนอกประเทศ¹³

แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่จะทำการฟอก

หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงของการฟอกเงินอันปรากฏในปัจจุบันแล้ว แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้นำมาดำเนินการเปลี่ยนสภาพหรือที่เรียกกันว่านำมาฟอกนั้น อาจมีที่มาจากกระทำใดๆอันเป็นความผิดตามกฎหมายประการหนึ่ง และที่มาจากกรอันชอบด้วยกฎหมายอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้สามารถแยกสาระสำคัญของแหล่งที่มาของเงินที่ต้องฟอกจะมีแหล่งใหญ่ๆ ด้วยกัน 10 แหล่ง คือ¹⁴

¹³ วาทิน คำทรงศรี, การฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539), หน้า 83-85.

¹⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 8.

1. จากวงการเมือง

การเมืองเป็นที่มาของผลประโยชน์ระดับชาติซึ่งจะมีผลประโยชน์ที่มีใช้ตัวเงินรวมทั้งเงินที่ได้มาโดยไม่สุจริตไหลเวียนเข้ามามากมาย เพราะฉะนั้นเงินและผลประโยชน์ที่ได้มาทางการเมืองโดยไม่สุจริต จึงเป็นแหล่งสำคัญสำหรับการฟอกเงิน¹⁵ ซึ่งเงินที่ได้จากวงเมืองนั้นโดยเกิดจากความผิดจากการทุจริต หรือฉ้อราษฎร์บังหลวง การกระทำความผิดจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการคอร์รัปชันอาจเกิดในทุกระดับของข้าราชการประจำ และในเหล่าข้าราชการเมือง ส่วนใหญ่ของเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ได้แก่ ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินที่ได้มาจากการกระทำทุจริตในทางการเมืองซึ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติ อันเป็นจำนวนเงินมหาศาลซึ่งต้องทำการฟอกเพื่อปกปิดความผิดของบรรดานักการเมืองบางคน

2. ความผิดจากการฉ้อโกงประชาชน

บุคคล หรือนิติบุคคลต่างหาผลประโยชน์ด้วยการกระทำอันขัดต่อกฎหมายในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงประชาชนให้นำเงินมาร่วมลงทุนในกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น การหลอกลวงประชาชนให้มาเล่นแชร์ลูกโซ่ซึ่งมีหลายรูปแบบ หรือร่วมลงทุนในสถาบันการเงิน โดยนำเงินที่ได้มานั้นไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือทำการยกยอก ยกย้ายถ่ายเทเงินไปยังต่างประเทศ เป็นต้น

3. เงินจากความผิดการค้ายาเสพติด

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ อาชญากรรมทางด้านการค้ายาเสพติดถือว่าเป็นแหล่งที่มาซึ่งใหญ่ที่สุดของการฟอกเงิน เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างง่ายตายและร้ายแรงแพร่หลายในทุกประเทศ เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุนิยมในสังคมเมือง ปัญหาการแพร่หลายของยาเสพติดกำลังคุกคามเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศต่างๆ เพราะเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย ด้วยเหตุที่ผู้เสพย์ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการเสพย์ยาต่างพึงพอใจในการเสพย์และไม่คิดจะร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นการยากต่อการสอบสวนและปราบปราม ตลอดจนเป็นอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงจากการกระทำความผิด จึงล่อใจให้มีผู้คิดเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมประเภทนี้ จำนวนเงินรายได้อย่างมากมาจากการประกอบอาชญากรรมค้ายาเสพติดนี้ก่อให้เกิดรูปแบบวิธีของการฟอกเงินเพื่อ

¹⁵ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัชมุนตรี, 2542) หน้า 5.

ปกปิดความผิดและขยายเครือข่ายเป็นองค์กรอาชญากรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้และความมั่นคง เพื่อให้รอดพ้นจากการปราบปรามของรัฐ¹⁶

4. เงินจากวงการพนัน

วงการพนันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพนันฟุตบอล, มวย หรือกีฬาอื่นๆ และบ่อนการพนันต่างๆจะมีเงินหมุนเวียนสะพัดมากมาย แหล่งนี้จึงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดเงินเป็นจำนวนมาก เงินที่ได้จากวงการพนันเป็นเงินที่จะต้องนำไปฟอกเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเงินจากแหล่งนี้ผิดกฎหมายทั้งหมด เพียงไม่ต้องการเปิดเผยว่ามีจำนวนเงินเท่าไร

5. เงินสินบน

คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการรับสินบน หรือการรับสินบนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในความรู้สึกของคนทั่วไปถึงแม้ว่าการรับสินบนบางอย่างนั้นจะถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม เช่น รายได้จากสินบนนำจับ หรือสินน้ำใจที่ได้จากการทำอะไรให้แล้วมีค่าตอบแทน ดังนั้น จึงมีการนำเงินสินบนมาฟอกเช่นเดียวกัน¹⁷

6. เงินส่วนตัวที่ประสงค์จะปกปิด

การปกปิดนั้นก็เพื่อเหตุผลบางประการ เช่น มรดกหรือเงินรางวัลจากสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งได้มาและต้องการปกปิดไม่ให้ญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่นทราบเพราะเกรงว่าจะมาขอยืม และเงินสินบนอันชอบด้วยกฎหมายจากการนำจับผู้กระทำความผิดบางลักษณะ ซึ่งต้องปกปิดเพื่อความปลอดภัยของผู้รับสินบน เป็นต้น¹⁸

7. เงินจากกลุ่มเศรษฐกิจ

เป็นเงินที่ได้มาถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย เช่น เงินที่ได้มาจากการรับสัมปทาน ได้แก่ การได้สัมปทานผูกขาด หรือการได้สัมปทานในบางเรื่องที่ไม่ถูกต้อง อันหมายถึงเงินที่บุคคลเหล่านี้รับหรือจ่ายไปอย่างผิดกฎหมายจากสัมปทานนั้น

¹⁶ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 8-9.

¹⁷อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 6.

¹⁸ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 10.

8. เงินจากรัฐ

เงินที่รัฐหรือประเทศต่างๆ เป็นเจ้าของนำไปเก็บไว้เพื่อเอาไปทำการอื่นต่อไปโดยไม่ยอมยกให้ใครรู้ที่มาและที่ไปของจำนวนเงิน เช่น เงินค่าน้ำมัน เงินราชการลับ อันไม่สามารถเปิดเผยแก่สาธารณชนทราบเพื่อความมั่นคงของชาติ เงินค่าสัมปทานต่างๆ เป็นต้น¹⁹

9. เงินจากการเรียกค่าคุ้มครอง

การเรียกค่าคุ้มครองโดยผิดกฎหมายจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือประชาชนทำให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นจำนวนมากจนทำให้ผู้เสียแบบและนำไปใช้ข่มขู่คนทั่วไป ทำให้เกิดความหวาดระแวง และเป็นทีี่สะท้อนขวัญประชาชน จึงต้องนำเงินที่ได้มาฟอกแล้วนำไปใช้เสมือนว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมาย

10. เงินจากกิจการธุรกิจ

ในต่างประเทศธุรกิจใหญ่ๆ ที่มีรายได้เป็นจำนวนมาก เช่น ธุรกิจน้ำมัน ธุรกิจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมายแต่ไปตั้งอยู่ในประเทศที่ไม่มีความมั่นคงทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น ประเทศแถบลาตินอเมริกา หรือประเทศที่ด้อยพัฒนาในแอฟริกาบางประเทศ จึงมีการนำเงินที่ได้จากประเทศเหล่านี้ไปไว้ยังแหล่งอื่นเพื่อปิดบังที่มาและจำนวนเงิน

นอกจากนี้ธุรกิจบางประเภทก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมากๆ ในระยะเวลาสั้นๆ เช่น ธุรกิจสถานบริการ สถานบันเทิงธุรกิจ ธุรกิจนายหน้าค้าที่ดิน จำเป็นต้องนำเงินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจดังกล่าวมาฟอก เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีสรรพากร เงินได้จากกิจการธุรกิจนำเข้า-ส่งออกที่มีการลักลอบหนีภาษีศุลกากร เช่น มีการสำแดงเท็จ การแจ้งราคาสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกไม่ตรงตามความจริง เพื่อหลีกเลี่ยงไม่เสียอากร หรือเสียให้น้อยลงก็จะต้องนำเงินดังกล่าวมาฟอกให้ถูกกฎหมาย เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้าขายอัญมณี สินค้าประเภทแฟชั่นและสินค้าฟุ่มเฟือย ตลาดการค้าวัตถุโบราณและตลาดพระเครื่อง เงินที่ได้จากตลาดการค้าเงินธุรกิจที่ค้ำนึ่งถึงความพึงพอใจของผู้ซื้อเป็นหลักในการตีราคาสินค้า ก็เป็นแหล่งที่มีการฟอกเงินเช่นกัน

11. เงินจากการค้าทางเพศสิ่งลามกอนาจาร

เป็นเงินที่ได้จากการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเพศ เช่น การประกอบกิจการสถานการค้าประเวณี การลักลอบนำหญิงหรือชายไปให้บริการทางเพศ ในอดีตที่ผ่านมา การหลอกลวงหญิงไทยไปค้าบริการทางเพศในต่างประเทศ ได้สร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชญากร

¹⁹ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 7.

เป็นจำนวนมาก รวมทั้งการค้าสิ่งลามกอนาจาร ภาพ หรือสื่อลามกอนาจาร ก็สร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการฟอกเงินที่ได้มาจากธุรกิจนี้²⁰

12. จากเงินนอกระบบอื่นๆ

หมายเหตุ เงินจากแหล่งอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้ว ที่มีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย ซึ่งยังมีอีกมากมาย

รูปแบบและวิธีการฟอกเงิน

ในอดีตการปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินของอาชญากรรมที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมนั้นอาจจะกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใส่ตู้เซฟให้มิดชิดซ่อนไว้ในกำแพงหรือฝ้าผนัง หรือแบบไทยสมัยโบราณ คือการใส่โองังฝังดินไว้ แต่ปัจจุบันนี้อาชญากรต่างๆ มักจะนิยมนำเงินมาฟอกเพื่อที่จะนำไปเป็นทุนขยายฐานในการก่ออาชญากรรมให้กว้างขวางขึ้นเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ แต่ถึงอย่างไรวิธีการปกปิดหรือซุกซ่อนทรัพย์สินด้วยวิธีการซุกซ่อนอย่างมิดชิดก็คงมีอยู่บ้าง ส่วนรูปแบบในการฟอกเงินนั้นอาจจะสรุปได้ดังนี้

1. การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ

เป็นการนำเงินสดซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด หรือกล่าวอีกอย่างว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยไม่สุจริตพกติดตัวไปใช้จ่ายในต่างประเทศ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากในอดีต แต่เนื่องจากปัจจุบันเงินสดที่ได้จากการกระทำความผิดมีจำนวนมากขึ้นกว่าสมัยก่อนและธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสดจำนวนมากๆ อาจเป็นที่สังเกตและถูกเพ็งเล็งได้ง่าย ประกอบกับประเทศต่างๆ เริ่มมีมาตรการการกำกับควบคุมดูแลการทำธุรกิจด้วยเงินสดที่เข้มงวดขึ้น รวมทั้งระบบการเงินของบางประเทศอาจจะไม่นิยมการใช้จ่ายหรือการทำธุรกิจโดยอาศัยเงินสด ดังนั้นในปัจจุบันการนำเงินสดติดตัวออกไปนอกประเทศจึงไม่เป็นที่นิยมกระทำกันแล้ว จะกระทำเฉพาะในบางประเทศที่ไม่เข้มงวดในการใช้เงินสดในการธุรกรรมด้านการเงินหรืออาศัยการนำเงินสดผ่านพรมแดนระหว่างประเทศโดยติดสินบนเจ้าพนักงานซึ่งเป็นการเสี่ยงภัยอย่างมาก แต่ก็ยังคงมีการฟอกเงินในลักษณะนี้อยู่จนถึงปัจจุบัน

2. การส่งเงินสดหรือการโอนเงินออกนอกประเทศ

เป็นการนำเงินสดไปฝากไว้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวด เพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมายได้เข้าไปไหลเวียนอยู่ในระบบ

²⁰สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบาย พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ส.เอเชียเพลส, 2542) หน้า 65.

การเงินของประเทศดังกล่าว จากนั้นก็โอนเงินกลับมายังอาชญากรโดยวิธีการต่างๆ เช่น โดยทางโทรคมนาคม (Wire Transfer) เป็นต้น เงินที่ผิดกฎหมายก็จะแปรสภาพเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายทันที วิธีการลักษณะดังกล่าวนี้มักใช้กันมากในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคาร หรือสถาบันการเงินที่เข้มงวดเรื่องการนำเงินสดออกนอกประเทศ

3. การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ

การฝากเงินในลักษณะนี้เป็นวิธีการหลักที่นิยมใช้เป็นอย่างมาก ในประเทศที่ไม่มีระบบการควบคุม หรือตรวจสอบการทำธุรกรรมเงินสดที่เข้มงวดต่อการเปิดเผยชื่อที่แท้จริงของเจ้าของธุรกิจหรือเจ้าของบัญชี รวมทั้งรายงานการธุรกรรมที่มีมูลค่าค่อนข้างสูง การฝากหรือการถอนเงินกับสถาบันการเงินสามารถใช้นามแฝง หรือชื่อปลอมเพื่อไม่ให้สามารถสืบหาเจ้าของบัญชีได้อันจะทำให้มีเงินหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศได้มาก แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดความสับสนในการที่อาชญากรจะใช้สถาบันการเงินเหล่านี้เพื่อการฝากเงิน

4. การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า

เป็นการจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นเพื่อทำธุรกิจ โดยมีการประกอบกิจการที่ถูกกฎหมายเพื่อใช้บังหน้าในการฝากเงิน แต่ความเป็นจริงแล้วมีการนำเงินที่ได้จากการกระทำที่ผิดกฎหมายเข้าไปลงทุนในกิจการดังกล่าว แล้วนำผลกำไรหรือคิดค่าบริการกับบริษัท หรือกิจการดังกล่าวออกมาใช้ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นการได้เงินมาโดยสุจริต การฝากเงินจึงเกิดขึ้นโดยผ่านทาง การดำเนินงานของบริษัท หรือกิจการนั้นๆ อาทิ เช่น การซื้อกิจการในต่างประเทศแล้วให้กิจการตนเองในประเทศ สั่งซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศดังกล่าว โดยใช้ "ใบส่งสินค้า" (INVOICE) เพื่อแสดงว่าได้มีการส่งซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ได้มีการส่งมอบสินค้า หรือมีการแจ้งข้อมูลค่าของสินค้าที่สั่งซื้อในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อให้เงินสกปรกนั้นถูกฝากด้วยการโอนเงินกันระหว่างกิจการทั้งสองแห่ง

5. การดำเนินธุรกรรมอื่นๆ

นอกจากวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีวิธีการฝากเงินในลักษณะอื่นๆ อีก เช่น

- การซื้อกิจการที่มีผลขาดทุน แต่เป็นกิจการที่มีรายรับเป็นเงินสดทำให้ธุรกิจดังกล่าวค่อยๆ ฟื้นตัวขึ้นมา โดยอาศัยดอกผลจากการประกอบธุรกิจดังกล่าว
- การนำเงินสดไปซื้อตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ ซึ่งอาจจะไม่มี การควบคุมจากสถาบันการเงินผู้ออกตราสาร
- การซื้ออสังหาริมทรัพย์ อาทิ เช่น การซื้อที่ดิน อาคาร

- การซื้อทรัพย์สินที่มีค่า อาทิ เช่น การซื้ออัญมณี การซื้อศิลปะวัตถุ การซื้อวัตถุโบราณ พระเครื่อง เป็นต้น
- การซื้อ - ขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์
- การแลกเปลี่ยนเงินตรา
- การลงทุนประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่สามารถทำให้มูลค่าเพิ่มขึ้นมาได้ อาทิเช่น ธุรกิจแกลเลอรีขายภาพ ธุรกิจร้านอาหาร²¹

เทคนิคในการฟอกเงิน

มีคำกล่าวเกี่ยวกับความหลากหลายของเทคนิคการฟอกเงินว่า วิธีการฟอกเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมนั้นมาจากความคิด ความสามารถและเครือข่ายของอาชญากรเหล่านั้น วิธีการฟอกเงินที่จะกล่าวต่อไปนี้ เกิดขึ้นในประเทศที่มีพัฒนาการด้านการต่อต้านการฟอกเงินมาก่อนเช่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในทวีปยุโรป แม้บางเทคนิคอาจไม่มีแนวโน้มที่จะใช้ได้ผลแล้วในปัจจุบัน แต่สำหรับประเทศไทยข้อมูลเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อหาแนวทางป้องกันการฟอกเงินได้เป็นอย่างดี และเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นของการฟอกเงินที่ใช้วิธีการต่าง ๆ จึงขอยกตัวอย่างของการฟอกเงินที่นิยมใช้กันในบรรดานักฟอกเงิน ซึ่งในที่นี้จะจำแนกตามแหล่งที่ใช้ในการฟอกเงิน

1. ธนาคารหรือสถาบันรับฝากเงิน (Deposit-Taking Institutions)

เนื่องจากนักฟอกเงินมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำจัดการเงินสด สถาบันรับฝากเงินจึงเป็นสถานที่ที่นักฟอกเงินต้องเข้าไปใช้บริการ การต่อต้านการฟอกเงินจึงมีความพยายามมุ่งเน้นไปที่กระบวนการที่ผู้รับฝากเงินใช้ในการให้บริการแก่ลูกค้า หนึ่งในบรรดามาตรการที่ใช้ในการหยุดยั้ง กระบวนการฟอกเงิน คือการวางแนวปฏิบัติให้สถาบันการเงินเหล่านี้ โดยเฉพาะธนาคารมีหน้าที่ที่สำคัญคือ การบังคับให้ลูกค้าแสดงตน (Customer Identification) การเก็บรักษาข้อมูล (Record keeping) และการให้รายงานธุรกรรมการเงินที่ต้องสงสัย (Reporting of Suspicious Transactions) มาตรการเหล่านี้เป็นกระบวนการเพื่อประกันให้เกิดร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยเพื่อการตรวจสอบ (Audit Trail) ที่จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายนั่นเอง

²¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 63.

ผลจากการใช้มาตรการที่ใช้บังคับกับสถาบันที่รับฝากเงินดังกล่าว ก่อให้เกิดวิธีการหลบเลี่ยงการรายงานและมีเทคนิคการฟอกเงินอื่นๆตามมา ในประเทศที่มีกฎหมายต่อต้านการฟอกเงินมีตัวอย่างของเทคนิคต่างๆ ดังนี้

- การเปลี่ยนเงินสดจากเงินปลีกย่อยที่ได้จากการทำผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด เป็นธนบัตรใหญ่ โดยอาศัยคนจำนวนมาก หรือบางครั้งเรียกว่า การกลั่นเงินสกปรก (Refining)

- การใช้คนจำนวนมากแยกย้ายกันไปฝากเงินสดที่ได้จากการกระทำความผิด ในจำนวนที่ต่ำกว่าที่กฎหมายให้ต้องรายงานเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อหลบเลี่ยงการเปิดเผยแหล่งที่มาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง วิธีนี้เรียกว่า Structuring หรือ Surfing

- การสมคบ (Conspiracy) กับธนาคารหรือพนักงานธนาคาร ที่รู้เห็นเป็นใจ ดังที่เคยปรากฏเป็นว่าธนาคารมีฐานะเป็นหุ้นส่วนขององค์กรอาชญากรรมฟอกเงินเสียเอง ตัวอย่างเช่นนี้เกิดขึ้นกับคดี Black of Credit and Commerce International (BCCI)

- ในประเทศที่มีมาตรการเข้มงวดในการฝากเงินสดจำนวนมาก เหล่านี้ฟอกเงินจะเปลี่ยนไปใช้วิธีการลักลอบขนย้ายเงินสด (Smuggling) เพื่อนำไปฝากในประเทศที่ไม่เข้มงวดกับการตรวจสอบการทำธุรกรรม หรือประเทศที่เข้มงวดกับหลักการรักษาความลับของลูกค้าสูง เช่น ธนาคารในประเทศสวิตเซอร์แลนด์

- เมื่อเงินผิดกฎหมายเข้าไปอยู่ในบัญชีของธนาคารได้แล้ว วิธีการต่อไปที่นักฟอกเงินจะดำเนินการก็คือ การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) หรือการโอนเงินทางสาย (Wire Transfer) การโอนเงินโดยวิธีนี้มีลักษณะที่ทำให้คุณแทบทุกประการแก่นักฟอกเงิน ทั้งด้านการปกปิดร่องรอย ความรวดเร็วระยะทาง และแทบจะไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งเปิดช่องให้ทำธุรกรรมที่ไม่ต้องใช้ชื่อจริงของลูกค้าได้

แม้การฟอกเงินจะใช้ธนาคาร หรือสถาบันการเงินที่รับฝากเงินเป็นหลัก แต่จากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ แสดงให้เห็นว่า นักฟอกเงินจะใช้ธุรกิจและทรัพย์สินแทบทุกรูปแบบในการฟอกเงินที่ได้มาผิดกฎหมาย รวมทั้งระบบธนาคารใต้ดิน (Underground financial system) ด้วย

2. สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non – bank Institutions)

รัฐบาลของประเทศจำนวนมากพบว่าเมื่อมีการออกมาตรการเพื่อบังคับให้สถาบันการเงินแบบดั้งเดิมเช่นธนาคาร ให้มีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานะบุคคลของลูกค้าอย่างเข้มงวด นักฟอกเงินก็จะมองหาช่องทางในการใช้สถาบันการเงินประเภทอื่นที่ให้บริการ

คล้ายธนาคาร หากแต่ไม่มีการกำกับดูแลที่เข้มงวดจากหน่วยงานกลางของประเทศนั้นๆ เท่ากับธนาคารทั่วไป สถาบันการเงินในประเภทนี้ ได้แก่ สำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตรา (Bureau Change) หรือสถานให้บริการขึ้นเงินสดจากเช็คหรือรับส่งเงิน บริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์หรือพันธบัตร บริษัทประกันภัย รวมทั้งธนาคารใต้ดิน (Underground Bank) หรือธนาคารคู่ขนาน (Parallel Banks)

ตัวอย่างการฟอกเงินที่ใฝ่สถานที่เหล่านี้เป็นเครื่องมือ ได้แก่

- นำเงินสดที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินอีกสกุลหนึ่ง เพื่อปกปิดแหล่งที่มาและสร้างความซับซ้อนในการตรวจสอบ
- นำเงินสดไปซื้อกรมธรรม์ประกันภัยแบบจ่ายเบี้ยประกันครั้งเดียว (Premium) ซึ่งอาจนำไปขายหรือเปลี่ยนไปลงทุนในรูปแบบอื่นๆ ได้
- การลงทุนเกี่ยวกับหุ้นและพันธบัตร ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจอย่างมาก โดยเฉพาะแก่มิจฉาชีพนักฟอกเงินที่มีความรู้เชี่ยวชาญ การซื้อขายเหล่านี้มีลักษณะเป็นธุรกรรมระหว่างประเทศบริษัทนายหน้ามักมีสาขาทั่วโลก ซึ่งมักมีการโอนเงินทางสาย (Wire Transfer) เข้าออกไปมาหลายประเทศ การซื้อขายกระทำกันอย่างในระยะเวลาสั้นและรวดเร็ว ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่ง คือ นายหน้าเหล่านี้ต้องแข่งขันกันอย่างสูง เนื่องจากค่าตอบแทนหลักมาจากค่านายหน้าในการขาย จึงมีแรงจูงใจที่จะไม่นำพาต่อแหล่งที่มาของเงินของลูกค้า นอกจากนี้ในบางประเทศนายหน้าอาจเป็นผู้รักษาดูแลบัญชีหุ้นในนามของลูกค้า ซึ่งหมายถึงเปิดโอกาสให้มีการปิดบังชื่อผู้รับประโยชน์ได้นั่นเอง
- การใช้บริการจากธนาคารนอกระบบหรือธนาคารใต้ดิน ซึ่งมักเป็นที่รู้จักกันในกลุ่มเชื้อชาติ ตามข้อมูลของตำรวจสากลระบุว่ามียู 2 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ Hundi/Hawala ซึ่งใช้กันมากในคาบสมุทรอินเดีย ขยายไปถึงประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกกลาง ยุโรป อเมริกาเหนือ และแอฟริกา อีกระบบหนึ่งเรียกว่า Chop Shop/Chitti เป็นที่รู้จักกันในประเทศจีนฮ่องกง และมีการขยายถึงประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อเมริกาเหนือ สำหรับในเมืองไทย วิธีการที่รู้จักกันได้แก่ โพงยักวน ซึ่งใช้กันมากในกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ข้อดีในสายตาของนักฟอกเงินของระบบธนาคารใต้ดิน คือการดำเนินธุรกรรมจะไม่ทิ้งร่องรอยทางเอกสาร หรือร่องรอยเพื่อการตรวจสอบเอาไว้ เนื่องจากระบบธนาคารแบบนี้อาศัยความไว้วางใจแบบเครือข่ายของครอบครัว (Family Connection) นักฟอกเงินจะนำเงินไปให้แก่ธนาคารใต้ดิน ซึ่งจะแจ้งแก่ผู้ร่วมงานในอีกประเทศหนึ่งว่าได้ส่งเงินไปแล้วและจะมอบใบรับเงินแบบพิเศษแก่ผู้ฝากเงิน ซึ่งอาจจะเป็นแผ่นกระดาษฉีกครึ่ง เครื่องหมายพิเศษหรือแผ่นไม้ ผู้ฝากเงินจะต้องแสดงสิ่งเหล่านี้เพื่อรับเงินในประเทศปลายทางที่ส่งเงินไป ที่น่าสนใจสำหรับการส่งเงินนอกระบบนี้คือเงินจริงๆ ไม่ได้ถูกส่งข้ามพรมแดนประเทศเลย ธุรกรรมนอกระบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูง ติดตามตรวจสอบได้ยากและเป็นที่ยึดกันว่า

เมื่อสถาบันการเงินทั่วไปใช้มาตรการตรวจสอบธุรกรรมอย่างได้ผลแล้ว นักฟอกเงินอาจหันมาใช้บริการธนาคารใต้ดินเช่นว่านี้มากขึ้นในอนาคต

3. ธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non –financial Institutions)

การฟอกเงินมิใช่ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่สถาบันการเงิน หรือระบบการเงินเท่านั้น ธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในหลายประเทศถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมฟอกเงินในอัตราที่สูงขึ้นๆ โดยรูปแบบวิธีการต่างๆ ได้แก่

- การใช้บริษัททำธุรกิจบังหน้า ไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้ง การเงิน หรือการดำเนินการของบริษัท สามารถตอบสนองต่อขั้นตอนและวัตถุประสงค์ในการฟอกเงินของมิถิฉาซีพีได้ครบถ้วน บริษัทสามารถทำให้นักฟอกเงินเปลี่ยนเงินสดที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นทรัพย์สินอื่นโดยทำให้เข้าใจว่ามาจากแหล่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันก็สามารถปกปิดตัวผู้รับประโยชน์แท้จริงขององค์กรอาชญากรรมอย่างได้ผล การใช้บริษัทบังหน้าอาจใช้บริษัทที่ดำเนินธุรกิจจริงๆ หรือบริษัทที่ตั้งแต่เพียงในนาม ขบวนการฟอกเงินจะก่อตั้งหรือซื้อกิจการชนิดที่มีการไหลเวียนของเงินสดสูง เช่น ร้านค้าปลีก ร้านล้างรถ กิจการตู้หยอดเหรียญ ภัตตาคาร และกิจการบาร์ เป็นต้น หลังจากนั้นจะนำเงินที่ได้จากอาชญากรรมต่างๆ เข้าไปปะปนกับเงินที่ได้จากธุรกิจนั้นจริงๆ สำหรับการใช้บริษัทแต่เพียงในนามที่เรียกกันว่า Shell Company หรือ Ghost Company หรือ Front Company จะปรากฏว่ามีการจัดตั้งบริษัทถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่มีการประกอบธุรกิจจริงๆ เพราะมีวัตถุประสงค์เปิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการฟอกเงินเท่านั้น จากหลักฐานมักจะเป็นบริษัทที่จัดตั้งในประเทศศูนย์กลางการเงินที่ปลอดภัย ซึ่งมีองค์ประกอบที่ดึงดูดใจแก่นักฟอกเงิน คือสามารถก่อตั้งบริษัทได้ง่าย โดยเฉพาะเจ้าของสามารถให้ผู้อื่นยึดถือในนามของตนได้ หรือมีหุ้นผู้ถือได้ หรือสามารถซื้อขายบริษัทได้โดยง่าย

- การลงทุนจากเงินที่ฝากในธนาคารศูนย์กลางการเงินระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนโดยตรง หรือโดยใช้เทคนิคการกู้เงินตนเอง ซึ่งอาชญากรจะนำเงินที่ชอบด้วยกฎหมายส่วนหนึ่งจ่ายเป็นเงินดาวน์ ส่วนที่เหลือจะมาจากเงินกู้ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นการกู้ที่ชอบด้วยกฎหมาย อีกส่วนกู่จากธนาคารต่างประเทศที่มีบัญชีเงินสกรปรกของอาชญากรเอง หลังจากนั้นก็จะจ่ายคืนเงินกู้และดอกเบี้ยเสมือนกับว่าเป็นสิ่งถูกกฎหมายทั้งคู่ในการจ่ายคืนเงินกู้ บางครั้งอาจนำไปหักภาษีได้ด้วย

- การฉ้อฉลใบเรียกเก็บเงิน ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำธุรกรรมจอมปลอมขึ้นมาทั้งหมด เพื่อให้บริษัทแต่ในนามซึ่งอยู่ในประเทศศูนย์กลางทางการเงินจ่ายเงินแก่บริษัทของตนเองในประเทศ หรือกรณีที่นักฟอกเงินมีธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมายทั้งประเทศที่เป็นบ่อเกิดแห่งเงินผิดกฎหมาย และประเทศที่จะนำเงินไปผ่านขั้นตอนวางฐานของกระบวนการ

ฟอกเงิน การโอนเงินอาจซ่อนเร้นอยู่ในรูปของใบเรียกเก็บเงินที่สูงกว่าราคาสินค้าอย่างไม่ได้สัดส่วน

- การฟอกเงินในสถานการณ์พนัน โดยที่การพนันในบางประเทศ เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมักจะไม่มีกำกัควบคุมดูแลเข้มงวดเท่าธนาคาร สถานการณ์พนัน เหล่านี้จะให้บริการแบบเดียวกับธนาคาร เช่น การขายเช็ค การรับขึ้นเงินสดจากเช็ค และการ โอนเงินทางสายระหว่างประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมการพนันเกี่ยวข้องกับเงินสดอย่างมาก จึงถูกใช้เป็นที่แลกเปลี่ยนเงินย่อยเป็นธนบัตรใหญ่หรือที่เรียกว่า Refining ได้ ในระดับที่ ซับซ้อนขึ้นอาชญากรฟอกเงินจะซื้อ Chip หรือเปิดบัญชี เพื่อเล่นการพนันด้วยเงินสดสกรก จำนวนมาก แล้วจะเบิกเงินคืนหรือปิดบัญชีโดยจะขอรับเป็นเช็คในชื่อของตนเองหรือบุคคลที่ สาม

- การซื้อทองแท่ง นักฟอกเงินจะนำเงินสดไปซื้อทองคำแท่ง แล้วนำไปฝากเก็บที่ตู้นิรภัย แล้วค่อยๆ นำออกมาขายในธนาคาร แล้วนำเงินสดที่ได้โอนไปยัง บัญชีของบริษัทแต่ในนาม

4. เทคนิควิธีใหม่ๆ ในการฟอกเงิน

จะเห็นได้ว่าขอบเขตความซับซ้อนของรูปแบบวิธีการฟอกเงิน ทำให้ ประเทศต่างๆ มีภาระหนักในการติดตามตรวจสอบ รวมทั้งจะต้องมีการประชุมสัมมนาเพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาวิธีการในการต่อต้านการฟอกเงินซึ่งมีวิธีการใหม่ๆ เพื่อหลบ หลีกการจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่เสมอ ได้แก่

- การรวมตัวกันเป็นสหภาพยุโรป (European Union) ประเทศสมาชิก 11 ประเทศตกลงใช้เงินสกุลเดียวกัน คือ เงินยูโร (Euro currency) ซึ่งเงินทั้งใน รูปแบบเหรียญและธนบัตรซึ่งออกใช้เป็นทางการในต้นปี 2002 ในการนี้ประเทศสมาชิกต้อง เรียกคืนเงินสกุลของตนเองจากผู้ใช้ทั้งหมด เพื่อเปลี่ยนเป็นเงินยูโรให้แทน การดำเนินการนี้ เป็นที่วิตกกังวลว่าจะเป็นช่องทางอันดีแก่นักฟอกเงินที่จะฉวยโอกาสนำเงินที่ได้มาโดยทุจริตผิด กฎหมายจำนวนมากมาแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะธนบัตร 500 ยูโร ซึ่งเป็นธนบัตรมูลค่าสูงมาก เมื่อเทียบกับธนบัตร 100 เหรียญของสหรัฐ

- การพัฒนาเทคโนโลยีการชำระเงิน 2 ประเภท ประเภทแรก คือบัตร Smart Cards ซึ่งประกอบด้วย Microchip ที่ระบุมูลค่าของบัตร เมื่อใช้บัตรนี้ชำระเงิน ด้วยเครื่องชำระเงิน มูลค่าเงินจะถูกหักออกด้วยราคาของสินค้า และสามารถเติมมูลค่าของบัตร ดังกล่าวได้จากตู้ ATM โทรศัพท์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ หรืออาจเป็นแบบใช้หมดแล้วทิ้ง ลักษณะของเทคโนโลยีการชำระเงินแบบนี้ทำให้สามารถโอนเงินผ่านจากบัตรสู่อุปกรณ์โดยไม่ต้อง อาศัยคนกลาง นอกจากนี้สามารถใช้เงินต่างสกุลได้และอาจไม่มีวงเงินจำกัด การตรวจสอบ ร่องรอยจึงแทบจะเป็นไปไม่ได้ และประเภทที่สอง คือ การใช้อินเตอร์เน็ตในการโอนเงิน หรือ

เรียกว่า Electronic Money ซึ่งในขณะนี้เห็นได้ชัดจากการให้บริการออนไลน์ของธนาคารในรูปแบบที่พื้นฐานที่สุด ลูกค้าสามารถใช้เว็บไซต์ของธนาคารในการตรวจสอบยอดเงินคงเหลือในบัญชี ขณะที่บางแห่งสามารถโอนเงินระหว่างบัญชีได้ด้วย²²

สถานที่สำหรับฟอกเงิน²³

สถานที่สำหรับฟอกเงินนั้นมีทั้งในและนอกประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ที่จะนำเงินไปฟอกว่าจะเลือกสถานที่ใด โดยที่สถานที่เหล่านั้นอาจจะรับรู้เกี่ยวกับการนำเงินมาฟอกหรือไม่รับรู้ถึงการกระทำดังกล่าวเลยก็ได้ ซึ่งสถานที่สำหรับฟอกเงินนั้นเกิดขึ้นตามแหล่งต่างๆ ได้แก่

1. ธนาคารในบางประเทศ

ในบางประเทศจะมีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า ธนาคารมีระบบการโอนเงินที่สะดวกรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การเปิดเผยชื่อของเจ้าของบัญชี หรือข้อมูลของลูกค้าเป็นไปได้โดยยาก ทำให้เป็นสถานที่ที่นิยมใช้ฟอกเงินกันอย่างแพร่หลาย

2. สถาบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียน

ประเทศหมู่เกาะเหล่านี้ ทั้งที่เคยเป็นอาณานิคมของประเทศทางยุโรปซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่เนื่องจากกระยะหลังผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลงเรื่อยๆ ขายไม่ได้ราคา สถานที่นี้จึงเปลี่ยนมาเป็นสถานที่ฟอกเงิน หรือแหล่งเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น ธนาคารที่มีการรักษาความลับของลูกค้าอย่างเข้มงวดและเปิดเสรีทางการเงินสามารถโอนเงินผ่านเข้าออกได้โดยสะดวก การเปิดโอกาสให้เป็นเจ้าของกิจการบนเกาะอย่างรวดเร็วและมีราคาถูก เหล่านี้เป็นนโยบายเพื่อให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการฟอกเงินสามารถนำเงินจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่ประเทศได้

3. ประเทศเล็กๆในยุโรปที่ไม่มีรายได้หลักที่แน่นอน

²² นิกร เกรีกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : Translators – at – Law. Com, 2543) , หน้า 11.

²³ เมธี กุลศลสร้าง, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับบทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงิน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 66.

การฟอกเงินของประเทศเหล่านี้บางครั้งก็ถูกกฎหมาย เพียงแต่ปิดบังแหล่งที่มาของผู้ฝากและจำนวนเงินเท่านั้น ไม่ได้เป็นการฟอกเงินอย่างจริงจัง แต่เป็นเพราะว่าประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กมากจนไม่สามารถหาทางสร้างเศรษฐกิจจากแหล่งอื่นมาบำรุงประเทศได้อย่างเพียงพอ จึงใช้วิธีการเป็นสถานที่ฟอกเงินจากแหล่งต่างๆ เช่น เงินจากการพนัน เงินรายได้จากบริษัทจดทะเบียนที่หนีภาษี เป็นต้น

4. ประเทศที่เป็นศูนย์กลางการเงินข้ามชาติ

บรรดาประเทศที่เป็นศูนย์กลางการเงินข้ามชาติ เช่น ในแถบแปซิฟิกตอนใต้ มีหมู่เกาะสำหรับบริการทางการเงิน ที่ต้องฟอกเงินจากทางเอเชียและออสเตรเลีย ทางยุโรปมีเกาะเล็กๆหลายแห่งที่อยู่นอกเกาะฝรั่งเศสหรืออังกฤษที่เรียกว่า เกาะไอร์แลนด์ออฟมันด์ เกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนบางเกาะ หรือประเทศที่มีฐานะเป็นอิสระบางประเทศที่เดิมเป็นอาณานิคม เช่น ยิบรัลตาร์ มอลต้า และประเทศตามหมู่เกาะใหญ่น้อยต่างๆ

5. บ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

แหล่งการพนันส่วนใหญ่เกิดขึ้นตามแหล่งที่ไม่สามารถที่จะพัฒนาสถานที่นั้นให้มีความเจริญทางเศรษฐกิจจากทางอื่น หรือเป็นสถานที่ที่เคยมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจซบเซา แหล่งการพนันจะเป็นแหล่งฟอกเงินที่กระทำได้สะดวกสบายและง่ายตายมาก เนื่องจากมีผู้คนจำนวนมากที่เข้ามาใช้บริการและมีเงินหมุนเวียนมากมาย นอกจากนี้ทางบ่อนการพนันยังไม่มีมาตรการตรวจสอบหรือควบคุมในเรื่องแหล่งที่มาของเงินอีกด้วย

6. ตลาดหุ้น

เป็นแหล่งที่นิยมกันมากสำหรับการฟอกเงิน เนื่องจากมีกลไกการซื้อขายแลกเปลี่ยนมือกันอย่างรวดเร็ว และผู้ลงทุนไม่ให้ความสนใจกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ซื้อหรือผู้ขาย จึงยากต่อการตรวจสอบ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในช่วงที่มีปริมาณการซื้อขายเป็นจำนวนมากจะสามารถทำการฟอกเงินโดยการซื้อขายหุ้นได้เป็นจำนวนมหาศาล หรือการซื้อขายเก็งกำไรก็เป็นอีกทางหนึ่งที่สามารถทำการฟอกเงินได้

7. การค้าขายที่ดิน

การค้าขายที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นนั้น แม้จะเป็นการฟอกเงินได้เป็นจำนวนครั้งละไม่มาก แต่ก็ เป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วและยากต่อการตรวจสอบถึงเงินที่ทำการซื้อขายเหล่านั้น หากการค้าขายดังกล่าวทำในประเทศที่ไม่มีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากราคาการซื้อขายนั้นขึ้นอยู่กับความ

พอใจของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น หากดำเนินการกันเองสำหรับการซื้อขายนั้นจะเป็นวิธีที่สามารถเอื้อประโยชน์กันได้ เช่นการกำหนดราคาที่ดินสูงเพื่อจะฟอกเงินได้จำนวนมาก เป็นต้น

8. การแลกเปลี่ยนเงินตรา

การเปิดเสรีทางการเงินของประเทศต่างๆ ทำให้ลดการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และส่งผลให้การฟอกเงินโดยการแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อส่งไปยังต่างประเทศนี้ทำได้ง่ายและมีจำนวนมากขึ้น

9. สินทรัพย์มีค่าทุกชนิด²⁴

แหล่งฟอกเงินเหล่านี้ ได้แก่ สหกรณ์ทรัพย์ เช่น อัญมณีต่างๆ ซึ่งมีการซื้อขายให้แก่กันในราคาราคาหรือการให้ด้วยสินน้ำใจอันเป็นสาเหตุแห่งการคอร์รัปชันและเป็นที่มาของการฟอกเงินต่อไป

10. การฟอกเงินโดยให้ผู้อื่นถือสินทรัพย์และรับเงินแทน²⁵

เป็นการมอบสินทรัพย์ให้ผู้ไว้วางใจซึ่งมิใช่ญาติพี่น้อง โดยมีได้ทำนิติกรรมใดๆด้วยความไว้น้ำใจ เมื่อเจ้าของทรัพย์สิ้นเสียชีวิตลงอย่างกะทันหันและมีได้กระทำการใดๆไว้ล่วงหน้า เงินจำนวนนั้นจะถูกนำมาฟอกให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องเพื่อเป็นของตนต่อไป

11. ในปัจจุบันได้มีการค้นพบแหล่งฟอกเงินแห่งใหม่ คือ ในแหล่งสถาบันการเงินและธุรกิจการเงินในหมู่ BRITISH VIRGIN ISLAND, S, หมู่เกาะ CAYMAN ISLAND²⁶

2.1.4 สภาพปัญหาของขบวนการฟอกเงินในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม

ความหมาย ลักษณะ รูปแบบ และความแตกต่างของอาชญากรรม

²⁴ชัยวัฒน์ ปางตระกูล, "อำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลตามร่างกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 26.

²⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

²⁶ปาริชาติ มุสิกะปาน, "มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณีเทคโนโลยีสารสนเทศในเครื่องข่ายอินเตอร์เน็ตกับการฟอกเงิน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 16.

เฮอริ์ เบิร์ต แพคเตอร์²⁷ (Herbert Packer) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” ว่า การที่ถือว่าอะไรเป็นอาชญากรรมนั้น สังคมเป็นผู้กำหนด ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกันกับที่สังคมกำหนดว่าอะไรถูก อะไรผิด ด้วยนัยเดียวกัน สิ่งที่ถูกพิจารณาว่าเป็นอาชญากรรมในอีกสังคมหนึ่ง อาจจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นอาชญากรรมในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้ ดังนั้นจึงสรุปว่า อาชญากรรม คือพฤติกรรมที่สังคมตัดสินว่า เป็นอันตราย ต่อองค์กรส่วนรวมและวัฒนธรรมของชุมชน

ถ้าพิจารณาถึงความหมายอย่างกว้าง “อาชญากรรม” ถูกกำหนดขึ้นโดย สังคม และกฎหมาย ในมุมมองทางสังคมการอยู่ร่วมกันในคนหมู่มาก สิ่งใดที่คนหมู่มากเชื่อและยอมรับสิ่งนั้นเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมการกระทำของบุคคล กฎเกณฑ์อันนี้อาจไม่ใช่กฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

สำหรับกฎหมาย เป็นสิ่งที่กำหนดการกระทำที่เป็นอาชญากรรม จนมีภาษิตกฎหมายว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” อาชญากรรมจึงเป็นความประพฤติที่กฎหมายห้าม และมีการกำหนดบทลงโทษเอาไว้ ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” ที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งได้กล่าวไว้ มีดังนี้

นักวิชาการกลุ่มแรกได้แก่ Clayton A Hartjen ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมว่าหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายอาญา ส่วนความเห็นของ Sutherland มีความเห็นว่า อาชญากรรมคือการกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะกระทำนั้นจะฝ่าฝืนต่อศีลธรรมหรือถูกประณามจากสังคมมากน้อยเพียงใด ก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นอาชญากรรม เว้นแต่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ และท่านศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภักย์ ได้ให้ความเห็นว่า “อาชญากรรม” หมายถึงการกระทำที่เป็นการกระทำผิดทางอาญา คือการกระทำที่มีกฎหมายห้ามไว้ และมีผลร้ายมากกว่าผลดี²⁸

จากความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนพอที่สรุปได้ว่า อาชญากรรมควรมีองค์ประกอบ คือ

1. มีการกระทำความผิดโดยเจตนา

²⁸ อัครพันธ์ สัปพันธ์, “กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอาชญากรรม”. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 6-7

2. ความผิดนั้นมีลักษณะร้ายแรง มีอันตรายต่อสังคมโดยทั่วไป เป็นที่ยอมรับของสังคมและกฎหมายต้องการเข้ามาบังคับเอากับการกระทำนั้นด้วย
3. การกระทำที่เป็นอาชญากรรมย่อมได้รับโทษจากสมาชิกของสังคม และกฎหมายบ้านเมืองอย่างเป็นทางการ มีวิธีการ มีขั้นตอนในการดำเนินคดี

โดยที่ในปัจจุบันเราสามารถจำแนก ลักษณะของอาชญากรรมที่พบเห็นได้โดยทั่วไปอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. อาชญากรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นการกระทำความผิดโดยทั่วไป อันได้แก่

อาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ เสรีภาพ ทรัพย์สิน ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้จะมีการกระทำความผิดทั่วไป ในเขตแดนของประเทศเพียงประเทศเดียว

2. อาชญากรรมข้ามชาติ จากการพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้การคมนาคม การติดต่อสื่อสารสามารถกระทำได้ง่ายดายมากขึ้น อันเป็นปัจจัยให้การกระทำความผิดได้ขยายวงกว้างออกไปเกิดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งหมายถึง การกระทำความผิดโดยละเมิดกฎหมายอาญา โดยมีการกระทำในประเทศหนึ่ง ที่อาจมีความสัมพันธ์ด้วยการเดินทางติดต่อกับอีกประเทศหนึ่ง บางรายอาจเป็นได้ว่า ก่ออาชญากรรมกันเป็นเครือข่ายหลาย ๆ ประเทศ เป็นการกระทำความผิดที่มีความคาบเกี่ยวกับอาณาเขตและเขตอำนาจของศาลตั้งแต่สองศาลขึ้นไป ซึ่งในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการเป็นอาชญากรรมข้ามชาติไว้เพื่อใช้ในการจำแนกความเป็นการข้ามชาติหรือไม่ สรุปได้ดังต่อไปนี้

- มีการกระทำความผิดขึ้นในมากกว่ารัฐหนึ่ง
- มีการกระทำความผิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่ส่วนสำคัญของการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติได้มีการกระทำขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง
- มีการกระทำความผิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้อง หรือเป็นเหตุให้กลุ่มองค์กรอาชญากรรมดำเนินกิจกรรมในรัฐอื่นมากกว่ารัฐหนึ่ง
- มีการกระทำความผิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่มีผลกระทบอย่างมาก หรืออย่างเป็นทางการต่อรัฐอื่น

เห็นได้ว่าความแตกต่าง ของอาชญากรรมพื้นฐานและอาชญากรรมข้ามชาติ อยู่ที่อาณาเขตของการกระทำความผิด ที่ได้มีการกระทำความผิดข้ามเขตแดนตั้งแต่

สองรัฐขึ้นไป นอกจากนี้ความรุนแรงของอาชญากรรมข้ามชาติก็มีลักษณะที่มีความรุนแรงมากกว่า ในขณะที่การก่ออาชญากรรมพื้นฐานที่เกิดขึ้นในรัฐใดรัฐหนึ่ง ภายในอาณาเขตของรัฐเดียว ทำให้ความรุนแรงก็จะเกิดเพียงรัฐใดรัฐหนึ่ง ไม่ได้ขยายวงกว้างไปยังรัฐอื่นๆ เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ มักมุ่งประสงค์ให้เกิดผลร้ายที่รุนแรง ในส่วนผลประโยชน์ที่ได้แก่อาชญากรผู้กระทำความผิดข้ามชาติก็สูงกว่าอาชญากรรมที่เป็นอาชญากรรมพื้นฐานโดยทั่วไป โดยที่ส่วนใหญ่อาชญากรรมข้ามชาติมักมีการกระทำร่วมกันเป็นเครือข่ายแฝงตัวอยู่ในประเทศต่างๆ และมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันในการกระทำความผิด ซึ่งกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมนั่นเอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม

ลักษณะและขอบเขตของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ภายใต้กรอบการศึกษาของ white collar crime โดย Edwin H. Sutherland ส่วนที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ทฤษฎีที่นำมาอธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรมประเภทนี้ คือ

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)

Edwin H. Sutherland เป็นบุคคลแรกที่สร้างทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ขึ้นมา โดยได้ตั้งคำถามหลักไว้ว่า ทำไมอาชญากรคอเชิดขาวจึงมองพฤติกรรมในทางธุรกิจที่ผิดกฎหมายของตนว่าเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ซึ่งผลการวิจัยของ Sutherland ได้ข้อสรุปว่า คนเราจะกลายเป็นอาชญากรได้ต้องผ่านการเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพจนมีทัศนคติ ค่านิยมและแรงจูงใจที่ทำให้มองว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่น่าเคารพปฏิบัติตาม หรือแปลความหมายของสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ไปในทางที่เห็นว่าการละเมิดกฎหมายเป็นสิ่งที่พึงกระทำ และจากการเรียนรู้และรับเอาอุดมการณ์ที่ได้ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยถ้อยคำที่ต่อยอดจากผู้คนในวงธุรกิจว่า “ธุรกิจก็คือธุรกิจ” จนกลายเป็นหลักประจำใจ ทำให้พวกเขาสามารถอ้างเหตุผลมาแก้ตัวได้เป็นอย่างดี

Sutherland มองว่าพฤติกรรมการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่มิได้มีมาแต่กำเนิดหรือสืบทอดทางสายเลือดกรรมพันธุ์ ผู้กระทำความผิดมิได้เริ่มต้นด้วยความคิดที่จะก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หากแต่เริ่มต้นชีวิตเช่นปัญญาชนทั่ว ๆ ไปที่ต้องการงานที่มั่นคงที่มีรายได้สูงและมีโอกาสก้าวหน้ากับมีครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี แต่เมื่อต้องเข้าสู่วงการธุรกิจที่ต้องมีการแข่งขันสูงและทุกคนล้วนแต่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพให้ได้รับผลตอบแทนมากที่สุด มีการติดต่อคบหาสมาคมทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบรรดาผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรบ้างแล้ว เริ่มจากการ

เรียนรู้พฤติกรรมและรับเอาวิธีการในการประกอบอาชญากรรมและถูกดูดกลืนเข้าไปสู่ระบบแห่งพฤติกรรมนั้นในที่สุด

นอกจากนั้น Sutherland ยังนำเอาทฤษฎีอื่นมาช่วยสนับสนุนทฤษฎีใหม่ของเขาด้วย โดยได้นำทฤษฎีความกดดันทางสังคมและทฤษฎีวิวัฒนาการมาช่วยสนับสนุนแนวความคิดของเขาด้วย สำหรับทฤษฎีความกดดันทางสังคมนั้นมาเสริมกรณี กฎระเบียบทางเศรษฐกิจจะไม่สามารถควบคุมระบบเศรษฐกิจได้ เนื่องจากมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเกินไป เป็นเหตุให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายขึ้น ผู้ที่มีความรู้จึงอาศัยช่องว่างนี้เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น

สำหรับทฤษฎีวิวัฒนาการมองนั้น มาสนับสนุนในกรณีของบริษัทต่าง ๆ ต่างก็มีวิวัฒนาการแตกต่างจากส่วนอื่นของสังคม ซึ่งบางครั้งก็ยอมรับการปฏิบัติที่ขัดต่อกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การกักตุนสินค้า การผูกขาดสินค้า ฯลฯ หรือข้าราชการบางกลุ่มก็ยอมรับวิวัฒนาการการคอร์รัปชัน ตัวอย่างเช่น การฮั้วการประมูลงานทางราชการ การเรียกค่าตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่การงาน พฤติกรรมเหล่านี้บางอย่างได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ทำให้เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิด Economic crime

ทฤษฎีกลวิธีเพื่อความเป็นกลาง (Techniques of Neutralization)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าการกระทำผิดมิได้เกิดจากการเรียนรู้ แต่เกิดจากการกำหนดพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยการใช้เหตุผลเพื่อปกป้องพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้พ้นจากการถูกตำหนิของสังคม และช่วยลดความละอายใจในการกระทำผิด ผู้กระทำความผิดจะมีความรู้สึกสบายใจขึ้น ฉะนั้นผู้กระทำความผิดจึงกระทำความผิดไปโดยไม่รู้สึกรู้ว่าตนทำผิด และปฏิเสธผู้เสียหาย โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายเป็นรัฐบาลในประเทศโลกที่ 3 โดยเชื่อว่าไม่มีผู้เสียหายที่แท้จริง ในบางกรณีผู้กระทำความผิดจะประณามผู้ที่ประณามตน เพื่อเป็นข้ออ้างในการประกอบอาชญากรรม เช่น ในกรณีที่รัฐบาลในระบบการค้าเสรีออกกฎหมายควบคุมการค้าดำเนินงานของบริษัทอย่างเข้มงวด ผู้บริหารจะหาข้อแก้ตัวในการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยมองว่ากฎหมายควบคุมดังกล่าวไม่มีความจำเป็นและพวกออกกฎหมายเป็นพวกมือถือสาปากถือศีลหรือปากว่าตาขยิบ ซึ่งข้อแก้ตัวเหล่านี้ช่วยลดล้างความรู้สึกหลังจากที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว ทำให้อาชญากรทำผิดกฎหมายได้อย่างสนิทใจ

ความหมายขององค์กรอาชญากรรม

คำว่า องค์กร ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีความหมายว่า “เป็นหน่วยย่อยของคำว่าองค์กร” ซึ่งเห็นได้ว่าถ้ากล่าวคำว่า Criminal Organization จะมีความหมายถึง “อาชญากรรมที่มีลักษณะของการมีศูนย์กลางในการกระทำกิจกรรมที่ผิดกฎหมายที่รวมประกอบขึ้นกันเป็นหน่วย” ซึ่งในทางวิชาการไม่ปรากฏบ่อยครั้งนัก แต่จะมีการกล่าวถึงคำว่า Organization criminal มากกว่า ทั้งนี้อาจเกิดจากคำว่า Criminal Organization เป็นคำดั้งเดิมมุ่งเน้นถึงตัวอาชญากร หรืออาชญากรรมที่รวมตัวกันในการกระทำ ความผิดเท่านั้น (เป็นความหมายกว้าง) แต่คำว่า Organized criminal จะมุ่งเน้นถึงลักษณะอาชญากรรมซึ่งเกิดขึ้นจากอาชญากรที่รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างเป็นระเบียบเด่นชัดและ สลับซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นนักอาชญาวิทยาจึงมีความสนใจในการศึกษาลักษณะของ Organized criminal มากกว่าและจะเป็นคำว่าปรากฏบ่อยครั้งในวงวิชาการของนักอาชญาวิทยา²⁹

สภาองเกรสของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.1968 ได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมองค์กร หมายถึง การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กร อย่างมั่นคง และเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย โดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดหาสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย ครอบคลุมธุรกิจใญ่กว้าง รวมทั้งการพนัน โสเภณี การให้กู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยสูง ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์กร

มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิให้คำนิยามของ องค์กรอาชญากรรม ไว้หลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์ ดร. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า

“อาชญากรรมองค์กร หมายถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชา ในรูปขององค์กร โดยจัดวางแผนและดำเนินงาน เพื่อประกอบธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่าง ๆ และบ่อยครั้งที่องค์กรอาชญากรจะอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อผูกขาดการดำเนินงานที่ผิดกฎหมายนั้น ๆ”³⁰

²⁹ การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 , พฤติกรรมการปฏิบัติต่อองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม , หน้า10:1 – 10:2

³⁰ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, อาชญาวิทยา, อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , 2531), หน้า 111.

รศ.นวลจันทร์ ทศนชัยกุล เป็นอีกท่านที่ให้ความหมายว่า “องค์การอาชญากรรม คือ การที่คณะบุคคลรวมตัวกันกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงิน โดยในการรวมตัวกันจะมีการบริหารจัดการอย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพ การกระทำความผิดที่เป็นองค์การนี้จึงยากแก่การ จับกุม ปราบปราม”³¹

การประกอบอาชญากรรมในลักษณะที่เป็นกรรวมตัวของกลุ่มอาชญากร และร่วมกันกระทำความผิดในหลายรูปแบบ พัฒนามาจนถึงการแบ่งหน้าที่หรือกระจายสาขาของกลุ่มอาชญากร จนในปัจจุบันเรามีคำจำกัดความว่า องค์การอาชญากรรม “Organized Crime” ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นรูปแบบการกระทำอาชญากรรมแบบใหม่ที่นานาประเทศให้ความสนใจมาตรการป้องกันและปราบปราม จึงมีหน่วยงานระหว่างประเทศ ได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของ องค์การอาชญากรรมไว้ ดังนี้

หน่วยงาน International Association of Chiefs of Police (IACP) Organized Crime Committee ได้ให้คำนิยามขององค์การอาชญากรรม ว่าเป็นการดำเนินการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันมีลักษณะ 4 ประการคือ³²

1. รูปแบบการดำเนินการจะมีแบบแผน กฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันผู้เป็นหัวหน้าจากการมีสิทธิเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิดในทางอาญาและจะเป็นการรับรองการดำรงอยู่ขององค์กร ในกรณีที่มีการจับกุมหรือถอดถอนหัวหน้าองค์การอาชญากรรม หรือหัวหน้าองค์การอาชญากรรมตาย
2. ผลกำไรที่ต่อเนื่อง คือแหล่งที่มาของรายได้ขององค์การอาชญากรรมจะมาจาก การจัดเสนอและการบริหารสินค้าที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด การพนัน การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา การค้าประเวณี หรือกิจกรรมอื่นๆ อันทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสื่อมลง ความผิดเหล่านี้ เรียกว่า “ความผิดที่ปราศจากผู้เสียหาย” (Victimless Crime) ซึ่งมักให้ผลกำไรสูงและมีความเสี่ยงน้อย
3. การผูกขาดในการจัดเสนอและการจำหน่ายสินค้าแก่ตลาดหรือการให้บริการ

³¹ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล , อาชญากรรม (การป้องกัน : การควบคุม) , (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2542) , หน้า 234.

³² อัครพันธ์ สัปพันธ์, อ้างแล้ว, หน้า 12

4. ความคุ้มกัน ความเฉื่อยชาและการละเลยต่อหน้าที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความคุ้มกันที่จะมีต่อองค์กรอาชญากรรม จึงต้องมีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่หรือการข่มขู่ผู้เป็นเหยื่อหรือพยานบุคคล

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการสร้างคำจำกัดความในทางกฎหมายให้เป็นเอกภาพ โดยกำหนดอยู่ในข้อ 2 แห่งอนุสัญญาฯ คือ “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

จากคำจำกัดความที่กล่าวข้างต้นทำให้เราทราบถึงลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้กระทำความผิดจะต้องมีบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปหรือมากกว่า ซึ่งรวมตัวอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อประกอบอาชญากรรมหนึ่งครั้งหรือมากกว่า
2. การรวมกลุ่มของผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องกระทำอย่างเป็นกิจจะลักษณะโดยสมัครใจ เพื่อร่วมกันประกอบอาชญากรรม
3. การประกอบอาชญากรรมนั้นจะต้องมุ่งประโยชน์ที่เป็นเงินหรือวัตถุอย่างอื่น
4. อาชญากรรมนั้นต้องเป็นความผิดร้ายแรง ซึ่งคำว่า “ความผิดร้ายแรง” ในอนุสัญญาได้นิยามถึง ความผิดที่มีโทษทางอาญา โดยให้จำกัดเสรีภาพของจำเลย อย่างน้อย 4 ปี

ในปัจจุบัน องค์กรอาชญากรรมที่มีอิทธิพลและเป็นที่รู้จักดีของโลก ได้แก่ กลุ่มมาเฟียของประเทศสหรัฐอเมริกา และยา กูซ่าของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมดังกล่าวข้างต้นมีเครือข่ายในการดำเนินงานกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก สำหรับในประเทศไทย การรวมตัวกันของบุคคลในลักษณะของ สมาคมลับ อั้งยี่ การเป็นซุ่มโจรหรือก๊อโจร การสร้างบารมีของเจ้าพ่อ ก็พอที่จะเทียบเคียงกับการเป็นองค์กรอาชญากรรมได้

ความหมายขององค์กรอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติสอบสวนคดี

พระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวนและดำเนินกระบวนการทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีลักษณะที่ต่างไปจากอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา คือ ความผิดที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการนั้น เป็นความผิดที่มีลักษณะเฉพาะ อันได้แก่ เป็นความผิดอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ หรือเป็นความผิดอาญาที่ก่อผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประเทศชาติ หรือเป็นความผิดอาญาที่มีลักษณะข้ามชาติ และเป็นองค์กรอาชญากรรม หรือเป็นความผิดที่มีผู้ทรงอิทธิพลสำคัญเป็นตัวการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม อาจกล่าวได้ว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ

ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษของไทย ได้แบ่งประเภทการประกอบอาชญากรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

อาชญากรรมทั่วไป

อาชญากรรมประเภทนี้ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบอาชญากรรมไม่มากนัก ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ฉ้อโกงริดเอาทรัพย์ หรือกรรโชกทรัพย์ ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่กล่าวได้ว่า เป็นคดีธรรมดา

องค์กรอาชญากรรม

การประกอบอาชญากรรมที่เป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) มีขอบข่ายงานที่เป็นระบบ มีผู้กระทำความผิดร่วมกันหลายคน และยึดถือการกระทำผิดเป็นอาชีพโดยมีการดำเนินงานในลักษณะที่ปกปิดเป็นความลับและสลับซับซ้อนเพราะมีวัตถุประสงค์ที่ผิดกฎหมาย สำหรับบุคคลชั้นนำหรือระดับสูงขององค์กรอาชญากรรม อาจเป็นบุคคลที่รู้จักกันดีในวงสังคม มีความเป็นอยู่แบบชนชั้นสูงทั่วไป มีอาชีพที่ถูกกฎหมายบังหน้า แต่เบื้องหลังจะมีอาชีพที่ผิดกฎหมาย

เนื่องจากการกระทำผิดในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำความผิด อาชญากรรมจึงสามารถใช้อำนาจของเงินในการสร้างบารมีเป็นหูเป็นตา หรือใช้เงินซื้ออิทธิพลให้หลุดพ้นจากการถูกจับกุมอีกด้วย

สำหรับโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรม หรือสายการบังคับบัญชา จะมีลักษณะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกิจกรรมหรือขนาดของธุรกิจที่ผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไป โครงสร้างหรือสายการบังคับบัญชาซึ่งอยู่ในองค์กรจะต้องแบ่งแยกหน้าที่กันกระทำ มีดังนี้

ระดับที่ 1 คือหัวหน้า เป็นผู้ปกครองสั่งการรับผิดชอบในกิจการขององค์กรทั้งหมด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วหัวหน้าในระดับที่ 1 นี้มีเพียงคนเดียวและจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่ผิดกฎหมาย โดยมีอาชีพที่ถูกต้องกฎหมายบังหน้า

ระดับที่ 2 คือระดับผู้ช่วย มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานและรายงานให้หัวหน้าทราบ รวมทั้งมีหน้าที่ในการรับคำสั่งและจัดการตามคำสั่ง

ระดับที่ 3 คือระดับหัวหน้าชุดปฏิบัติการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกันชน (Buffer) ระหว่างระดับสูงกับระดับต่ำ เพื่อป้องกันและปิดกั้นมิให้เจ้าหน้าที่สืบสวนไปถึงระดับสูงได้

ระดับที่ 4 คือระดับต่ำสุด หรือระดับผู้ปฏิบัติการซึ่งจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการตามคำสั่งระดับสูง

การปกครองในองค์กรอาชญากรรมจะมีกฎข้อบังคับที่เข้มงวดมาก โดยเฉพาะในเรื่องความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อองค์กร ซึ่งผู้ฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง ทำให้อาชญากรในองค์กรเกิดความเกรงกลัว เมื่อกระทำผิดและถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมได้จะไม่ยอมให้ข้อมูลขององค์กรอาชญากรรมที่ตนสังกัดอยู่ เพราะเกรงกลัวว่าจะถูกกำจัด อันเป็นผลให้เจ้าหน้าที่ต้องประสบความสำเร็จลำบากในการสืบสวนสอบสวนเพื่อขยายผลไปดำเนินการกับตัวองค์กรอาชญากรรมต่อไป

ลักษณะและรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม

องค์กรอาชญากรรม หมายถึง การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างมั่นคง และเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการจัดหาสินค้า และบริการที่ผิดกฎหมาย ครอบคลุมธุรกิจทั้งในวงกว้าง รวมทั้ง การพนัน โสเภณี การให้กู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยสูง รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆที่ผิดกฎหมายที่ทำโดยสมาชิกขององค์กร³³

ลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมที่กระทำในรูปของขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม ในประเทศไทย ยังไม่มีปรากฏชัดเจนมากนัก แต่ที่ปรากฏให้เห็นก็เช่น อั้งยี่ ซ่องโจร ฯลฯ แต่ถ้าศึกษาถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือ

³³ นवलจันทร์ ทัศนชัยกุล , อาชญากรรม (การป้องกัน : การควบคุม) , หน้า 234.

ญี่ปุ่น ก็พบว่า ประเทศเหล่านี้มีขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้น โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะมี องค์กรอาชญากรรมที่เรียกว่า “มาเฟีย” ซึ่งมีชื่อเสียงและโด่งดังมากในอดีต พวกมาเฟียได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การค้าหญิงโสเภณี การค้าเงินเถื่อนธุรกิจการพนัน ฯลฯ สำหรับประเทศญี่ปุ่นก็จะมีขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศญี่ปุ่น องค์กรอาชญากรรมนี้ เราเรียกว่า “พวกยาคุซ่า” โดยองค์กรอาชญากรรมนี้ได้ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะคล้ายๆ กับพวกมาเฟียในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นการค้ายาเสพติด การพนัน การค้าหญิงและเด็ก ฯลฯ

ลักษณะขององค์กรอาชญากรรม³⁴

1. คณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างมั่นคง แน่นแฟ้น จัดตั้งเป็นองค์กรโดยหวังผลประโยชน์ร่วมกัน
2. มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ สามารถประสานงานได้พร้อมเพรียงกัน และเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย
3. มีการจัดการ แบ่งงานกันรับผิดชอบโดยมีประสิทธิภาพหวังผลจริงจัง
4. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าขององค์กรอาชญากรรม องค์กรการเป็นคนที่มีความชำนาญทางเศรษฐกิจและการเมือง จะเป็นคนที่สังคมทั่วไปยอมรับว่าเป็นคนที่มีสถานภาพทางสังคมสูง
5. ทางองค์กรจะดึงข้าราชการ นักการเมืองเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรด้วย หรืออาจจะจัดหาเงินทุนที่จะให้ผลประโยชน์และการดูแลแก่ข้าราชการและนักการเมือง เพื่อแลกเปลี่ยนให้องค์กรได้ทำงานได้สะดวก
6. อาชญากรรมองค์กรมักใช้ความรุนแรงในการดำเนินธุรกิจ ผิดกฎหมาย เช่น การข่มขู่ การทำร้ายร่างกาย และการฆ่าบุคคลผู้ขัดผลประโยชน์ รวมทั้งสมาชิกขององค์กรเองถ้าทำผิดกฎระเบียบก็จะถูกจัดการทันที
7. เป็นอาชญากรรมที่ยึดเป็นอาชีพและพยายามจะขยายธุรกิจกว้างขึ้นในเขตแดน และมีการทำธุรกิจข้ามชาติด้วย

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 235-236.

8. วิธีการดำเนินการ จะใช้บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาร่วมทำงานด้วย
9. องค์กรจะมีการจัดสรรเงินพิเศษในการดูแลพรรคพวก บริวารรวมทั้งครอบครัวไม่ให้เดือดร้อน เนื่องจากสมาชิกบางคนถูกจับและดำเนินคดี ถูกบังคับใช้ทางกฎหมาย ต้องถูกจำคุก ภรรยาและลูกของเขาจะไม่ถูกทอดทิ้ง
10. การจัดสรรเงินเป็นค่าใช้จ่าย เป็นค่าจัดหาเครื่องมือ ค่าจ้าง สมุนไพรรับจ้าง และค่าสินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม ตำรวจ อัยการ และศาล นักการเมือง ทหารที่มีตำแหน่ง และนายความเงินที่ใช้ในการวิ่งเต้นมีจำนวนมาก
11. มีการวางแผนกำหนดนโยบาย และมีการนำเอามาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันอุปสรรคความชะงักงันในการประกอบกิจการ

องค์กรอาชญากรรมส่วนใหญ่จะประกอบในหลาย ๆ รูปแบบ ปะปนกับอาชญากรรมประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมเศรษฐกิจ อาชญากรรมการเมือง และอาชญากรรมคอกบขาว กิจการขององค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันแผ่ขยายกว้างขวางขึ้นมากทั้งในและต่างประเทศด้วย เป็นองค์กรที่มีธุรกิจทางทุจริตกว้างขวางทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายและทรัพย์สินสมบัติแก่ประชาชนจำนวนมาก

รูปแบบขององค์กรอาชญากรรม

รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมหรือรูปแบบการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ดังต่อไปนี้

- ธุรกิจผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย ซึ่งอาจแบ่งลักษณะย่อยๆ ได้ เช่น การจัดตั้งบ่อนการพนัน ทั้งที่เป็นบ่อนประจำ และบ่อนที่ตั้งชั่วคราวหรือเรียกว่าบ่อนวิ่ง การประกอบอาชญากรรมรูปแบบนี้จะมีเหล่าสมาชิกหรือพรรคพวกในองค์กรจัดการในเรื่องหาแหล่งที่เล่น ทางเข้าออกที่สะดวกรวดเร็วเวลาเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาตรวจพบเจอ เพื่อถ่ายต่อการหลบหนี เจ้าของกิจการประเภทนี้จะมีรายได้มาก การจัดสำนักโสเภณีรูปแบบต่างๆ อาจออกมาในรูปของโรงน้ำชา อาบ อบนวด ร้านอาหารซึ่งหลังร้านเป็นกิจการประเภทการ

ขายบริการทางเพศ นอกจากนี้องค์กรเหล่านี้ยังมีการจัดซื้อเด็กผู้หญิงหรือหลอกหลวงหญิงซึ่งให้เข้ามาขายบริการทางเพศ

- การขายของหนีภาษีในตลาดมืดหรือการนำของเข้ามาในประเทศโดยการลักลอบหรือได้ให้สินบนไว้กับเจ้าพนักงานศุลกากร เจ้าหน้าที่ตำรวจ
- การปล่อยเงินกู้ โดยการเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยสูงในลักษณะที่เกินกฎหมายกำหนด โดยองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้จะใช้วิธีการปล่อยเงินกู้ให้กับประชาชนที่มีฐานะยากจน เต็มร้อนทางการเงิน ประชาชนกลุ่มนี้จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม มีหน้าที่เป็นความผูกพันที่จะต้องชำระเงินหรือดอกเบี้ยตามที่ได้ตกลงกันได้ หากมีการขัดขืนหรือไม่ยอมใช้เงินก็จะถูกข่มขู่หรือทำร้ายไม่ว่าจะเป็นตนเองหรือครอบครัว ทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดความเกรงกลัวจนตนเองต้องกลายเป็นเครื่องมือขององค์กรอาชญากรรม โดยถูกบังคับให้กระทำการที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด
- การค้าของเถื่อน เช่น แร่เถื่อน ไม้เถื่อน การดัมเหล้าปลอม การเป็นเจ้ามือสลากกินรวบ ฯลฯ
- การจัดทำหนังสือลามก อนาจาร ทำวีซีดี วีดีโอขาย
- การเรียกค่าคุ้มครอง หรือการใช้อิทธิพลข่มขู่ ในเรื่องต่างๆ เช่น การปิดบังข้อเท็จจริง การบังคับให้กระทำงานที่ผิดกฎหมาย

ความแตกต่างระหว่างองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมปกติ

องค์กรอาชญากรรมมีความแตกต่างจากการประกอบอาชญากรรมตามปกติตามข้อพิจารณา ดังนี้³⁵

ในด้านของผู้กระทำความผิด

³⁵ ภิญโญ ทองชัย, “การกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมและปัญหาการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ”, วารสารสหภาพนายความ 12 (พฤษภาคม 2543) : 23-26.

ในการประกอบอาชญากรรมธรรมดา ผู้กระทำความผิดอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่จะเป็นการรวมกลุ่มกันหลาย ๆ คน เป็นลักษณะของการร่วมกันกระทำความผิดจะเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเอง อาจลงมือตั้งแต่คิด วางแผน ลงมือกระทำความผิดหรือใช้บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำความผิดแทน หรืออาจกระทำโดยผ่านบุคคลอื่นในลักษณะ Innocent Agent แต่ไม่มีความซับซ้อนมาก ส่วนการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิดจะมีหลายคน แต่ละคนจะมีการจัดตั้งแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ มีระบบการติดต่อสื่อสารที่เป็นความลับ มีระบบการควบคุมอย่างเคร่งครัด ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามในการกระทำความผิด หัวหน้าองค์กรหรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดอาจเข้าร่วมในการคิด วางแผนการหรือมอบหมายให้ลูกน้องเป็นผู้วางแผนก็ได้ โดยหัวหน้าองค์กรจะคอยควบคุมเท่านั้น ไม่เข้าไปลงมือหรือเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการกระทำความผิดโดยตรง ผู้กระทำความผิดจริงๆ จะเป็นลูกน้องในระดับล่าง

ในด้านของพฤติกรรมในการกระทำความผิด

ในการประกอบอาชญากรรมธรรมดา กระบวนการหรือวิธีการกระทำความผิดจะไม่ซับซ้อนโดยมากจะมีการร่วมกันกระทำในทุกขั้นตอน อาจมีการแบ่งหน้าที่กันทำและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระบบสื่อสารก็เป็นไปตามปกติ ไม่ปกปิดหรือเป็นความลับ ส่วนการปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิดจะทำได้ไม่แนบเนียนมากนัก ตลอดจนเทคนิควิธีการ เครื่องมือเครื่องใช้ก็เป็นแบบธรรมดาทั่วไป³⁶ แต่การกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม กระบวนการหรือวิธีการกระทำความผิดจะเป็นไปอย่างลับซับซ้อน กล่าวคือ

- การจัดตั้งองค์กรมีวัตถุประสงค์ เพื่อกระทำสิ่งผิดกฎหมายโดยเฉพาะ และในองค์กรก็จะมีการจัดระบบในการป้องกัน การถูกจับกุม และดำเนินคดีอย่างรัดกุมโดย มีการจัดลำดับชั้นของบุคคลต่างๆ ที่ร่วมกันกระทำความผิดไว้เป็นชั้นๆ แต่ละระดับก็จะรู้จักหรือเคยเห็น เฉพาะบุคคลที่ตนติดต่อหรือเกี่ยวข้องเท่านั้น และการสั่งการหรือการสื่อสารจะกระทำเป็นความลับ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกรู้ นอกจากนี้ในองค์กรมีระบบการควบคุมและรักษาความลับกันอย่างเคร่งครัด ผู้ใดทำงานผิดพลาดจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงอาจถึงชีวิตได้และวางกฎเกณฑ์ว่าเมื่อถูกจับกุมหรือดำเนินคดี หากรับสารภาพและปกปิดไม่ขัดทอดคนอื่นก็จะได้รับการช่วยเหลือและดูแลครอบครัวเป็นอย่างดี แต่หากให้การขัดทอดหรือให้การเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ ทั้งตัวผู้กระทำความผิดและครอบครัวจะเดือดร้อนถึงชีวิต

- มีการดัดสัมพันธ์และพยานหลักฐานที่จะพาดพิงมาถึงหัวหน้าองค์กรหรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดที่รัดกุม คือ³⁷ ลักษณะการดำเนินการขององค์กร

³⁶ เรื่องเดียวกัน , หน้า 24-25.

³⁷ ภิญโญ ทองชัย, อ้างแล้ว, หน้า 25-26.

อาชญากรรมที่เป็นลำดับขั้นจะเป็นผลให้ตัดความสัมพันธ์และพยานหลักฐานที่จะพาดพิงมาถึงหัวหน้าองค์กรหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดอยู่ในตัว ส่วนตัวหัวหน้าองค์กรหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดจะไม่เข้ามาร่วมในการกระทำความผิดหรือเข้ามาเกี่ยวข้องหรือผู้อยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์ในการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใด และในการกระทำความผิดจะมีการวางแผน การเตรียมการ และดำเนินงานโดยมืออาชีพ ไม่ทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้ให้เจ้าหน้าที่สืบสวนถึงตัวหัวหน้าองค์กร หรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด

สำหรับปัญหาที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมนี้ องค์การสหประชาชาติได้แบ่งประเภทของการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 10 ลักษณะด้วยกัน คือ³⁸

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Drugs)
2. การลักลอบนำคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอาวุธนิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
5. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organization and Terrorism)
6. การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money Laundering)
10. การกระทำความผิดอื่นๆ (Other activities) ได้แก่ การโจรกรรมศิลปวัตถุ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล และการแทรกซึมเพื่อเข้าครอบงำธุรกิจที่ถูกกฎหมาย

³⁸ วีระพงษ์ บุญญะภาส, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ยุโรปกับนโยบายความมั่นคง : อาชญากรรมข้ามชาติทางเศรษฐกิจ ในการ อบรมสัมมนา ทางวิชาการ หัวข้อ นโยบายความมั่นคงและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองของไทย ยุโรป และนานาชาติ จัดโดย ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ห้องสารสนเทศ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 16 มีนาคม 2543, หน้า 8.

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

จากรูปแบบที่พัฒนาของการประกอบอาชญากรรมสู่องค์กรอาชญากรรม ด้วยพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเทคโนโลยี ทำให้การประกอบอาชญากรรมแผ่ขยายเครือข่ายออกไปจากรัฐหนึ่งสู่อีกรัฐหนึ่ง และขยายกว้างไปสู่แต่ละภูมิภาคของโลก กลายเป็น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) ปัญหาของอาชญากรรมข้ามชาติ ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นสิ่งที่มีการพัฒนา และทวีความรุนแรงขึ้นมาก โดยมีการประกอบอาชญากรรมจากเขตแดนของประเทศหนึ่งที่ย้ายไปสู่เขตแดนของประเทศอื่นๆ มีความคาบเกี่ยวมากกว่าหนึ่งประเทศขึ้นไป โดยที่การประกอบกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จะเข้าไปดำเนินการในอาชญากรรมหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการค้า การขนส่งยาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธสงคราม และอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังเช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทั้งนี้ การประกอบอาชญากรรมข้ามชาติขององค์กรอาชญากรรม จะมีการดำเนินงานในลักษณะปกปิดรักษาความลับขององค์กรเป็นอย่างดี ประกอบกับการกระทำความผิดมีลักษณะที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพรมแดนตั้งแต่สองรัฐขึ้นไป ทำให้เป็นการยากที่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะสามารถดำเนินการสืบสวน จับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอาชญากรรมอาศัยเขตแดนและอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของแต่ละรัฐมาเป็นตัวแบ่งกันการใช้อำนาจจับกุมติดตาม ก่อให้เกิดปัญหาแก่งัดคัมที่องค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ได้อาศัยแฝงตัวอยู่ รวมถึงยังเป็นปัญหาที่สำคัญของนานาประเทศด้วย

หากจะกล่าวถึงปัญหาของอาชญากรรมข้ามชาติ ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแล้ว เราสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

สภาพปัญหาขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในระดับสากล

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มักจะประกอบอาชญากรรมหลายๆ ประเภทในองค์กร แต่ประเภทอาชญากรรมซึ่งจัดได้ว่าเป็นอาชญากรรมหลักที่นำมาซึ่งรายได้สำคัญต่อองค์กรและก่อให้เกิดผลเสียแก่งัดคัมโลก ได้แก่ การประกอบอาชญากรรมใน 2 ประเภท ที่สำคัญๆ คือ

- อาชญากรรมยาเสพติด

ปัญหา ยาเสพติด และความผิดที่เกี่ยวข้อง เป็นปัญหา อาชญากรรมที่จะมีการกระทำโดยกลุ่มองค์กรอาชญากรรม และสามารถเกิดขึ้นได้ทั่วไป การ กระทำ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา การค้า ยาเสพติดที่เกิดขึ้นโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จะมีลักษณะที่เป็นการ ลักลอบนำเข้า และส่งออกซึ่งยาเสพติดที่ผิดกฎหมายข้ามพรมแดนของประเทศต่างๆ ซึ่ง ประเภทของยาเสพติดที่พบบ่อย ได้แก่ เฮโรอีน โคเคน กัญชา และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท เป็นต้น

กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำมักจะเป็นนักค้า ยาเสพติดรายใหญ่ในประเทศกลุ่มอเมริกาใต้ เช่น กลุ่มเมดเดียน และ กลุ่มคาร์ริน เป็นต้น หรือ อาจเป็นกลุ่มนักค้ายาเสพติดในสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันตก รวมถึงในประเทศ สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักค้ายาเสพติดรายอื่นๆ ได้แก่ กองทัพของรัฐบาลในประเทศ พม่า บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เป็นต้น

ปัญหา ยาเสพติดในระดับสากลนี้ได้ก่อให้เกิดภัยคุกคามความ มั่นคงของประเทศต่างๆ โดยที่เมื่อได้เงินจากการค้ายาเสพติดแล้ว ก็จะดำเนินการขยาย กิจกรรมการฟอกเงินไปทั่วโลก โดยรายได้ของการค้ายาเสพติดนั้น ทางสหประชาชาติได้ให้ ข้อมูลว่า รายได้จากการค้ายาเสพติดนั้นมีวงเงินสูงถึงประมาณ 400,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ³⁹ เมื่อเทียบกับรายได้ของการกระทำความผิดทุกประเภทในโลกซึ่งมีมูลค่า 600,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐแล้ว ตัวเลขที่เป็นรายได้จากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถือได้ว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก

- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็กนั้น ส่วนมากมี วัตถุประสงค์เพื่อค้าประเวณี และการใช้แรงงานเด็ก ในอดีต ขอบเขตของปัญหาค่อนข้างจำกัด ทั้งในด้านพื้นที่และบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทนี้ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน แล้ว กระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง รวมไปถึงการเปิดเสรี ทางการค้า ทำให้การลักลอบเดินทางอพยพข้ามเขตแดนเป็นเรื่องที่กระทำได้ง่ายและกลับ กลายเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับบุคคลที่เป็นตัวกลางในการดำเนินการหลบเลี่ยงกฎหมาย เพื่อนำคนจากประเทศหนึ่งข้ามไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยอาศัยเครือข่ายและอิทธิพลขององค์กร อาชญากรรมข้ามชาติในการอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อการก่ออาชญากรรมประเภทที่

³⁹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนวนลน้อย ตวีรัตน์ , ห่วย ช่อง บ่อน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543) , หน้า 215.

เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก เพื่อการค้าประเวณีและการใช้แรงงานเด็กให้สามารถขยายวงกว้างออกไป เป็นธุรกิจการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และมีเครือข่ายไปทั่วโลก ทั้งนี้ผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่ออาจมีทั้งที่กระทำโดยสมัครใจหรืออาจถูกล่อลวงมา แต่แล้วท้ายสุดต้องลงเอยด้วยการถูกเอาเปรียบในด้านต่างๆ และถูกบังคับให้หารายได้ชดเชยเงินทองที่กลุ่มอาชญากรต้องเสียไปในการลักลอบพาข้ามพรมแดน

จากรายงานขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการย้ายถิ่น (International Organization for Migration หรือ IOM) ได้ระบุว่าในแต่ละปี มีผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมในลักษณะนี้ประมาณ 175,000 คน ซึ่งในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่เป็นสตรีและเด็ก ที่มาจากประเทศในยุโรปกลาง และประเทศซึ่งเป็นอดีตสหภาพโซเวียต เพื่อไปยังประเทศในยุโรปตะวันตกและประเทศสหรัฐอเมริกา⁴⁰

โดยในรายงานของ IOM นั้นได้ระบุว่าในปี 2539 ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ของเยอรมันนี้ได้สำรวจว่าสตรีที่ตกเป็นเหยื่อจำนวน 1,572 คน ในจำนวนนี้ร้อยละ 80 เป็นผู้ที่มาจากยุโรปกลาง ยุโรปตะวันออก และประเทศสหภาพอิสระ หรือซีไอเอส นอกจากนี้ในปี 2538 พบสตรีที่ตกเป็นเหยื่อในกรุงเวียนนา ประมาณ 670 คน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดธุรกิจการค้าประเวณี ก็เกิดจากรายได้ของธุรกิจการค้าประเวณี และราคาของโสเภณีสูงมาก ในประเทศกลุ่มเอเชียมีความต้องการที่สูงมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เป็นไปตามการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อบริการทางเพศ หรือที่เรียกกันว่า “เซ็กซ์ทัวร์” ข้อมูลสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้ คือ⁴¹

- ในปีหนึ่งๆ มีผู้หญิงและเด็ก จำนวนถึง 700,000 ถึง 1,000,000 คนทั่วโลก ถูกลักลอบส่งออกนอกประเทศ และในจำนวนนี้มีถึง 250,000 คน ที่มาจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ธุรกิจการค้ามนุษย์สามารถทำรายได้ให้แก่องค์กรอาชญากรรมทั่วโลกปีละ 5-7 พันล้านเหรียญสหรัฐ
- มีผู้หญิงไทยค้าประเวณีในประเทศญี่ปุ่นอยู่ถึง 40,000-50,000 คน
- ปัจจุบัน มีผู้หญิงทั้งไทยและต่างชาติค้าประเวณีอยู่ในประเทศไทยจำนวน 200,000 คน ในจำนวนนี้ 20,000-30,000 คนเป็นหญิงชาวพม่า

⁴⁰ ข้อมูลจากเครือข่าย Internet www.uncjin.org

⁴¹ วัชรพล ประสารราชกิจ “โลกาภิวัตน์กับความมั่นคงในความหมายใหม่”, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “โลกาภิวัตน์กับทิศทางการต่างประเทศของไทย” จัดทำโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 10-11 เมษายน 2544, หน้า 7.

- ในปี 2538 ปรากฏว่ามีหญิงถูกลักลอบจากมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนถึง 2,500 คน
- จนถึงปี 2539 ปรากฏว่า มีหญิงชาวเวียดนามถูกล่อลวงไปขายเพื่อทำงานในประเทศจีน จำนวน 5,607 คน
- ในประเทศกัมพูชา พบว่ามีหญิงค้าประเวณีถึง 14,725 คน ในจำนวนนี้ร้อยละ 81 เป็นชาวกัมพูชา เป็นชาวเวียดนามร้อยละ 18 และอีกร้อยละ 1 เป็นหญิงที่มาจากประเทศอื่น

สภาพปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติภายในประเทศไทย

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า องค์กรอาชญากรรมรวมถึงองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น เป็นกลุ่มอาชญากรที่ประกอบกิจกรรมผิดกฎหมายหลากหลายประเภท เพื่อระดมเงินทุนผิดกฎหมายมาเพื่อดำเนินกิจการหรือขยายองค์กร จากงานวิจัยและสถิติต่างๆ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อยู่ในเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติพบว่า เศรษฐกิจนอกระบบในประเทศไทย มีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 51.6 ต่อ GDP ในปี 2541 ถึง 2542 โดยที่การประมาณการของ Dr. Friedrich Schneider ศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์จากประเทศออสเตรีย ได้รวมกิจกรรมนอกระบบทั้งหมด ตั้งแต่กิจกรรมที่มีระดับความรุนแรงสูง เช่น การค้ายาเสพติด การค้าแรงงานข้ามชาติ การหนีภาษี ตลอดจนกิจกรรมที่มีระดับความรุนแรงต่ำ เช่น หาบเร่ แผงลอย เป็นต้น อย่างไรก็ตามงานของ Schneider เป็นการมองในภาพรวมโดยกิจกรรมบางอย่างมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการที่ใหญ่โต และซับซ้อน แต่กิจกรรมบางประเภทเป็นกิจกรรมนอกระบบรายเล็กรายน้อย ไม่มีความสลับซับซ้อนแต่อย่างใด

งานศึกษาของนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ (ผาสุก สังคิต และ นวลน้อย) ซึ่งศึกษาเฉพาะเศรษฐกิจนอกระบบที่มีขนาดใหญ่และส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองไทยค่อนข้างสูง จำนวน 6 กิจกรรมหลัก คือ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธเถื่อน การค่าน้ำมันเถื่อน การค้าแรงงานข้ามชาติ การค้าประเวณี และการพนัน พบว่า กิจกรรมเหล่านี้มีสัดส่วนรวมกันประมาณร้อยละ 8-13 ของ GDP ในปี 2537 ถึง 2538 กิจกรรมเหล่านี้ดำเนินการในลักษณะที่เป็นเครือข่าย มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก มีการติดสินบนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทยอย่างรุนแรง บางกิจกรรม เช่น การค้ายาเสพติด มีแนวโน้มการขยายตัวในระดับสูง กิจกรรมเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลาและมีกิจกรรมนอกระบบใหม่ๆเกิดขึ้นตามการ

เปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ เช่นการค้าเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากในอดีต ตลาดมืดของเงินตราต่างประเทศมีขนาดที่ไม่ใหญ่มากนัก แต่เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ปรากฏว่าได้เกิดการเก็งกำไรในอัตราแลกเปลี่ยน และได้เกิดขบวนการหลอกลวงขึ้นในตลาดมืดการค้าเงินตราต่างประเทศ โดยอาชญากรรมเหล่านี้มักจะโยงโยกับอาชญากรรมข้ามชาติด้วย

จากข้อมูลของหน่วยข่าวกรองสำนักงานข่าวกรองแห่งชาติพบว่า สถานการณ์การเข้ามาก่ออาชญากรรมของชาวต่างชาติในปี 2545 ยังมีความรุนแรงอยู่ โดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้มีความระมัดระวังและเปลี่ยนรูปแบบมากขึ้นเนื่องจากการที่ประเทศไทยได้พยายามเร่งปราบปรามอย่างจริงจัง องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญคือกลุ่มอาชญากรจากประเทศเพื่อนบ้าน รองลงมาคือกลุ่มอาชญากรจากประเทศในเอเชีย อันดับสามคือกลุ่มอาชญากรจากยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้และเขตโอเชียเนีย และอันดับสี่ได้แก่กลุ่มอาชญากรจากประเทศแอฟริกา และกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มอาชญากรจากตะวันออกกลาง ทั้งนี้กลุ่มอาชญากรจากประเทศในแอฟริกามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

อาชญากรรมกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีรูปแบบการดำเนินการที่เหมือนกันประการหนึ่ง คือ มักจะมาเปิดธุรกิจร้านอาหาร สถานบันเทิง หรือร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวเป็นหลัก อาชญากรข้ามชาติกลุ่มต่าง ๆ มีความพยายามที่จะขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมอาชญากรรมเกือบทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลักลอบค้ายาเสพติด การค้าแรงงานข้ามชาติและการค้าประเวณี การปลอมแปลงเอกสาร และการฉ้อโกงประชาชน

- การลักลอบค้ายาเสพติด เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติปรับบทบาทไปอยู่เบื้องหลัง จ้างคนไทยทำแทน โดยอาชญากรข้ามชาติในกลุ่มนี้อาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กลุ่มที่เข้ามาเพื่อขนเฮโรอีนออกนอกประเทศ กลุ่มนี้จะพัวพันกับอาชญากรข้ามชาติจากประเทศชายแดนไทยและชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มบริเวณชายแดนร่วมด้วย ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่นำยาเสพติดเข้ามาขายในประเทศไทย ได้แก่ โคเคน และยาอี กลุ่มหลังนี้ที่สำคัญคือการนำเข้ายาอีจากยุโรปซึ่งมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ทั้งนี้มีความพยายามที่จะย้ายฐานการผลิตยาอี มาที่ประเทศอินโดนีเซียเพื่อสะดวกในการขนส่ง
- การค้าแรงงานข้ามชาติและการค้าประเวณี เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย และมีผู้ร่วมขบวนการเพิ่มมากขึ้น มีทั้งที่เป็นการหลอกลวงผู้หญิงและเด็กจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาค้าประเวณีในประเทศไทย และการส่งแรงงานและผู้หญิงไปทำงานหรือค้าประเวณีในต่างประเทศอย่างผิดกฎหมาย

- การปลอมแปลงเอกสาร เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาชญากรต่างชาติมีการปลอมแปลงเอกสารในหลากหลายประเภท ทั้งหนังสือเดินทาง บัตรแสดงตน บัตรประชาชน บัตรเครดิต ตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยเอกสารปลอมเหล่านี้จะนำมาใช้ในประเทศไทย และประเทศอื่นๆทั่วโลก กลุ่มนี้ยังพยายามขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้น และได้เปลี่ยนรูปแบบมาจ้างคนไทยทำแทน
- การฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนในรูปแบบต่างๆ มีการดำเนินการอย่างแพร่หลายโดยมีอาชญากรต่างชาติกลุ่มต่างๆเข้ามาดำเนินการโดยร่วมมือกับคนไทย เช่น การหลอกลวงให้ชาวต่างประเทศโอนเงินเข้ามาร่วมลงทุนในบริษัทค้าเงินตรา หรือการหลอกลวงขายสินค้าในราคาที่สูงเกินจริง เช่น อัญมณี เป็นต้น
- การดำเนินเศรษฐกิจใต้ดินรูปแบบอื่นๆ โดยดำเนินการร่วมกับคนไทย เช่น การโจรกรรมรถยนต์ไปขายประเทศเพื่อนบ้าน การผลิตสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น ซีดี และเสื้อผ้ามียี่ห้อที่มีราคาแพง หรือการขนสินค้าหนีภาษี เศรษฐกิจใต้ดินในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นอาชญากรข้ามชาติที่อยู่ในเอเชีย และประเทศเพื่อนบ้านของไทย

ทั้งนี้หน่วยข่าวกรองได้ประเมินว่าแนวโน้มการก่ออาชญากรรมของชาวต่างชาติในปี 2546 น่าจะใกล้เคียงกับปี 2545 ทั้งนี้สถานการณ์ความรุนแรงที่ยังคงดำรงอยู่เป็นเพราะปัจจัยภายในประเทศหลายประการเช่น ปัญหาคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาและเปิดเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศและภายในประเทศที่สะดวก รวดเร็ว และการแฝงตัวของอาชญากรในรูปของนักท่องเที่ยว เนื่องจากประเทศไทยส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ามาท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยภายนอกเกี่ยวข้องกับการที่ประเทศเพื่อนบ้านยังมีการทำธุรกิจที่ผิดกฎหมายและใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน

จากรายงานสถิติการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประจำเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 พบว่า ตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2543 จนถึงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2546 มีคดีที่ศาลแพ่งตัดสินแล้วทั้งหมดจำนวน 15 คดี ซึ่งเป็นคดีอาชญากรรมทั้งหมด รวมมูลค่าทรัพย์สินเกือบ 32 ล้านบาท แต่ยังมีคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอีก 84 คดี ซึ่งเป็นคดีอาชญากรรมถึง 79 คดี มูลค่าทรัพย์สินกว่า 1,300 ล้านบาท ที่เหลือเป็นคดี พ.ร.บ.ศุลกากร 2 คดี และคดีค้าหญิงและเด็ก และคดีฉ้อโกงประชาชน อีกอย่างละ 1 คดี นอกจากนี้ยังมีอีกประมาณ 40 คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของ

อัยการและอยู่ระหว่างการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน รวมมูลค่าทรัพย์สินมากกว่า 250 ล้านบาท

เมื่อรวมมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีมูลค่ามากกว่า 1,600 ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก และคาดว่าจะยังคงมีกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่ยังไม่ถูกจับกุมหรือถูกสอบสวนอีกจำนวนมาก

ผลกระทบของกิจกรรมนอกกฎหมายต่อระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปมีผลกระทบทั้งทางด้านบวกและลบ โดยผลกระทบด้านบวกก็คือส่งผลให้เกิดการจ้างงาน และรายได้ ในขณะที่ผลกระทบทางด้านลบมักจะมีขนาดที่ค่อนข้างสูง กล่าวคือก่อให้เกิดการบิดเบือนในการจัดสรรทรัพยากร ปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจ และปัญหาการแข่งขันในธุรกิจ นอกจากนี้แล้วกิจกรรมนอกกฎหมายเหล่านี้มักมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงปัญหาทางสังคมและความรุนแรง ส่วนผลกระทบทางการเมืองมักเกิดจากการที่ผลประโยชน์อันมหาศาลจากธุรกิจนอกกฎหมายถูกนำไปใช้ติดสินบนนักการเมืองเพื่อให้คุ้มครองธุรกิจที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ไว้ การติดสินบนต่างๆจะต่อเนื่องไปถึงเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม

โดยสรุป องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ประกอบอาชญากรรมในประเทศไทย มีพฤติการณ์ลักลอบค้ายาเสพติด กระทำผิดกฎหมายคนเข้าเมือง ค้าอาวุธ ค้าหญิงและเด็ก ปลอมแปลงเอกสาร กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่นการลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง รวมถึงอาชญากรรมในขั้นสูง เช่น อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แม้กระทั่งการฟอกเงิน

โดยที่การประกอบอาชญากรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดผลประโยชน์มากมายให้แก่อาชญากร ทั้งในรูปของตัวเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นๆ องค์กรอาชญากรรมเหล่านี้จะนำเงินที่ได้เข้าสู่กระบวนการฟอกเงิน ซึ่งมักจะกระทำในลักษณะที่เป็นขบวนการข้ามชาติ เพื่อให้เงินสกปรกที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมกลับกลายเป็นเงินสะอาด สามารถนำมาหล่อเลี้ยงให้กลุ่มองค์กรของตนสามารถดำรงอยู่ได้ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะการใช้เงินเพื่อเป็นทุนในการดำเนินอาชญากรรมต่อไป หรือเป็นการสร้างปัจจัยสนับสนุน เช่นการซื้ออาวุธเพื่อการป้องกันตัว ซื้อเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อใช้ในการก่ออาชญากรรมให้มีระดับของความสลับซับซ้อนที่สูงขึ้นเป็นประโยชน์แก่การหลบเลี่ยงการจับกุม หรือใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างความสะดวกในการก่ออาชญากรรมต่อไป นอกจากนี้ ยังใช้เป็นปัจจัยในการเสริมสร้างอิทธิพล

ให้กว้างขวาง ทั้งในรูปของอิทธิพลทางการเมือง อิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรม และการติดสินบน
เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการรักษากฎหมาย

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจถูกเรียกในชื่อที่แตกต่างกัน จาก
นักวิชาการหลายท่าน อาทิ อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-Collar-Crime) อาชญากรรมทาง
ธุรกิจ (Business Crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crime) อาชญากรรมที่
เกิดจากหน่วยงานธุรกิจเอกชน (Corporate Crime) องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)
อาชญากรรมอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ (Occupation Crime) ซึ่งทั้งหมดล้วนมี
ความหมายทำนองเดียวกันคือการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร
หรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและ
การพาณิชย์ ที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ การเรียกว่า
อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประกอบ
อาชญากรรมประเภทนี้และครอบคลุมถึงการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจทั้งหมด

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจถูกนำเสนอขึ้นโดย Edwin H. Sutherland
ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ White-Collar-Crime หรืออาชญากรรมคอเชิ้ตขาว
โดยได้เสนอรายงานวิจัยเมื่อปี ค.ศ.1949 เพื่อเรียกร้องให้คนหันมาสนใจการกระทำความผิดของ
บุคคลในวงสังคมชั้นสูง โดยเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นในชนชั้นล่างของสังคม
เท่านั้น และได้ให้นิยามว่าเป็นความผิดที่กระทำลงโดยบุคคลที่มีฐานะหน้าที่ถือดา มีสถานภาพ
ทางเศรษฐกิจและสังคม (person in upper socio-economic class) ได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่การ
งานของเขาเหล่านั้นเป็นช่องทางในการกระทำความผิด และความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความ
เสียหายต่อวงธุรกิจตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ

นักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง ซึ่งมองภาพของอาชญากรรมประเภทนี้
ในมุมกว้างขึ้น ชื่อ Reckless จัดให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White-Collar-Crime) อยู่ใน
ประเภทของอาชญากรอาชีพที่ใช้เทคนิคชั้นสูงในการกระทำความผิด ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ที่มี
ความรู้ ประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหรืออาชีพที่ตนถนัด ยังมีคุณสมบัติพิเศษต่าง
จากอาชญากรอาชีพธรรมดา คือ

1. เป็นผู้มีภูมิหลังที่ดีกว่าอาชญากรอาชีพธรรมดา มีความ
เฉลียวฉลาด มีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับนิยมของคนทั่วไป
2. ใช้เทคนิคชั้นสูง ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด
ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำความผิดแล้ว จึงทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวนจับกุม

3. ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะไม่สะท้อนขวัญของประชาชน ไม่สร้างความโกรธแค้นแก่เจ้าทุกข์ในระยะแรก
4. มีวิธีการทำลายหลักฐานได้แนบเนียน เหลือหลักฐานมัดตัวน้อยที่สุด
5. เป็นอาชญากรรมที่ให้รายได้สูง และวิถีทางการดำเนินชีวิตของอาชญากรพวกนี้ปะปนอยู่กับสังคมของพลเมืองที่ดี

นักอาชญาวิทยาท่านหนึ่งคือAubert ได้มองย้อนไปในอดีต ได้กล่าวถึงเหตุผลว่าทำไมสังคมจึงไม่ประณามการกระทำที่ถือว่าเป็นอาชญากรคอเช็ดขาว (White-Collar-Crime) ในสังคมยุคก่อน ๆ เหตุผล คือ

1. พฤติกรรมที่ถือว่าเป็นธุรกิจสร้างความเสียหายให้กับสังคมส่วนรวม เพิ่งจะถือว่าเป็นการทำความผิดเมื่อประมาณปลายศตวรรษที่ 18 โดยถือว่าการฉ้อโกง การปลอมแปลงหรือการโฆษณาที่ไม่ตรงตามความจริง ให้เป็นความผิดอย่างหนึ่งเมื่อปลายศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา แต่การพิสูจน์ในยุคนั้นต้องมีการพิสูจน์อย่างชัดเจนว่าผลการหลอกลวงปลอมแปลงโฆษณาสร้างความเสียหายให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างมาก นอกจากนี้ปรัชญาในส่วนของประกอบธุรกิจที่เรียกว่า “การประกอบธุรกิจอย่างเสรี” โดยถือว่าผู้บริโภคต้องระวังตัวเอง ถ้าไม่ระวังพลาดพลั้งก็เสียเปรียบเอง ขอบเขตของปรัชญานี้ใช้กันอย่างกว้างขวางมากในยุคนั้นจนทำให้เกิดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง”

2. สาธารณชนมักจะไม่ค่อยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน ในการคัดค้านอาชญากรคอเช็ดขาว (White-Collar-Crime) เพราะสาธารณชนมองว่าอาชญากรรมประเภทนี้ยังอยู่ก้ำกึ่งระหว่างพฤติกรรมธรรมดาของนักธุรกิจ ที่ต้องแสวงหากำไรและความได้เปรียบกับการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งต่างจากอาชญากรที่ใช้กำลังรุนแรงทั่วไป ซึ่งมักจะมีการแสดงออกในรูปแบบที่รุนแรงเสมอ การที่ประชาชนมองว่าอาชญากรคอเช็ดขาวอย่างไม่น่าประณามเช่นนี้ ทำให้การร่วมมือของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ไม่ดีเท่าที่ควรหรือแทบจะไม่ได้ความร่วมมือเลย

ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจำแนกออกเป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 แนวทางที่ยึดถือเอากฎหมายเป็นกรอบพิจารณา โดยมองว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการทำความผิดกฎหมายเหมือนเช่นอาชญากรรมอื่น ๆ เพียงแต่มีรูปแบบลักษณะของบุคคลที่กระทำ หรือผลกระทบในวงกว้างต่างกันไปเท่านั้น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่จำกัดเฉพาะแต่เป็นการกระทำผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่อาจ

ผิดกฎหมายลักษณะอื่นได้ แต่ที่สำคัญการกระทำผิดนั้นต้องส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศด้วย

ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้ให้ความหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยมีได้จำกัดเฉพาะความผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น ผู้กระทำความผิดดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพในทางสังคม มีตำแหน่งหน้าที่การงานและความรู้

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะแฝงเร้นอยู่ในกิจการที่ได้รับอนุญาต เป็นการกระทำโดยบุคคลที่มีสถานภาพหรืออำนาจในสังคมและเป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิภาพของประชาชนโดยในมุมมองอย่างแคบ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีขอบเขตการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์เท่านั้น เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการธนาคาร การเงินหลักทรัพย์และเครดิตฟองซิเอร์ เท่านั้น แต่หากมองอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในมุมมองอย่างกว้างแล้ว จะมีขอบเขตการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ทุกชนิด ซึ่งได้แก่ การคอร์รัปชัน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบผลิตและการค้ายาเสพติด การลักลอบขุดแร่เถื่อนออกไปขายต่างประเทศ หวยเถื่อน บ่อนการพนัน การกินคอมมิชชันจากการกู้เงินต่างประเทศโดยฉ้อฉล การซื้อน้ำมันเถื่อน ซ้ออาวุธ การก่อสร้าง ตลอดจนการซื้อของของราชการและรัฐวิสาหกิจ การปลอมปนสินค้าส่งออก เช่น ข้าว หรือพืชไร่ การโกงน้ำหนักสินค้า การโกงและการหลีกเลียงภาษีทุกรูปแบบ การเอารััดเอาเปรียบและขูดรีดเกษตรกร และความผิดที่เกิดจากธนาคารพาณิชย์

ดังนั้น ตามแนวกฎหมายถือว่าหากการประกอบธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนทางธุรกิจมากที่สุด แต่การกระทำนั้นมิได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายใด ๆ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะทำให้ผู้อื่นต้องเสียเปรียบหรือเสียหายจากการกระทำจากการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนดังกล่าวก็ตาม

แนวทางที่ 2 แนวทางที่ยึดเอาการเอารััดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจเป็นกรอบพิจารณา โดยมุ่งสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งโยงถึงทฤษฎี มาร์กซิสต์ เรื่องมูลค่าส่วนเกิน โดยถือว่า ผู้ที่ขูดรีดเอาส่วนเกินของการผลิตไปย้อมถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ไม่จำกัดว่าผู้ขูดรีดนั้นเป็นใคร

โดยสรุป จากความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทั้งสองแนวทางสามารถกล่าวได้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หากแต่มิใช่ลักษณะอาชญากรรมที่รุนแรง แต่เป็นอาชญากรรมที่ผู้กระทำใช้ความชำนาญและความรู้เทคนิคต่าง ๆ กระทำการอันกฎหมายต้องห้ามและมุ่งหวังผลประโยชน์ในทางการเงินและ

ทรัพย์สินเป็นสำคัญ จากการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้ ผู้กระทำมักได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในจำนวนมหาศาล อันก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อระบบเศรษฐกิจของชาติได้ อย่างไรก็ดี อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ก็เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมผิดกฎหมายในองค์กรอาชญากรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งทำเงินผิดกฎหมาย จำนวนมหาศาลขององค์กรอาชญากรรมเช่นเดียวกับอาชญากรรมประเภทยาเสพติด

ประเภทความผิดต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขตของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เมื่อกฎหมายถูกใช้เป็นเครื่องกำหนดว่า การกระทำเช่นใดที่ถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การกำหนดดังกล่าวขึ้นอยู่กับมุมมองขอบเขตความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจด้วยมุมมองเช่นใด ซึ่งแต่เดิมกฎหมายมักจะเน้นในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากร เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ความผิดเกี่ยวกับแร่ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี ซึ่งการกระทำผิดดังกล่าวมักกระทำอย่างเป็นกระบวนการ และปรากฏผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องหนุนหลัง แต่ในปัจจุบันอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ขยายวงกว้างออกไปอย่างมาก อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่พบเห็นได้บ่อยที่สุดในปัจจุบันก็คือ การบิดเบือนบัญชีการเงินของห้างหุ้นส่วนบริษัทต่าง ๆ การยักยักย้ายถ่ายเทในการแลกเปลี่ยนสินค้า การให้สินบนในวงการธุรกิจ การใช้อิทธิพลทางการเงินโน้มน้าวให้มีการออกกฎหมายเพื่อให้ตนเอง หรือกลุ่มของตนได้รับผลประโยชน์ การเสนอข้อมูลที่เป็นเท็จในการโฆษณา การคดโกงเครื่องชั่ง เครื่องวัด การหลีกเลี่ยงภาษี การล้มละลายโดยฉ้อฉล ทำให้กฎหมายต้องขยายขอบเขตของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจให้กว้างออกไป เพื่อให้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบัน ตั้งแต่การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคให้พ้นจากการเอาเปรียบ และมีความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร ยา และเครื่องใช้อื่น ๆ การควบคุมราคา ไปจนถึงการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิรี และธุรกิจธนาคาร

นอกจากการจำแนกประเภทอาชญากรรมทางเศรษฐกิจตามลักษณะดังกล่าวแล้ว ยังสามารถจำแนกอาชญากรรมทางเศรษฐกิจตามผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับ โดยอาจจำแนกประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เป็นการกระทำต่อคู่แข่งในวงการค้าหรืออุตสาหกรรม เช่น การจารกรรมข้อมูล การวางเพลิงเผาทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า การดัดสินบนเจ้าหน้าที่ของคู่แข่งหรือบุคคลในรัฐบาล เพื่อมีอิทธิพลเหนือคู่แข่ง การรวมหัวกันเพื่อกำหนดราคาสินค้าเพื่อกำจัดคู่แข่งชั้น การรวมกิจการเข้าด้วยกัน หรือการยึดเอากิจการของบริษัทอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายว่าด้วยการผูกขาด

2. ประเภทที่เป็นการกระทำต่อรัฐบาล เช่น การหลีกเลี่ยงภาษีหรือบริษัทข้ามชาติ การจ่ายเงินหาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมายแก่นักการเมือง การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการจ้างวานที่มีรายได้สูงในอนาคต การให้ข้อมูลอันเป็นเท็จเพื่อป้องกันมิให้ออกกฎหมายหรือระเบียบมาควบคุม หรือการใช้อิทธิพลในการยกเลิกกฎหมายที่ควบคุมอยู่ ล้วนเป็นการสนับสนุนให้เกิดการคอร์รัปชันและประเพณีมิชอบในวงราชการมากขึ้น
3. ประเภทที่เป็นการกระทำต่อลูกจ้างพนักงานของบริษัทเอง เช่น การจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ การไม่ยอมรับข้อเรียกร้องของสหภาพแรงงาน การที่นายจ้างไม่นำพาต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง ไม่ดำเนินการให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพ อนามัยและชีวิตที่กฎหมายบังคับให้กระทำ
4. ประเภทที่เป็นการกระทำต่อผู้บริโภค เช่น การโฆษณาหลอกลวงผู้บริโภค การปิดป้ายสินค้า โดยบอกชนิดและคุณภาพที่ไม่ตรงความจริง การผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้ตรวจสอบหรือเป็นอันตราย การขายสินค้าที่ปลอมแปลงและขายสินค้าเกินราคาจริงเป็นการค้ากำไรเกินควร
5. ประเภทที่เป็นการกระทำต่อชุมชนส่วนรวม เช่น การที่โรงงานอุตสาหกรรมก่อให้เกิดมลพิษในอากาศ ในน้ำหรือบนพื้นดิน หรือจงใจละเมิดกฎหมายที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำให้ทรัพยากรหายากหมดสิ้นไป

ลักษณะการประกอบอาชญากรรมในองค์กรอาชญากรรม

ดังที่ปรากฏในข้อมูลข้างต้นว่า องค์กรอาชญากรรม มักประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหลากหลายประเภท ซึ่งรูปแบบการกระทำความผิดหรือการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมรวมถึงองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มีดังต่อไปนี้

1. การค้ายาเสพติด

ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ปัญหามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เฮอร์อีนเคยเป็นยาเสพติดที่สร้างปัญหาให้กับประเทศในระดับสูง ทั้งในเรื่อง

การแพร่ระบาดภายในประเทศและการเป็นแหล่งผ่านของเฮโรอีนสู่ตลาดโลก มีผลให้ไทยเป็นแหล่งรวมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากที่ต่างๆ ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต่อมาปัญหาเฮโรอีนได้เบาบางลง การแพร่ระบาดภายในประเทศลดลงและขณะเดียวกัน มีการใช้เส้นทางอื่นในการลำเลียงเฮโรอีนไปสู่ตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น ทำให้เส้นทางลำเลียงผ่านไทยลดความสำคัญลง แต่ก็ยังเป็นเส้นทางหลักที่สำคัญเส้นหนึ่งอยู่ เมื่อการแพร่ระบาดของเฮโรอีนลดลง สังคมไทยก็ต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดอื่นแทน

เมื่อพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า ยาบ้า มีความรุนแรงมากที่สุด ยาบ้านั้นมีพัฒนาการมาจาก “ยาม้า” ซึ่งในประเทศไทยมีการนำเอายาม้า (แอมเฟตามีนซัลเฟต) มาใช้ในวงการแพทย์เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2498 ในยุคนั้นยาม้าใช้เสพโดยการกินและเป็นสิ่งถูกกฎหมาย ผู้ใช้ยาเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มที่ใช้แรงงานกลางคืนหรือที่ต้องใช้งานหนักเป็นระยะเวลายาวนานในแต่ละวัน กลุ่มที่ใช้เป็นอย่างมากได้แก่คนขับรถบรรทุก แต่คนทั่วไปยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก รัฐบาลได้มาตระหนักถึงปัญหาความร้ายแรง และมีการปราบปรามอย่างหนัก แอมเฟตามีน ซัลเฟต จึงได้หายไปจากตลาด แต่ภายหลังได้มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศมีชื่อเรียกว่า Methedrine ยาชนิดนี้เป็นที่รู้จักกันในนาม ยาม้า หรือยาขยัน การแพร่ระบาดเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงสั่งห้ามนำเข้า และมีการกำหนดให้ยาม้าเป็นยาเสพติดร้ายแรง รวมทั้งมีการเปลี่ยนชื่อ ยาม้า เป็นยาบ้า เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลข้างเคียงของยาม้าว่า เมื่อเสพแล้วอาจมีผลต่อจิตประสาท ทำให้ควบคุมตัวเองไม่ได้ มีอาการคลุ้มคลั่ง

การปราบปรามยาบ้าอย่างรุนแรงในช่วงนี้มีผลให้การผลิตยาบ้าในประเทศไทยทำได้ค่อนข้างยาก ประกอบกับกลุ่มวัวแดง ซึ่งเป็นผู้ค้าเฮโรอีนที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ได้มองเห็นช่องทางของการผลิตยาบ้า ซึ่งมีผลกำไรสูง เนื่องจากต้นทุนในการผลิตต่ำ โดยต้นทุนการผลิตอยู่ที่ประมาณเม็ดละ 3-5 บาท แต่สามารถขายในตลาดประเทศไทยได้ในราคาสูง ยาบ้าจากกลุ่มวัวแดงได้เริ่มเข้ามาจำหน่ายแทนการผลิตในประเทศไทยในช่วงประมาณปี 2539 ที่ได้มีการปราบปรามการผลิตยาบ้าในประเทศไทยอย่างมาก

การแพร่ระบาดของยาบ้าในช่วงปัจจุบันมีความรุนแรงค่อนข้างมาก จากที่เคยมีการประเมินผู้ที่ใช้ยาบ้าทั้งถาวรและเป็นครั้งคราวซึ่งอยู่ในระดับประมาณ 2-3 แสนคนในปี 2536 กลายเป็นล้านคนในช่วงปัจจุบัน โดยในปัจจุบันมีผู้ที่เสพยาบ้าเป็นครั้งคราวอยู่ประมาณ 1 ล้านคน และมีผู้ที่อาจกล่าวได้ว่าเสพติดยาบ้าและมีการใช้ยาบ้าอย่างต่อเนื่องประมาณ 5 แสนคน โดยปัญหาสำคัญของการแพร่ระบาดของยาบ้าก็คือเป็นการแพร่ระบาดอย่างหนักในกลุ่มเยาวชน ขณะที่ปัญหาในกลุ่มผู้ใช้แรงงานมีลักษณะทรงตัว นอกจากนี้ปรากฏว่ามีการสร้างเครือข่ายทางการค้าในระดับต่างๆ อย่างมากมาย มีคนที่

เกี่ยวข้องกับการค้ายาบ้าในระดับหมื่นคนขึ้นไป และเกี่ยวข้องกับวงเงินที่สูงเป็นระดับหลายหมื่นล้านบาท มีความเชื่อมโยงกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติโดยเฉพาะกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอย่างชัดเจน

2. การค้าแรงงานข้ามชาติ

แรงงานชาวไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศ เริ่มมีให้เห็นอย่างเด่นชัดในช่วงทศวรรษ 2510 ที่มีแรงงานไทยจำนวนมากเข้าไปทำงานในแถบตะวันออกกลางหรือกลุ่มประเทศอาหรับ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นมีความต้องการแรงงานราคาถูก จึงมีการเจรจาระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ เพราะเนื่องด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกันนี้ ทำให้หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดำเนินรอยตาม เช่น ฮองกง สิงคโปร์ บรูไน ใต้หวัน เกาหลีใต้ ซึ่งกลายเป็นจุดหมายปลายทางใหม่ของแรงงานไทยในทศวรรษ 2530 รวมถึงประเทศไทยที่ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ยอมให้แรงงานไร้ฝีมือต่างเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ แต่ในจำนวนที่จำกัด และต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด แต่ก็ยังมีบางประเทศที่ยังไม่เปิดรับแรงงานอพยพประเทศไร้ฝีมือ แต่อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศในเอเชียไม่ยินดีต้อนรับแรงงานอพยพที่เข้ามาทำงานเป็นหญิงขายบริการทางเพศ

ถึงแม้การที่แรงงานไทยจะขออนุญาตทำงานในต่างแดนจะเป็นเรื่องที่ทำได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่จะเป็นไปได้และไม่ยุ่งยากนักสำหรับแรงงานมีฝีมือเท่านั้น ส่วนแรงงานไร้ฝีมือนั้นประสบความยุ่งยากมากกว่ามาก เพราะหลายประเทศไม่ได้เปิดประตูต้อนรับพวกเขาอย่างเป็นทางการ หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นมีอัตราค่าจ้างที่สูง จึงเป็นแรงจูงใจให้แรงงานไทยจำนวนไม่น้อยมุ่งหน้าไปแสวงโชคที่นั่น ประกอบกับค่าเงินเยนที่สูง ทำให้รายได้ที่พวกเขาจะได้รับเป็นค่าเงินบาทเป็นจำนวนที่สูงมากเช่นกัน ซึ่งจะทำให้สามารถออมเงินได้มากด้วย เช่นเดียวกันกับแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นแรงงานอพยพจากประเทศพม่า ลาว หรือกัมพูชา ต่างก็ล้วนต้องการเข้ามาหางานทำในเมืองไทย ซึ่งให้ค่าแรงที่สูงกว่าในประเทศของตน แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อมูลข่าวสารของการหางานทำในต่างประเทศที่ไม่ชัดเจน และไม่สามารถหาได้ทั่วไป ความยุ่งยากในการหางาน และหาข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง ทำให้แรงงานไทยที่ต้องการจะไปแสวงหาโชคในต่างประเทศ และแรงงานต่างด้าวที่อยากจะมาตายเอาดาบหน้าในประเทศไทย ต้องตกเป็นเหยื่อของเอเยนต์และขบวนการค้าแรงงานผิดกฎหมาย

นอกจากการค้าแรงงานไร้ฝีมือที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ยังมีการลักลอบนำเด็กจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว และกัมพูชา เพื่อนำมาใช้เป็นแรงงานใน

โรงงานเล็ก ๆ เช่น โรงงานทำเสื้อผ้า condenser เหล็ก ปลาเค็ม เซรามิก ธุรกิจขนสินค้า ร้านอาหาร งานก่อสร้าง รวมทั้งนำมาบังคับให้เป็นขอรานอีกด้วย ซึ่งปัญหาการค้าแรงงานเด็ก นั้น มิได้หยุดลงตรงที่การนำแรงงานเด็กมาทำงานไร้ฝีมืออย่างเดียว แต่ที่เป็นปัญหาใหญ่และดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศไทยเสียชื่อเสียง และต้องเผชิญกับการกดดันจากนานาชาติ เพื่อให้แก้ปัญหานั้น คือ การค้าแรงงานเด็กเพื่อขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นปัญหาการค้าแรงงานข้ามชาติที่ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นประเทศผู้ส่ง ประเทศทางผ่าน และประเทศผู้รับหญิงและเด็กที่ถูกนำมาค้าบริการทางเพศ

3. การค้าหญิงและเด็กเพื่อธุรกิจบริการทางเพศ

ประเทศปลายทางของการลักลอบค้าหญิงและเด็กไทยเพื่อธุรกิจบริการทางเพศในต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น เยอรมัน สหรัฐฯ และไต้หวัน เป็นต้น ตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของสาวไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เอเยนต์ญี่ปุ่นซึ่งมักจะมี ความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชญากรรมในญี่ปุ่นร่วมมือกับเอเยนต์คนไทย นำเข้าผู้หญิงไทยเพื่อค้าประเวณีในประเทศญี่ปุ่น โดยเอเยนต์ไทยจะเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างตั้งแต่การจัดทำหนังสือเดินทาง จัดทำวีซ่า ซื้อตั๋วเครื่องบิน และดูแลการเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งขายผู้หญิงไทยให้กับเอเยนต์ญี่ปุ่นหรือแม่เล้าในช่องในญี่ปุ่น

ในช่วงแรกๆหญิงไทยที่เข้ามาขายบริการทางเพศในญี่ปุ่นนั้น ร้อยละ 90 ถูกบังคับหรือถูกล่อลวงมา แต่ในระยะหลัง เช่นในปี พ.ศ.2538-2539 สัดส่วนของหญิงไทยที่ถูกหลอกลวงมาลดลงเหลือประมาณร้อยละ 20 ขณะที่ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 นั้นเต็มใจและตั้งใจที่จะเข้ามาขายบริการทางเพศ ระหว่างปี พ.ศ.2534 ถึง พ.ศ.2538 มีประมาณการว่ามีหญิงไทยอพยพไปทำงานที่ญี่ปุ่นปีละ 10,000 ถึง 15,000 คน หลังที่เอเยนต์ไทยนำหญิงไทยเข้ามาและขายให้กับเอเยนต์ญี่ปุ่นในราคาหัวละ 375,000 บาท และ เอเยนต์ญี่ปุ่นจะคิดหนี้กับหญิงไทยคนละ 800,000 บาท หญิงไทยเหล่านี้จะต้องทำงานใช้หนี้จนกว่าหนี้จะหมด ซึ่งโดยปกติมักจะใช้เวลา 9 เดือนหรือมากกว่านั้น

ส่วนการลักลอบค้าหญิงและเด็กต่างด้าวเพื่อธุรกิจบริการทางเพศในประเทศไทย ซึ่งได้แก่ หญิงและเด็กจากพม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีนตอนใต้ (ยูนาน) พบว่าประเทศต้นทางหลักๆ คือพม่าและมณฑลยูนานของจีน หญิงและเด็กจากประเทศพม่าและมณฑลยูนานของจีนจะกระจ่ายเป็นหญิงขายบริการอยู่ทั่วประเทศ แต่เด็กและหญิงจากประเทศลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะถูกนำมาขายในสถานขายบริการตามจังหวัดๆ แถบแนวชายแดน ซึ่งลักษณะของสถานบริการทางเพศในปัจจุบัน มีตั้งแต่ช่อง ร้านคาราโอเกะ

ร้านอาหารอย่างถูก อาบอบนวด โรงแรมม่านรูด นางทางโทรศัพท์ รวมถึงหญิงที่ค้าบริการทางเพศเป็นครั้งคราว

วิธีการได้มาซึ่งตัวของเด็กและหญิงเพื่อนำมาขายบริการทางเพศนั้น มีตั้งแต่การลักพาตัว การหลอกลวง จนถึงการชักชวนตรงๆโดยเอเยนต์ และการที่หญิงและเด็กที่ตั้งใจจะเป็นโสเภณีมาติดต่อกับ เอเยนต์เอง โดยมีเด็กและหญิงที่ยังบริสุทธิ์อยู่จะเป็นกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากสามารถขายได้ในราคาที่สูง

แต่เดิมวิธีการได้มาซึ่งตัวหญิงและเด็ก โดยทั่วไปจะเป็นในลักษณะที่นายหน้าหาเด็กจะเข้าไปยังหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อทำการล่อลวงเด็กและพ่อแม่ว่าจะให้เด็กไปทำงาน นายหน้าจะให้เงินล่วงหน้าก่อนหนึ่งแก่พ่อแม่ เป็นการซื้อเด็กคนนั้นๆไป และเด็กจะต้องทำงานใช้คืนในภายหลัง ซึ่งจะมารู้อีกทีในภายหลังว่าถูกขายมาเป็นหญิงขายบริการ นอกจากการถูกล่อลวง ในระยะหลัง มีกรณีที่เด็กและพ่อแม่รู้อยู่แล้วว่าเด็กจะต้องไปขายบริการทางเพศ เนื่องจากมีประสบการณ์จากคนในหมู่บ้านที่ไปเป็นหญิงขายบริการและกลับมาเป็นนายหน้าชักชวนเด็กและหญิงในหมู่บ้านตนเองไปเป็นหญิงบริการเช่นตนเอง

เงินล่วงหน้าที่นายหน้าให้แก่พ่อแม่เด็กไม่ได้เป็นหนี้สินเพียงอย่างเดียวที่เด็กจะต้องจ่ายคืนโดยการทำงานใช้คืน ยังจะต้องรวมค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าดำเนินการต่างๆในการนำตัวเด็กมายังจุดหมายปลายทาง ดังนั้นเด็กคนหนึ่งๆมักจะไม่ว่างตัวเองติดหนี้อยู่เป็นจำนวนเท่าไร และต้องทำงานใช้คืนนานเท่าใดจึงจะใช้หนี้สินหมด แต่อย่างไรก็ตามก็มีอยู่บ่อยครั้งที่ ถึงแม้จะรู้ว่าอีกนานเท่าใดจะหมดหนี้ แต่เมื่อจะหมดระยะเวลาการใช้หนี้ ตัวเด็กหรือหญิงคนนั้นก็จะถูกขายต่อให้กับช่องอื่นๆต่อไป ทำให้ไม่มีวันที่จะใช้หนี้หมดได้ ยกเว้นแต่จะหมดสภาพ ไม่สามารถทำงานได้ หรือติดโรคร้าย เช่น โรคเอดส์ เป็นต้น

เมื่อเด็กหรือหญิงสาวเข้ามาอยู่ในช่องเหล่านี้แล้ว จะต้องพบกับสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายมาก เจ้าของช่องจะให้ห้องพัก และอาหาร หรืออาจจะให้เป็นเงินไว้ซื้ออาหาร แต่จะถูกคิดเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเข้าไปในก้อนหนี้สิน หญิงและเด็กแต่ละคนจะต้องทำงานวันละ 10-18 ชั่วโมง เดือนละ 25 วัน บริการลูกค้าวันละ 5-15 คนโดยเฉลี่ย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีวันหยุด นอกจากจะมีประจำเดือนซึ่งมักให้หยุดแค่ 2-3 วันเท่านั้น

ช่องหลายที่เพื่อป้องกันมิให้หญิงและเด็กหนี จะทำการอ้างหนี้ที่หญิงและเด็กเหล่านี้ติดอยู่ พร้อมใช้กำลังข่มขู่ไม่ให้ออกไปไหนไกลๆ โดยอ้างถึงเครือข่ายที่มีทั้งแมงดา และตำรวจท้องถิ่นก็เป็นที่รู้จักกันดีกับเจ้าของช่อง รวมทั้งการถูกจับในข้อหาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และที่แย่มากคือ ในช่องแทบจะไม่มี การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัยและการ

คุมกำเนิดเลย หญิงบางคนเมื่อตั้งครรภ์จะถูกบังคับให้ทำแท้งโดยผิดกฎหมาย หรือถูกให้บริการ ลูกค้าจะกระแทกครรภ์แก่

ในปัจจุบันรูปแบบการลักพาตัวและการหลอกลวงนั้นลดลงมาก เนื่องจากการลักพาตัวมีโทษหนัก ประกอบกับมีหญิงหรือเด็กโดยเฉพาะชาวพม่าเต็มใจที่จะเป็นโสเภณีมากขึ้น มีสถานบันเทิงหรือร้านอาหารหลายแห่งที่เป็นช่องไปในตัว ไม่มีการบังคับให้เด็กสาวต้องให้บริการทางเพศด้วย แต่ด้วยภาวะที่เป็นหนี้ ความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมรอบข้างที่มีเพื่อนชายบริการทางเพศ และแรงกดดันจากเพื่อนที่ขายตัวแล้วมีรายได้มากกว่า สุดท้ายก็จะยอมขายบริการทางเพศในที่สุด

4. บ่อนการพนัน

บ่อนการพนันผิดกฎหมายในประเทศไทยเป็นเรื่องที่มีการรับรู้กันอย่างกว้างขวาง และยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีอยู่จริงในสังคมไทย แต่ก็เป็นเรื่องที่ยากจะหาหลักฐาน หรือใบเสร็จมายืนยันจำนวนที่แน่นอนของบ่อน จำนวนเงินหมุนเวียน และส่วนแบ่งของเจ้าของบ่อน รวมถึงส่วยที่ตำรวจบางส่วนได้รับ การจัดระเบียบองค์กรของบ่อนประกอบด้วย บ่อน องค์กรอาชญากรรม และตำรวจที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

บ่อนการพนันที่มีการเริ่มดำเนินการในลักษณะธุรกิจเริ่มที่เยาวราชเมื่อประมาณปี พ.ศ.2514 เจ้าของบ่อนคือ เฮียโจ้ว หรือ โทงวเจ็ก ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่รับความเคารพนับถือในย่านแถวนั้น ลูกค้าเป็นคนจีนแถบเยาวราช และมีข้าราชการบางส่วน มีผู้เล่นวันละนับร้อยคน เปิดบริการตั้งแต่ 10 โมงเช้าถึงตี 4 มีวงเงินแทงพนันประมาณวันละ 300,000 – 400,000 บาทโดยประมาณ เกมที่นิยมเล่นกัน คือ ถั่ว ไพ่ปอก ไพ่10แต้ม ไพ่แปดเก้า ไพ่นกกระจอก จับยี่กี และไพ่เฟ้ ประมาณช่วงปี พ.ศ.2517-2518 มีบ่อนใหญ่เกิดขึ้นหลายบ่อน มีทั้งนักการเมืองที่เปิดบ้านของตัวเองเป็นบ่อน บ่อนของนายตำรวจ ได้มีการนำเอา บาการา เข้ามาเล่น ทำให้บาการา กลายเป็นเกมสการพนันที่นิยมเล่นในบ่อนจนกระทั่งทุกวันนี้ การเล่นบาการานั้น นักพนันมักจะเดิมพันด้วยวงเงินสูง เป็นหลักหมื่น หลักแสน หรือแม้กระทั่งหลักล้าน บ่อนการพนันที่ผิดกฎหมายมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจบูม และมีการแทงพนันในแต่ละครั้งในวงเงินที่สูง ขณะที่ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ จำนวนบ่อนการพนันทั้งขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนวงเงินที่แทงในแต่ละครั้งมีขนาดเล็กลง นอกจากนี้การเกิดขึ้นของบ่อนตามชายแดนจำนวนมากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ก็มีผลทำให้บ่อนการพนันในประเทศโดยเฉพาะบ่อนขนาดใหญ่ต้องปรับตัวให้เข้าสู่มาตรฐานสากลมากขึ้นเพื่อดึงดูดลูกค้าไว้

5. การค้าเงินนอกระบบ

การค้าเงินตราต่างประเทศเถื่อน เป็นประเด็นที่มีการพูดถึงกันอย่างมากมาในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา มีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ การค้าเงินเถื่อนที่มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศจริง ๆ การค้าเงินเถื่อนที่ไม่มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศจริง ๆ แต่ทำกิจการรับโอนเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อที่ว่า “โพยก๊วน” และรูปแบบสุดท้าย คือ การค้าเงินเถื่อนที่ไม่มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศจริง ๆ แต่เป็นการหลอกลวงลูกค้าให้นำเงินมาลงทุนเก็งกำไรจากซื้อขายเงินตราต่างประเทศ

องค์กรอาชญากรรมกับผู้ทรงอิทธิพล

จากข้อมูลการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรม พิจารณาได้ว่า เงินรายได้จากการประกอบกิจกรรมผิดกฎหมาย รวมถึงอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ มีมูลค่าเป็นจำนวนมหาศาล ที่ไหลเวียนอยู่ในองค์กรอาชญากรรม ดังนั้น เมื่อกลุ่มผู้บริหารองค์กรอาชญากรรมมีทั้งอำนาจเงิน อำนาจกำลังคนแล้ว ย่อมเป็นที่เกรงกลัวต่อกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เกิดเป็นผู้ทรงอิทธิพลขึ้น ซึ่งบรรดาหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมมักจะใช้อำนาจเงินผิดกฎหมาย และอำนาจคน (บรรดาอาชญากรที่เป็นลูกน้อง) ในการสร้างอิทธิพล จากอิทธิพลในวงการผิดกฎหมาย เข้าสู่อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยต้นทุนในการสร้างสถานภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองก็คือเงินผิดกฎหมายมหาศาลที่ได้จากองค์กรอาชญากรรมนั่นเอง

เงิน และ อำนาจ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทรงอิทธิพลต้องการจะมี การจะทำให้ตนเอง มีเงินหรือ อำนาจมาก ก็มีความจำเป็นที่จะต้องประกอบธุรกิจ หรือ มีตำแหน่งทางการเมือง โดยมากผู้ทรงอิทธิพล จะมีกิจการหลักเป็นของตนเอง ทำให้ตนเองมีเงินทุนสนับสนุน ในการแสวงหาอำนาจ โดยวิธีการแล้วผู้ทรงอิทธิพลจะเริ่มจากการเป็นเจ้าของกิจการ หรือมีธุรกิจใหญ่โต หลังจากนั้นก็จะพลิกบทบาทของตนเองจากการเป็นนักธุรกิจมุ่งสู่ บทบาททางการเมือง โดยหวังว่าที่จะมีอำนาจทางการเมือง โดยอำนาจเงินของผู้ทรงอิทธิพล ทำให้ผู้ทรงอิทธิพลเหล่านี้สามารถสอดแทรก มีโอกาสเข้าไปสู่บทบาททางการเมือง หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ผู้ทรงอิทธิพลได้ใช้ปัจจัยเงิน เป็นตัวซื้อเสียงจากประชาชน โดยให้ประชาชนเลือกตน เข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ในขณะเดียวกัน ผู้ทรงอิทธิพลบางคน ไม่ต้องการที่จะเปิดเผยตนเองก็จะนำเงินที่มีอยู่ของตนเองไปสนับสนุนนักการเมืองบางท่าน หรือ นำไปสนับสนุนพรรคการเมืองบางพรรค โดยที่ตนเองเป็นกุ่มบังเหียนอยู่เบื้องหลัง หลังจากผู้ทรงอิทธิพลหรือ ตัวแทนของผู้ทรงอิทธิพลที่ได้มีโอกาสเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็จะใช้อำนาจที่ตนมีอยู่แสวงหาผลประโยชน์ จากกิจการต่าง ๆ หรือ กระทำ การอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจของตนเอง ตัวเองที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุด ก็คือ การฮั้วกันประมูลการก่อสร้างของรัฐ หรือ การ

ซื้อขายสิ่งของต่าง ๆ ที่รัฐต้องการ โดยบริษัทผู้ขายส่วนใหญ่ก็จะเป็นบริษัทที่เชื่อมโยงกับผู้ทรงอิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง ของผู้ทรงอิทธิพล

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ลักษณะ และรูปของรูปแบบ ของอาชญากรรมประเภทนี้ จะมีความใกล้เคียงกับ ลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมในหัวข้อที่ 2.8.2.1 แต่ลักษณะและรูปแบบการของอาชญากรรมประเภทนี้ กว้างกว่า กล่าวคือ การประกอบอาชญากรรมจะมีปรากฏอยู่ในลักษณะที่เป็นการผูกขาดทางการค้าด้วย อาจกล่าวได้ว่า เหตุผลที่มีการผูกขาดทางการค้า ก็เนื่องจาก อำนาจในทางการเมืองในการบริหารอีกนั่นเอง โดยลักษณะและรูปแบบของการประกอบอาชญากรรมโดยผู้ทรงอิทธิพลประเภทนี้ จะเป็นการประกอบอาชญากรรมในลักษณะที่เป็นการใช้อำนาจของรัฐโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ การอาศัยตำแหน่งหน้าที่ การอาศัยความลับทางราชการ ปรับเปลี่ยนเป็นข้อมูลทางธุรกิจ เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับกิจการของผู้ทรงอิทธิพล หรือ การกีดกันทางการค้า ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาค ความอยุติธรรม

โดยสรุป ผู้ทรงอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม มีสองลักษณะ คือ ลักษณะแรกผู้ทรงอิทธิพลเป็นกลุ่มองค์กรอาชญากรรมก่อน แล้วจึงสร้างอิทธิพลด้านเศรษฐกิจและการเมืองด้วยอำนาจเงินและคนจากการบริหารองค์กรอาชญากรรม ลักษณะที่สองคือ เป็นผู้ที่ประกอบกิจการด้านธุรกิจจนมีฐานะ แล้วนำตนเองเข้าสู่แวดวงการเมืองแสวงหาประโยชน์จากการกระทำผิดเรื่อยมา จนก่อตั้งองค์กรอาชญากรรมที่ประกอบกิจกรรมผิดกฎหมายโดยอาศัยอิทธิพลด้านการเมือง ดังนั้น เห็นได้ชัดว่า บรรดาผู้บริหารหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรม ล้วนเป็นบุคคลผู้ทรงอิทธิพลทั้งสิ้น แต่อาจแตกต่างกันที่การบังหน้าว่า กลุ่มอาชญากรรมแต่ละกลุ่มหัวหน้าจะวางตัวในการเป็นผู้ทรงอิทธิพลในด้านใด อาทิ หัวหน้าองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็จะแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบจากการบริหารบ้านเมือง หรือหากวางตัวเป็นผู้ทรงอิทธิพลด้านธุรกิจ ก็จะแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจด้วยช่องทางผิดกฎหมายต่าง ๆ แต่ไม่ว่าจะทรงอิทธิพลด้านใด บุคคลเหล่านี้ก็จะประกอบอาชญากรรมหลากหลายประเภท และนำเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายมาหมุนเวียนบริหารและขยายขยายองค์กรอาชญากรรมของตนออกไปเรื่อย ๆ ซึ่งผลร้ายย่อมตกอยู่แก่ชาติบ้านเมืองในที่สุดนั่นเอง

ผลกระทบของธุรกิจผิดกฎหมายที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม

ผลกระทบของธุรกิจผิดกฎหมายที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม นั้นมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และรายได้ของรัฐ ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ธุรกิจที่ดำเนินโดยองค์กรอาชญากรรม ถึงแม้ว่าจะเป็นธุรกิจ ผิดกฎหมาย แต่ก็ก่อให้เกิดรายได้และการจ้างงาน ซึ่งนับว่าเป็นผลกระทบทางด้านบวก แต่ใน ขณะเดียวกันเนื่องจากธุรกิจเหล่านี้เป็นธุรกิจขัดกับหลักกฎหมาย ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบ ทางด้านลบ ไม่ว่าจะทำให้เกิดการเบี่ยงเบนการใช้ทรัพยากร รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ธุรกิจผิดกฎหมายบางประเภท เช่นการค้ายาเสพติด ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบที่ค่อนข้างรุนแรง เช่น ทำลายสุขภาพของผู้เสพยาเสพติด ก่อให้เกิด อาชญากรรม และอุบัติเหตุ ซึ่งจะพบว่ามีมูลค่าความเสียหายคิดเป็นจำนวนเงินแล้ว จะมีมูลค่า สูงมาก และในปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับการประมาณการเป็นมูลค่าที่ชัดเจนเลย

(1) ผลกระทบทางด้านบวก

ธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้เป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ การค้ายาเสพติดเกี่ยวข้องกับคนเป็นหมื่นขึ้นไป การประกอบกิจการบ่อนการพนันก็มีผลต่อการ จ้างงานจำนวนมากเช่นกัน และยังส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจ ท่องเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร หรือการแสดง เป็นต้น หรือกรณีการค้าประเวณี มีบุคคลที่มีส่วน เกี่ยวข้องหลายแสนคนเช่นเดียวกันและยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ร้าน เสริมสวย คาเฟ่ ร้านอาหาร เป็นต้น หรือในกรณีหวยใต้ดิน ก็พบว่า มีบุคคลที่มีรายได้เสริมจาก การเป็นผู้เดินโพยเกือบทั่วประเทศเป็นล้านคน

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่ากิจกรรมที่ผิดกฎหมายบาง ประเภท เช่น การพนันฟุตบอล มีส่วนในการส่งเสริมธุรกิจที่ถูกกฎหมายหลายประเภท เช่น สื่อ สิ่งพิมพ์ทางด้านกีฬา เคเบิลทีวี และรายการกีฬาทางวิทยุ ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ หรือในกรณีของการค้ายาเสพติด หรือการค้าประเวณีข้ามชาติ ก็เป็นแหล่งที่มาของ เงินตราต่างประเทศอีกด้วย

สำหรับการค้าแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทย ผลดีของการจ้างแรงงานต่างด้าวในระยะสั้นคือ การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานใน กิจกรรมบางประเภท เช่น การประมงและกิจการต่อเนื่อง การเกษตร การก่อสร้าง และโรงสีข้าว เป็นต้น เนื่องจากความจำเป็นที่ต้องใช้แรงงานราคาถูกเพื่อให้แข่งขันกับนานาประเทศได้

(2) ผลกระทบทางด้านลบ

เนื่องจากธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้ให้ผลประโยชน์มหาศาล และผลประโยชน์เหล่านี้จะถูกหมุนกลับมาใช้สนับสนุนกิจกรรมผิดกฎหมายอื่นๆ หรือกิจกรรมผิดกฎหมายอื่นๆ หรือถ้าถูกนำกลับมาใช้ทำกิจกรรมถูกกฎหมาย ก็จะก่อให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรกับผู้ที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจนั้นๆ อยู่แล้ว ซึ่งนับว่าไม่ยุติธรรม เพราะองค์กรอาชญากรรมมีเงินจากธุรกิจผิดกฎหมายซึ่งเป็นจำนวนมหาศาลได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการธรรมดา ในที่สุดเงินจากธุรกิจผิดกฎหมายที่นำมาลงทุนทำธุรกิจถูกกฎหมายก็จะทำลายผู้ประกอบการอื่นที่อยู่ในธุรกิจถูกกฎหมายนั้นๆ ไปหมด

ผลกระทบทางลบประการต่อมา ก็คือจะมีส่วนทำให้การดำเนินนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทำได้ยากขึ้น เช่น การปรับราคาหุ้นหรือราคาที่ดินที่เกิดจากธุรกิจผิดกฎหมายนำเงินเข้ามาเก็งกำไรในตลาดทั้งสอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเงินเหล่านี้สามารถเข้ามามีบทบาทในการเล่นได้ง่าย และได้เปรียบผู้เล่นคนอื่นๆ เพราะเงินที่ได้มาง่ายกว่า และมีจำนวนมหาศาล จึงมีผลทำให้ความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจในขณะนั้นมีแนวโน้มที่โน้มเอียง (Swing) มากกว่าปกติ ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการขึ้นลงของเศรษฐกิจตามภาวะที่แท้จริง ทำให้ยากในกำหนดนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ยังทำให้นโยบายการออม หรือการควบคุมการใช้จ่ายทำได้อย่างไม่สมบูรณ์ เพราะกลุ่มบุคคลหรือองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย และสำหรับการค้าเงินตราต่างประเทศเถื่อนที่มีองค์กรอาชญากรรมหันมานิยมใช้โพยก๊วนเป็นช่องทางโอนเงินเพื่อนำไปฟอกเงินในต่างประเทศ ซึ่งการโอนเงินด้วยวิธีโพยก๊วนนั้นจะไม่มีกำบังไว้เป็นหลักฐาน ทำให้ไม่สามารถออกนโยบายดูแลการโอนเงินที่เหมาะสม รวมทั้งอาจส่งผลถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้ เนื่องจากเงินที่โอนด้วยวิธีนี้คาดว่ามีจำนวนมหาศาล

การจ้างแรงงานต่างด้าวก็เช่นกัน ถึงแม้จะมีผลดีได้ระยะสั้น แต่ในระยะยาวแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้มาก เช่น การแย่งงานแรงงานไทย เพราะค่าจ้างของแรงงานต่างด้าวถูกกว่ากันมาก ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายเกือบครึ่ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างค่าจ้างแรงงาน ทำให้ค่าจ้างในท้องถิ่นไม่ขยับขึ้น เพราะถูกกดไว้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ นอกจากนี้ยังเป็นภาระสนับสนุนให้ผู้ประกอบการใช้แรงงานราคาถูกมากกว่าการเพิ่มขีดความสามารถของการผลิต ซึ่งในระยะยาวแล้วไม่สามารถจะพึ่งความได้เปรียบจากต้นทุนที่ต่ำเท่า นั้น

ธุรกิจผิดกฎหมายบางประเภทยังมีผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ตัวอย่างการค้าประเวณี ซึ่งแทนที่ทรัพยากรมนุษย์จำนวนหนึ่งซึ่งควรจะเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ กลับถูกเบี่ยงเบนถูกนำมาใช้ในภาคเพศบริการ ซึ่งมีได้ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ยาเสพติดก็เช่นกัน ที่ปัจจุบันได้แพร่หลายเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา ทุกเพศทุกวัย ต้องมาเป็นผู้ป่วยติดยาเสพติด อาจจะต้องเสียนาคอด ทั้งๆที่เด็กเหล่านี้ควรจะได้การศึกษาพัฒนาเป็นกำลังแรงงานในการพัฒนาประเทศต่อไป

ผลกระทบทางเศรษฐกิจอีกประการที่มีความสำคัญ คือ รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมหาศาลในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและการทำธุรกิจผิดกฎหมายต่างๆของขบวนการเหล่านี้ ซึ่งก็ยังไม่เท่ากับการที่รัฐต้องเข้ามาดูแลผลกระทบเกิดขึ้น เช่น ต้องใช้งบประมาณและกำลังแพทย์พยาบาลไม่น้อยในแต่ละปีในการรักษาผู้ติดยาเสพติด ผู้ที่ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์

ผลกระทบทางลบประการสุดท้ายที่เห็นได้ชัดก็คือ ในขณะที่ธุรกิจถูกกฎหมายปกติจะต้องเสียภาษีนิติบุคคลให้รัฐถึง 30 เปอร์เซ็นต์ของผลกำไร แต่ธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้กลับไม่ต้องเสียภาษีรัฐ ทั้งที่มีกำไรสูง

ผลกระทบทางด้านสังคม

องค์กรหรือขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายหลายประเภทรวมกัน เช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การค้าของผิดกฎหมาย การค้าอาวุธสงคราม หวยหรือบ่อนผิดกฎหมาย เป็นต้น ขบวนการเหล่านี้มีการจัดระเบียบองค์กร และมีเครือข่ายที่กว้างขวาง ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด จนถึงระดับประเทศ และยังเชื่อมโยงกับเครือข่ายระหว่างประเทศอีกด้วย ผู้ที่อยู่ในองค์กร หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่าย มีตั้งแต่ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น นักการเมือง ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู พระ ฯลฯ

ขบวนการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเท่านั้น แต่บุคคลในขบวนการยังทำธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายควบคู่กันไปด้วย ทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบุคคล องค์กร หรือสถาบันต่างๆของสังคมได้อย่างชอบธรรม และเนื่องจากอิทธิพลและอำนาจเงินของคนเหล่านี้ ทำให้ได้รับการยอมรับนับหน้าถือหน้าตาจากบุคคลชั้นนำและสาธารณชนทั่วไปอีกด้วย จนอาจทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดๆ ที่ว่าบุคคลที่มี

อำนาจมีเงินทอง ไม่ว่าจะหาเงินทองเหล่านั้นมาด้วยวิธีใด ก็จะได้รับการต้อนรับอย่างดีจากสังคม ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจรรยา

นอกจากนี้ ธุรกิจผิดกฎหมายหลายประเภทก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนในวงกว้าง ไม่ใช่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น เหมือนผู้ที่ติดยาเสพติด และผู้ติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์ ก็ต้องเป็นภาระของครอบครัว ทั้งทางด้านจิตใจและทางการเงิน ส่วนการพนัน โดยเฉพาะบ่อนเล็ก ๆ ที่เป้าหมายเป็นกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ต่ำนั้น มีมากมายนับไม่ถ้วน คนที่มาเล่นเป็นคนที่มียาได้น้อย และแทบจะไม่พอจะเลี้ยงครอบครัวให้อยู่สบายอยู่แล้ว ยังจะต้องมาติดการพนัน จนกระทั่งที่หลายครั้งมีการติดหนี้พนันจนทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งของครอบครัว

นอกจากนี้ ผลกระทบทางสังคมที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมที่นับวันจะมีให้เห็นกันมากขึ้น ได้แก่ หญิงและเด็กเต็มใจที่จะทำงานเป็นโสเภณีหรือทำงานในร้านอาหาร และคาราโอเกะ แล้วให้บริการทางเพศด้วยมากขึ้น โดยไม่ต้องบังคับด้วยเหตุผลที่เห็นเพื่อนร่วมงานก็ทำเช่นกันและมีรายได้มากกว่ามาก นอกจากนี้ หลายหมู่บ้านที่หญิงสาวที่เป็นโสเภณีแล้วสามารถเก็บเงินกลับไปสร้างบ้าน ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย ได้กลายเป็นแบบอย่างให้เด็กหรือหญิงสาวในหมู่บ้านต้องการจะไปเป็นโสเภณีบ้าง ทำให้สังคมในหมู่บ้านเหล่านี้กลายเป็นสังคมที่เห็นแก่วัตถุมากขึ้น และยังปัญหาที่โสเภณีหลายคนที่มีเมื่อหมดภาระหนี้ ได้รับการปล่อยตัวกลับบ้านไป แต่เมื่อกลับไปแล้วก็พบว่าตัวเองนั้นรับไม่ได้กับสภาพที่ไม่เจริญของหมู่บ้านของตน เพราะชินกับสภาพความเป็นเมืองที่ทันสมัยอย่างในกรุงเทพฯ การดำเนินชีวิตที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายมากกว่า คนเหล่านี้มีโอกาสมากที่จะกลับไปเป็นโสเภณีอีกครั้ง ดังเคยเป็นบทเรียนของสังคมไทยภาคเหนือมาก่อน และกำลังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพม่า เวียดนาม และยูنانอย่างมาก

การมีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของสังคม เพราะความที่เป็นคนต่างชาติ เป็นแรงงานไร้ฝีมือ การศึกษาดำ พูดคุยสื่อสารกับคนไทยไม่ค่อยได้ ได้รับค่าจ้างและสวัสดิการต่ำ ความกดดันเหล่านี้อาจจะทำแรงงานต่างด้าวก่อคดีอาชญากรรมได้ ซึ่งเห็นเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง

นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญที่มองข้ามไปไม่ได้เลย คือ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ลักลอบเข้ามาทำงานในเมืองไทย ไม่ได้ผ่านขั้นตอนการตรวจโรคก่อนเข้าประเทศ ประกอบกับแรงงานเหล่านี้มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสุขอนามัยอาจจะดีไม่เท่าเมืองไทย ยังมีโรคติดต่อหลายโรคที่ยังแพร่หลายอยู่ใน

ประเทศเหล่านั้น เวลาเข้ามาในประเทศไทยอาจนำโรคติดต่อเหล่านั้นเข้ามาด้วย เช่น โรคมาเลเรีย โรคเท้าช้าง และวัณโรค

ผลกระทบทางการเมือง

การเมืองไทยเป็น “ธุรกิจการเมือง” (Money Politics) ที่นักการเมืองใช้เงินซื้อเสียง เพื่อให้ตัวเองและพรรคพวกชนะการเลือกตั้ง เมื่อได้ตำแหน่งแล้ว ก็ใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมือง หาเงินในรูปแบบต่างๆ การเมืองในลักษณะนี้เป็นการทำธุรกิจอย่างหนึ่ง จึงถูกเรียกว่า ธุรกิจการเมือง เงินที่นำมาซื้อเสียงนี้ ก็คือเงินลงทุน และการหาเงินหลังจากได้รับตำแหน่งแล้ว ก็เป็นการหาเงินเพื่อคืนทุนและทำกำไรจากธุรกิจการเมืองนั่นเอง

ผลการศึกษาหลายชิ้นชี้ว่า เงินที่ใช้ในการซื้อเสียงบางส่วนมาจากธุรกิจผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะได้รับการสนับสนุนตัวเงินมา หรือนักการเมืองบางส่วนก็เป็นเจ้าพ่อทำธุรกิจผิดกฎหมายเสียเอง หรือทำปนเปื้อนกับธุรกิจถูกกฎหมาย และนำเงินที่ได้จากธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้มาเป็นเงินลงทุนซื้อเสียงในธุรกิจการเมือง ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า เงินที่ได้จากกิจกรรมผิดกฎหมายนั้นมีส่วนสนับสนุนการเจริญเติบโตของธุรกิจการเมืองในระบบการเมืองปัจจุบันมีผลทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีปัญหาด้านคุณภาพ และมีผลพวงไปถึงการไร้สมรรถภาพในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะมัวพะวงอยู่กับการหาเงินคืนทุนหลังจากลงทุนมหาศาลไปในการเลือกตั้ง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่ากิจกรรมผิดกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น มีมูลค่ามหาศาล และก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนทุกชนชั้น ทุกอาชีพ เกือบทั่วโลก ถึงเวลาที่ทุกประเทศทั่วโลกจะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และร่วมกันแก้ไขปัญหาในระดับเบื้องต้นที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้า ได้แก่ การแก้ไขข้อกฎหมายของแต่ละประเทศในอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหา และปัญหาที่ยังรากลึกที่เป็นผลกระทบอันเนื่องมาจากกิจกรรมผิดกฎหมายต่างๆ เช่น การสมัครใจขายตัวของหญิงบริการ เป็นต้น

ความหมาย ลักษณะ รูปแบบ และความแตกต่างของอาชญากรรม

ในปัจจุบัน การก่ออาชญากรรมมักจะมีผู้กระทำความผิดที่เป็น องค์กร อันเกิดจากการรวมตัวของอาชญากร ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็น “องค์กรอาชญากรรม”

โดยองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้จะกระทำหรือประกอบอาชญากรรม โดยมีการวางแผนการล่วงหน้า มีวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ โดย

1. การรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ซึ่งอาจมีลักษณะเรียบง่าย หรืออาจเป็นองค์กรที่มีเครือข่ายสลับซับซ้อนก็ได้
2. องค์กรอาชญากรรมจะทำหน้าที่จัดหาสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมาย
3. มีการติดต่อสัมพันธ์กับองค์กรของรัฐ หรือนักการเมือง โดยจะมีการติดสินบน การให้เงินกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้องค์กรอาชญากรรมสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม
4. องค์กรอาชญากรรมนั้นจะต้องมีการดำรงอยู่ในสังคม โดยมีความยาวนานพอสมควร มีการสืบทอดกิจกรรมหลายชั่วอายุคนจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

ทางหน่วยงาน International Association of Chiefs of Police (IACP) Organized Crime Committee ได้ให้คำนิยามขององค์กรอาชญากรรม ว่าเป็นการดำเนินการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันมีลักษณะ 4 ประการคือรูปแบบการดำเนินการจะมีแบบแผน กฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันผู้เป็นหัวหน้า จากการมีสิทธิเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิด ในทางอาญาและจะเป็นการรับรองการดำรงอยู่ขององค์กร ในกรณีที่มีการจับกุมหรือถอดถอน หัวหน้าองค์กรอาชญากรรม หรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมตาย

1. ผลกำไรที่ต่อเนื่อง คือแหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรอาชญากรรม จะมาจากการจัดเสนอและการบริหารสินค้าที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด การพนัน การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา การค้าประเวณี หรือกิจกรรมอื่นๆ อันทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสื่อมลง ความผิดเหล่านี้ เรียกว่า “ความผิดที่ปราศจากผู้เสียหาย” (Victimless Crime) ซึ่งมักให้ผลกำไรสูง และมีความเสี่ยงน้อย
2. การผูกขาดในการจัดเสนอและการจำหน่ายสินค้าแก่ตลาดหรือการให้บริการ
3. ความคุ้มกัน ความเฉื่อยชาและการละเลยต่อหน้าที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความคุ้มกันที่จะมีต่อองค์กรอาชญากรรม จึงต้องมี

การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง คือการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่
หรือการข่มขู่ผู้เป็นเหยื่อหรือพยานบุคคล

องค์กรอาชญากรรม เป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง แต่มีลักษณะที่
แตกต่างจากอาชญากรรมปกติ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ 2 ด้าน คือ⁴²

1. ในด้านของผู้กระทำความผิด

ในการประกอบอาชญากรรมธรรมดา ผู้กระทำความผิดอาจมี
คนเดียว หรือหลายคนก็ได้ แต่จะเป็นการรวมกลุ่มกันหลาย ๆ คน เป็นลักษณะของการร่วมกัน
กระทำความผิดจะเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเอง อาจลงมือตั้งแต่คิด วางแผน ลงมือกระทำ
ความผิดหรือใช้บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำความผิดแทน หรืออาจกระทำโดยผ่านบุคคลอื่นใน
ลักษณะ Innocent Agent แต่ไม่มีความซับซ้อนมาก ส่วนการกระทำความผิดในลักษณะองค์กร
อาชญากรรม ผู้กระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิดจะมีหลายคน แต่ละคนจะมีการการ
จัดตั้งแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ มีระบบการติดต่อสื่อสารที่เป็นความลับ มีระบบการ
ควบคุมอย่างเคร่งครัด ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามในการกระทำความผิด หัวหน้าองค์กรหรือผู้
อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดอาจเข้าร่วมในการคิด วางแผนการหรือมอบหมายให้ลูกน้อง
เป็นผู้วางแผนก็ได้ โดยหัวหน้าองค์กรจะคอยควบคุมเท่านั้น ไม่เข้าไปลงมือหรือเกี่ยวข้อง
ใกล้ชิดกับการกระทำความผิดโดยตรง ผู้กระทำความผิดจริงๆ จะเป็นลูกน้องในระดับล่าง

2. ในด้านของพฤติกรรมในการกระทำความผิด

ในการประกอบอาชญากรรมธรรมดา กระบวนการหรือวิธีการ
กระทำความผิดจะไม่ซับซ้อน โดยมากจะมีการร่วมกันกระทำในทุกขั้นตอน อาจมีการแบ่งหน้าที่
กันทำและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระบบสื่อสารก็เป็นไปตามปกติ ไม่ปกปิด
หรือเป็นความลับ ส่วนการปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิดจะทำได้ไม่แนบเนียนมากนัก
ตลอดจนเทคนิควิธีการเครื่องมือเครื่องใช้ก็เป็นแบบธรรมดาทั่วไป⁴³

แต่การกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม
กระบวนการหรือวิธีการกระทำความผิดจะเป็นไปอย่างลับซับซ้อน กล่าวคือ

⁴² ภิญโญ ทองชัย, "การกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมและปัญหา
การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ", วารสารสหภาพนักกฎหมาย 12 (พฤษภาคม 2543) : 23-26.

⁴³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 24-25.

1. การจัดตั้งองค์กรมีวัตถุประสงค์ เพื่อกระทำความผิดกฎหมาย โดยเฉพาะและในองค์กรก็จะมี การจัดระบบในการป้องกัน การจับกุม การดำเนินคดีอย่างรัดกุม โดยมีการจัดลำดับชั้นของบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมกันกระทำความผิดไว้เป็นชั้น ๆ แต่ละระดับก็จะรู้จัก หรือเคยเห็น เฉพาะบุคคลที่ตนติดต่อกับหรือเกี่ยวข้องกับเท่านั้น การสั่งการหรือการสื่อสารจะกระทำ เป็นความลับ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกู้ในองค์กรมีระบบการควบคุมและรักษาความลับ กันอย่างเคร่งครัด ผู้ใดทำงานผิดพลาดจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง อาจถึงชีวิตได้ เมื่อถูกจับกุม หรือดำเนินคดี หากรับสารภาพและปกปิดไม่ชัดทอดคนอื่น ก็จะได้รับ การช่วยเหลือและดูแล ครอบครัวยุติอย่างดี แต่หากให้การชัดทอดหรือให้การเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ทั้งตัว ผู้กระทำความผิดและครอบครัวจะเดือดร้อน อาจถึงชีวิตได้

2. มีการตัดสัมพันธ์และพยานหลักฐานที่จะพาดพิงมาถึง หัวหน้าองค์กรหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดที่รัดกุม คือ “ลักษณะการดำเนินการของ องค์กรอาชญากรรมที่เป็นลำดับชั้นจะเป็นผลให้ตัดความสัมพันธ์และพยานหลักฐานที่จะพาดพิง มาถึงหัวหน้าองค์กรหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดอยู่ในตัวหัวหน้าองค์กรหรือผู้ที่อยู่ เบื้องหลังการกระทำความผิดจะไม่เข้ามาร่วมในการกระทำความผิดหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือผู้ อยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์ในการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดการกระทำความผิดจะมีการ วางแผน การเตรียมการ และดำเนินงานโดยมืออาชีพ ไม่ทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้ให้ เจ้าหน้าที่สืบสวนถึงตัวหัวหน้าองค์กร หรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด

เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมนี้ องค์การสหประชาชาติ ได้เล็งเห็นถึงปัญหาของการก่ออาชญากรรมของสมาชิกขององค์กรเหล่านี้ และเห็นว่าการ กระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ มิได้จำกัดขอบเขตการกระทำความผิดอยู่แต่ ภายในรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้น แต่มีการร่วมมือกันกระทำความผิดในลักษณะของอาชญากรรมข้าม ชาติด้วย และองค์การสหประชาชาติได้แบ่งประเภทของการกระทำความผิดขององค์กร อาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 10 ลักษณะด้วยกัน คือ⁴⁵

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Drugs)
2. การลักลอบนำคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 25-26.

⁴⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ยุโรปกับนโยบายความ มั่นคง : อาชญากรรมข้ามชาติทางเศรษฐกิจ ในการ อบรมสัมมนา ทางวิชาการ หัวข้อ นโยบาย ความมั่นคงและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองของไทย ยุโรป และนานาชาติ , หน้า 8.

3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอาวุธนิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
5. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organization and Terrorism)
6. การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money Laundering)
10. การกระทำความผิดอื่นๆ (Other activities) ได้แก่ การโจรกรรมศิลปวัตถุ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา การฉ้อโกง ประกันภัยทางทะเล และการแทรกซึมเพื่อเข้าครอบงำธุรกิจที่ถูกกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ความหมายของ “องค์กรอาชญากรรม” ก็ไม่เป็นที่ยุติ จนในที่สุดก็ได้มีการให้คำจำกัดความอย่างชัดเจนในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการสร้างคำจำกัดความในทางกฎหมายให้เป็นเอกภาพ โดยกำหนดอยู่ในข้อ 2 แห่งอนุสัญญาฯ คือ “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า หรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

2.2 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามขบวนการฟอกเงิน

2.2.1 มาตรการในการปราบปรามขบวนการฟอกเงินในระดับระหว่างประเทศ

ด้วยสาเหตุของการเพิ่มปริมาณของการฟอกเงินเนื่องจาก การลดกฎเกณฑ์ทางการเงิน ของระบบการค้าแบบเสรีรวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ระบบการเงินของโลกพัฒนาไปในระบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายทุนก็ลดน้อยลง ทำให้อาชญากรที่ต้องการฟอกเงินสามารถใช้ประโยชน์จากช่องว่างเหล่านี้ จนปัญหา

อาชญากรรมการฟอกเงินขยายวงกว้างออกไปเป็นปัญหาสากลของประชาคมโลก ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลของประเทศต่างๆ จึงได้มีการสร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดร่วมกัน เพื่อดำเนินการต่อต้านขบวนการฟอกเงินที่เพิ่มขึ้น และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกขณะ โดยได้มีกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหลายฉบับ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการต่อต้านการโอนและป้องกันเงินทุนที่มาจากอาชญากรรม (Measure against the transfer and safeguarding of funds of criminal origin) ของคณะกรรมการการรัฐมนตรีของสภายุโรป
2. แถลงการณ์ว่าด้วยหลักการของคณะกรรมการแห่งบาเซิล
3. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988
4. ข้อเสนอแนะ 40 ประการของศูนย์ปฏิบัติการสากลเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน (FATF's 40 Recommendations)
5. อนุสัญญาแห่งสภายุโรปว่าด้วยการฟอกเงิน การค้น การยึด และการริบทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 1990
6. ข้อเสนอแนะของประชาคมยุโรปว่าด้วยการป้องกันมิให้ระบบการเงินถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการฟอกเงิน ปี ค.ศ. 1991
7. ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อต่อต้านการฟอกเงินแห่งแคริบเบียน
8. คณะกรรมการควบคุมการใช้ยาเสพติดในทางมิชอบแห่งองค์การรัฐอเมริกัน
9. แถลงการณ์ว่าด้วยความมุ่งหมายของกลุ่ม EGMONT (EGMONT Group of Financial Intelligence Units Statement of Purpose)
10. กลุ่มต่อต้านการฟอกเงินแห่งเอเชียแปซิฟิก
11. ปฏิญญาทางการเมืองและแผนปฏิบัติการว่าด้วยการต่อต้านการฟอกเงินแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1998

โดยที่ความร่วมมือทั้งหมดที่กล่าวมาจะอยู่ในรูปของความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งลักษณะความร่วมมือดังกล่าวมีหลักการสำคัญๆ ได้แก่

1. มาตรการในการร่วมมือระหว่างประเทศ
2. มาตรการในการสืบสวนร่วมกันโดยเฉพาะในเรื่องทางการเงิน
3. มาตรการในทางทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด
4. มาตรการทางการเงินเพื่อป้องกันมิให้ระบบการเงินเป็นเครื่องมือของการฟอกเงิน

จากมาตรการต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็ยังมีปัญหาในการปราบปราม ขบวนการฟอกเงิน ซึ่งพอจะแยกเป็นปัญหาหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างของระบบกฎหมาย
2. ความแตกต่างของระบบกฎหมายสารบัญญัติ
3. ความไม่เป็นเอกภาพของขอบเขตและวิธีการให้ความช่วยเหลือ
4. ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือ
5. ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย

โดยที่ปัญหาเหล่านี้ ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เนื่องจากการมาตรการปราบปรามก็เป็นเพียงมาตรการที่กำหนดขึ้นมาเป็นชั่วคราวชั่วคราว อีกทั้งยังเป็นการสร้าง มาตรการแต่เพียงในกลุ่ม หรือ เป็นเพียงส่วนที่เป็นอาชญากรรมเฉพาะด้าน ไม่ครอบคลุมอย่าง เป็นระบบ เนื่องจากขบวนการฟอกเงินส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็น อาชญากรรมที่เป็นกลุ่มองค์กร มีการแบ่งงานกันทำ มีความสลับซับซ้อน และอีกทั้งยังมีกิจกรรม ทางอาชญากรรมอยู่ในหลายส่วน ทำให้การแก้ไขปัญหานี้ในอดีตไม่ได้ผล ทำให้นานาประเทศ โดยอาศัยสหประชาชาติเป็นแกนนำ ต้องการที่สร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานี้ อย่างจริงจัง และเป็นระบบ จนปรากฏมาเป็นอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

สาระสำคัญของอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

ปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่มีผลกระทบทั้งด้าน สังคมเศรษฐกิจ และความมั่นคงของทุกประเทศ โดยสหประชาชาติถือเป็นภัยคุกคามต่อ ประชาคมโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับกระแสโลกาภิวัตน์ ประเทศต่างๆ จึงได้ ร่วมกันคิดหาวิธีการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติร่วมกัน โดยผู้แทนจาก ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ได้ร่วมกันจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วย การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เพื่อร่วมกันป้องกันและ ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างจริงจัง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ อนุสัญญา ฉบับนี้มีการนำเอามาตรการพิเศษบางประการมาใช้ในการจัดการกับองค์กรอาชญากรรมข้าม ชาติ รวมถึงมาตรการตามกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งกำหนดวิธีการเพื่อการสกัดกั้นเงินของกลุ่ม อาชญากรมิให้กลุ่มอาชญากรสามารถใช้เงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมได้อย่าง สะดวก โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นหลักการของกฎหมายฟอกเงินที่มีมาตรฐาน เพื่อให้ ทุกประเทศรับเอาเป็นหลักการพื้นฐานในการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศของตนต่อไป

ประวัติความเป็นมาของอนุสัญญาฯ

แนวความคิดในการยกร่างอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000) เกิดจากความริเริ่มของรัฐบาลโปแลนด์ที่ได้เสนอร่างอนุสัญญาเพื่อให้สมาชิกสหประชาชาติพิจารณา ซึ่งต่อมาในวันที่ 9 ธันวาคม 2541 สหประชาชาติได้มีมติที่ 53/111 ให้ตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจระดับรัฐบาล (Intergovernmental Ad-Hoc Committee) ตามคำแนะนำของคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ซึ่งได้เสนอผ่านคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งคณะกรรมการเฉพาะกิจระดับรัฐบาล (Intergovernment Ad-Hoc Committee) ได้จัดให้มีการประชุมและยกร่างอนุสัญญา โดยมีตัวแทนของประเทศต่างๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทำอย่างกว้างขวาง จึงถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาที่เป็นสากลสำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการยกร่างโดยการส่งผู้แทนเข้าติดตามการประชุมมาโดยตลอด

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความพยายามร่วมกันของนานาประเทศ ที่ต้องการมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญต่อความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรม และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งกำลังทวีความรุนแรง และขยายขอบเขตออกไปทั่วโลก

การก่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ด้วยความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้กลุ่มองค์กรอาชญากรรม สามารถขยายเขตแดนในการกระทำความผิดได้มากขึ้น และสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศต่างๆ อย่างมากมาย

ดังนั้น ประเทศต่างๆ จำนวน 127 ประเทศ ซึ่งเล็งเห็นถึงความสำคัญที่ประเทศต่างๆ จำเป็นต้องมีแผนแม่บทในการกำหนดทิศทางเพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ในที่สุดโดยที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ได้มีมติที่ 52/85 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2540 เพื่อให้มีการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติขึ้น และได้เปิดให้มีการลงนามตั้งแต่วันที่ 12 ถึง 15 ธันวาคม 2543 ณ เมือง ปาเลอริโม ประเทศอิตาลี และหลังจากนั้น จะให้มีการลงนามที่ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา จนถึงวันที่ 12 ธันวาคม 2545

วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาและพิธีสาร

จากการที่ประชาคมโลกได้ตระหนักถึงพิษภัยขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยสหประชาชาติได้กำหนดให้เป็นปัญหาที่ท้าทายต่อประชาคมโลกในทศวรรษนี้ แต่โดยที่มาตรการทางกฎหมายภายในของแต่ละประเทศล้วนมีข้อจำกัดในการบังคับใช้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ที่มีการกระทำความผิดในลักษณะของการข้ามแดนทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายจากข้อจำกัดเรื่องเขตแดนของรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐต่างมีอำนาจอธิปไตยเหนืออาณาเขต ที่รัฐอื่นต้องให้ความเคารพและไม่อาจล่วงละเมิดได้

ซึ่งก่อนที่จะมีการจัดทำอนุสัญญาฉบับนี้ขึ้นนั้นจะแก้ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ด้วยรูปแบบของความร่วมมือระหว่างประเทศในลักษณะความร่วมมือแบบทวิภาคี ซึ่งยังไม่เป็นการเพียงพอในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อาศัยช่องว่างของกฎหมายของแต่ละประเทศในการกระทำความผิด ทำให้ประชาคมโลกต้องการที่จะให้มีการจัดทำอนุสัญญาฉบับนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์เบื้องต้น และเป้าหมายของอนุสัญญา ฉบับนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเป็นการกำหนดมาตรฐาน และความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งทางด้านนโยบาย บทบัญญัติของกฎหมาย แนวทางในการบริหาร และบังคับใช้กฎหมาย ของประเทศรัฐภาคี เพื่อเป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำของมาตรฐานในทางกฎหมาย อันเนื่องมาจากระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยวิธีการกำหนดมาตรฐานในการร่างกฎหมายภายใน (Domestic Laws) ที่บังคับใช้ในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ขอบเขตของการใช้บังคับ⁴⁶

- 1) เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากที่สุด และประเทศที่เข้าร่วมในอนุสัญญาฯ สามารถนำหลักการของอนุสัญญาฯ ไปถือปฏิบัติตามข้อ 3 ของอนุสัญญาฉบับนี้ได้บัญญัติหลักการของขอบเขตของการใช้บังคับไว้ คือ กำหนดให้มีการใช้ออนุสัญญานี้ กับการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีกับการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กำหนดไว้ใน

⁴⁶ Article 3

- ข้อ 5 กำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นความผิด
 - ข้อ 6 การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเป็นความผิด,
 - ข้อ 8 การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นความผิด และ
 - ข้อ 23 การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิด
- 2) บัญญัติให้มีการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน และดำเนินการคดีกับ อาชญากรรมร้ายแรง ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีความผิดและสามารถลงโทษในการจำกัดเสรีภาพของจำเลยในคดีอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป และความผิดดังกล่าวได้กระทำในลักษณะเป็นการข้ามชาติ และเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม
- 3) การที่จะถือว่าอาชญากรรม เป็นอาชญากรรมข้ามชาติได้ตามอนุสัญญาจะต้อง
- เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
 - เป็นการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียมการเพื่อการกระทำความผิด เช่น การวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง
 - เป็นการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมายที่มีการดำเนินการในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ หรือ
 - เป็นการกระทำความผิดอาญาในรัฐหนึ่งแต่มีผลกระทบต่อรัฐอีกรัฐหนึ่ง

เห็นได้ว่า อนุสัญญานับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการดำเนินการป้องกันสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีกับ

- การกระทำความผิดอาญาที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญานับนี้คือ ความผิดฐานมีส่วนร่วมในกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำในฐานะความผิด คือ ข้อ 5 ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

ข้อ 6 ความผิดฐานฉ้อราษฎ์บังหลวง
 ข้อ 8 ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม
 ข้อ 23 การกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง ที่มีโทษ
 จำคุกผู้กระทำความผิดอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป

- การกระทำความผิดตามที่กล่าวข้างต้น ต้องมีลักษณะเป็นการ
 ข้ามชาติ คือ

เป็นการกระทำความผิดอาญา ซึ่งโดยลักษณะแห่งการกระทำ
 เกิดขึ้นในเขตแดนมากกว่าหนึ่งรัฐขึ้นไป มีการกระทำความผิดที่ได้มีการเตรียมการ หรือการ
 วางแผน หรือการสั่งการ หรือการควบคุมการกระทำความผิด ได้กระทำในอีกรัฐหนึ่งแต่ผลของ
 การกระทำได้เกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง และได้มีการกระทำโดยองค์การอาชญากรรม

การคุ้มครองอำนาจอธิปไตย⁴⁷

ถึงแม้ว่าอนุสัญญาฯ ต้องการให้ประเทศต่างๆ ร่วมมือในการ
 ป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมข้ามชาติให้มากที่สุด แต่ในการจัดทำอนุสัญญา ผู้ร่าง
 ได้ตระหนักถึงการที่รัฐต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญา จะต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อ
 อำนาจอธิปไตยอย่างน้อยที่สุด จึงได้มีการกำหนดเนื้อความในเรื่องการคุ้มครองอำนาจอธิปไตย
 ไว้ในข้อ 4 ของอนุสัญญาฉบับนี้ โดยให้รัฐภาคีที่จะดำเนินการภายใต้อนุสัญญา ต้องยึดหลัก
 ความเสมอภาคทางด้านอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และไม่เป็นการแทรกแซงกิจการภายใน
 ของรัฐอื่น และการที่เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญานี้ ก็มีได้ให้สิทธิแก่รัฐใด ที่จะดำเนินการใดๆ ตาม
 อนุสัญญาฯ อันเป็นการละเมิดเขตอำนาจศาลและการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหมายของ
 เจ้าหน้าที่ของรัฐภาคีอื่น

ความสัมพันธ์ระหว่างอนุสัญญาและพิธีสาร

อนุสัญญาฉบับนี้ได้รับการพิจารณา โดยคณะกรรมการเฉพาะ
 กิจเพื่อร่างอนุสัญญาและพิธีสาร ต่อทำอนุสัญญาอีก 3 ฉบับ ได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกัน
 ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก, พิธีสารเพื่อการต่อต้านการ
 ลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเล และอากาศ และพิธีสารเพื่อการต่อต้านการลักลอบ
 ผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย โดยในข้อที่ 37 แห่งอนุสัญญาฉบับนี้ กำหนดว่ารัฐที่ได้ลงนาม
 ในอนุสัญญา จะต้องให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ ก่อนที่จะสามารถเข้าร่วมเป็นภาคีในพิธีสารได้

⁴⁷ Article 4

นั้นหมายความว่าพิธีสารแต่ละฉบับจะต้องถูกพิจารณาและปรับใช้อย่างประสานสอดคล้องกับอนุสัญญา ทำให้ประเทศต่างๆ อาจเป็นภาคีเฉพาะอนุสัญญา เท่านั้นก็ได้ แต่จะเป็นสมาชิกในพิธีสารแนบท้าย โดยไม่เป็นภาคีของอนุสัญญาไม่ได้

มาตรการต่างๆ ที่มีการกำหนดไว้ในอนุสัญญา และพิธีสาร ได้รับการร่างขึ้นอย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือ อนุสัญญา เป็นการกำหนดบททั่วไปที่เกี่ยวกับการเรื่องต่างๆ เช่น การร่วมมือกัน การให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน และความร่วมมือในทางอาญา ในขณะที่พิธีสารมีข้อกำหนดเพิ่มเติม เพื่อปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น และการลักลอบผลิตและค้าอาวุธเป็นกรณีเฉพาะ

ประเทศสมาชิกที่เห็นด้วยกับกรณีใดกรณีหนึ่งในพิธีสาร อาจอาศัยบทบัญญัติทั่วไปของอนุสัญญา ภายใต้สถานการณ์ดังต่อไปนี้

- 1) การกระทำความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ข้อ 5,6,8 และ 23 หรือเป็นความผิดที่ร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในบทนิยาม และการกระทำความผิดนั้น มีลักษณะเป็นการข้ามชาติ และเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
- 2) การกระทำความผิดดังที่ได้ระบุในพิธีสาร และเนื้อหาของพิธีสารกำหนดไว้ เป็นการเฉพาะว่าให้นำข้อกำหนดบางข้อ หรือทุกข้อในอนุสัญญา มาใช้โดยอนุโลม

พันธกรณีของประเทศสมาชิก

ประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญา มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

- 1) ตรากฎหมายภายใน เพื่ออนุวัติการ หรือบังคับการให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา โดยจะต้องบัญญัติให้การกระทำที่เป็นความผิดตามอนุสัญญาเป็นความผิดทางกฎหมายภายในของประเทศตนด้วย
- 2) เน้นมาตรการในการต่อต้านการฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด⁴⁸

⁴⁸ Article 7

- 3) ใช้มาตรการที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายภายในของตน เพื่อความจำเป็นในการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง⁴⁹
- 4) การดำเนินการฟ้อง พิจารณาคดี และบังคับโทษแก่ผู้กระทำผิด⁵⁰
- 5) ให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการยึดและอายัดทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด⁵¹ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน⁵² ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางกฎหมายให้ครอบคลุมในทุกด้านๆ มาที่สุด⁵³ อันได้แก่ ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการสืบพยานบุคคล การออกหมายศาล การค้น การตรวจสอบ วัตถุและสถานที่ การให้สำเนาเอกสารและการบันทึกที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดถึงบันทึกของธนาคารและการบันทึกทางการเงิน

แนวทางและนโยบายของอนุสัญญาในการสร้างความร่วมมือในการสร้างความร่วมมือในทางระหว่างประเทศ เพื่อการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

แนวทางและนโยบายสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ คือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกำหนดให้ประเทศที่ลงนามและให้สัตยาบันต้องมีมาตรการในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว อนุสัญญาจึงกำหนดมาตรการที่สำคัญในการดำเนินการอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางแก่ประเทศภาคีสมาชิก นอกจากนี้หลักการของกฎหมายฟอกเงินที่อยู่ในอนุสัญญา จะมีหลักการที่สอดคล้องกับบางส่วนของข้อเสนอ 40 ประการของ Financial Action Task Force (FATF), E.C. Council Directive และ Vienna Convention 1988 โดยที่อนุสัญญาไม่บัญญัติถึงหลักการของ

⁴⁹ Article 10

⁵⁰ Article 6

⁵¹ Article 13

⁵² Article 17

⁵³ Article 18

กฎหมายฟอกเงินเป็นหมวดเดียวกัน แต่ได้มีการแยกบัญญัติไว้เป็นส่วนๆ อันได้แก่ ในส่วนที่ อนุสัญญาบัญญัติไว้ในหมวดของกฎหมายฟอกเงินโดยเฉพาะ อันได้แก่ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา (ข้อ 6) และมาตรการสกัดกั้นการฟอกเงิน (ข้อ 7) และในส่วนที่ บัญญัติไว้เป็นมาตรการต่างหากจากหมวดเรื่องของกฎหมายฟอกเงิน อันได้แก่ การริบและยึดทรัพย์ (ข้อ 12) ความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์ (ข้อ 13) และการจัดการกับทรัพย์ ที่ถูกริบ (ข้อ 14) ซึ่งมาตรการในส่วนหลัง อนุสัญญาจะกำหนดเป็นมาตรการเฉพาะที่ไม่ได้ เจาะจงให้เป็นมาตรการของกฎหมายฟอกเงินโดยตรง

มาตรการในการต่อต้านการฟอกเงินตามอนุสัญญา

ในอนุสัญญานี้ ได้มีการกำหนดมาตรการที่สำคัญๆ ไว้ หลายมาตรการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ อันได้แก่

1) การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา

ด้วยเหตุที่การฟอกเงินเป็นปัจจัยสำคัญแห่งการขยายอำนาจ ทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม และเงินที่ได้จากการฟอกมีส่วนช่วยให้องค์กร อาชญากรรมสามารถดำรงอยู่ได้และเป็นเงินทุนในการดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่อไป จึง สมควรมีการกำหนดความผิดฐานฟอกเงินขึ้นเพื่อลงโทษต่อการกระทำใดๆ อันมีวัตถุประสงค์ใน การเปลี่ยนสภาพทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยกำหนดให้รัฐสมาชิกต้องกำหนด กฎหมายภายในของตน บัญญัติให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา

มาตรการในการสกัดกั้นการฟอกเงิน

ตามข้อ 7 ของอนุสัญญา บัญญัติให้

- รัฐภาคีควรมีมาตรการในการต่อต้านการฟอกเงิน เช่น กำหนดระเบียบ และมาตรการในการควบคุมดูแลสถาบัน การเงิน ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร หรือสถาบันการเงินอื่น รวม ตลอดถึงองค์กรอื่นๆ ที่มีโอกาสที่จะถูกใช้เป็นเครื่องมือใน การฟอกเงินได้

- รัฐภาคีควรให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีอำนาจในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการฟอกเงิน ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- รัฐภาคีควรพิจารณาหามาตรการที่มีความเป็นไปได้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสืบหา และควบคุมเคลื่อนย้ายเงินและตราสารเปลี่ยนมือข้ามพรมแดน

มาตรการในการริบและยึดทรัพย์สิน

ตามอนุสัญญาฉบับนี้ได้แยกเรื่องการยึดและริบทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะเป็นหมวดต่างหากจากเรื่องการฟอกเงิน และมาตรการในการต่อต้านการฟอกเงิน โดยกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อสามารถยึดทรัพย์สินที่เป็นผลมาจากการกระทำความผิด และต้องมีมาตรการเพื่อความจำเป็นในการพิสูจน์ทราบ ติดตาม ยึดและอายัดทรัพย์สินดังกล่าว และที่สำคัญ รัฐภาคีจะต้องมีบทบัญญัติให้ศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสั่งให้เปิดเผยข้อมูล หรือยึดเอกสารธนาคาร การเงิน และการค้า โดยไม่อาจปฏิเสธด้วยสาเหตุความลับของธนาคารอีกต่อไป

การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการริบทรัพย์สิน และจัดการกับทรัพย์สินที่ถูกริบ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน อนุสัญญานี้ได้บัญญัติไว้ในข้อ 12 โดยขยายขอบเขตครอบคลุมไปถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สิน (ข้อ 13) โดยในส่วนของความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สินนั้น อนุสัญญาได้กำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในกรณีที่มีการร้องขอจากรัฐภาคีอื่น รัฐภาคีที่มีเขตอำนาจเหนือเงินหรือทรัพย์สินในการประกอบอาชญากรรม และเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญา นอกจากนี้ ตามอนุสัญญายังได้กำหนดวิธีการในการจัดการกับทรัพย์สินที่ถูกริบไว้ในข้อ 14 ด้วย โดยมีบทบัญญัติในเรื่องการชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม การคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของที่ชอบด้วยกฎหมายก่อน และการพิจารณาแบ่งทรัพย์สินหรือวาระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการปราบปรามการฟอกเงิน และขบวนการฟอกเงิน

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย ในการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน และขบวนการฟอกเงิน

ตามประมวลกฎหมายอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติ ที่ได้ถือว่าเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และขบวนการฟอกเงินทางอ้อมได้ คือ ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ในมาตรา 209 ความผิดฐานเป็นช่องโจร ในมาตรา 210 ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 และมาตรการริบทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ได้แก่ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33 (2)

ความผิดฐานเป็นอั้งยี่และช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209 และมาตรา 210

ทั้งสองมาตราตามประมวลกฎหมายอาญา พอที่จะใช้ในการดำเนินการต่อบุคคลผู้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม ความผิดทั้งสองนี้เป็นมาตรการทางกฎหมายของไทยแต่เดิมที่ใช้ในการดำเนินการกับบุคคลที่เข้าร่วมในเครือข่ายซึ่งได้มีการกระทำความผิด โดยกฎหมายมุ่งที่จะกำหนดความผิดสำหรับบุคคลที่เป็นสมาชิกของคณะบุคคลที่ปกปิดวิธีการดำเนินการ และมีความมุ่งหมาย เพื่อการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ผู้เป็นสมาชิกยังมิได้มีการกระทำการใด เพื่อเป็นประโยชน์แก่คณะบุคคลก็ตาม ก็เป็นความผิดแล้ว

ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ เป็นความผิดที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมาก แต่การยืนยันว่าบุคคลผู้นั้นกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 277 ซึ่งมีหลักการสำคัญที่ศาลจะต้องแน่ใจก่อนว่ามีการกระทำความผิดจริง เป็นที่หมดความสงสัยเสียก่อนจึงจะลงโทษจำเลยได้ ดังนั้น การที่จะพิสูจน์ว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือไม่เป็นเรื่องที่ยากที่จะหาพยานหลักฐาน มาพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากความสงสัยได้ เนื่องจากการเป็นอั้งยี่เป็นลักษณะในการดำเนินการเป็นความลับ และกฎหมายก็มุ่งเอาผิดที่วิธีดำเนินการอั้งยี่ที่เป็นความลับ

ความผิดฐานเป็นช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 210 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ดำเนินการต่อบุคคลผู้กระทำความผิดหลายคน ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด และแยกเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหากโดยร่วมกันกระทำความผิดนั้นเอง ซึ่งมีข้อจำกัดในการบังคับใช้โดยจะบังคับใช้กับบุคคลผู้สมคบกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และเฉพาะความผิดที่บัญญัติไว้ในภาคสอง ซึ่งความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปเท่านั้น ทำให้ไม่อาจนำมาตรการทางกฎหมายในฐานะ

ความผิดชองโจรมาใช้กับบุคคลร่วมขบวนการกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ได้มีการกระทำความผิดหลากหลายนอกเหนือจากที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาได้ เช่น การลักลอบค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การลักลอบเข้าเมือง รวมไปถึงฐานความผิดฟอกเงิน นอกจากนี้หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการสมคบกัน ก็ยังไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนว่าลักษณะการกระทำอย่างไรถือว่ามี การแสดงว่าเป็นการสมคบกัน

มาตรการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33(2)

เป็นบทบัญญัติที่เป็นมาตรการทางกฎหมายดั้งเดิมของไทยในการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด โดยให้อำนาจแก่ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการสั่งริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่มีข้อจำกัดในการบังคับใช้ต่อทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ คือ การที่จะริบทรัพย์สินได้นั้นกฎหมายกำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องจะเป็นทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยกฎหมายบัญญัติว่าการได้มาเป็นความผิด นอกจากนี้การริบทรัพย์สินตามมาตรานี้ ยังมีข้อจำกัดว่าทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไป หากว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแล้ว ก็ไม่อาจดำเนินการริบทรัพย์สินได้

ศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานในเรื่องการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (2) นี้ว่าจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในคราวนี้เท่านั้น หากได้มาจากการกระทำความผิดครั้งก่อนหน้า ก็ไม่ตกอยู่ในข่ายของทรัพย์สินที่ต้องถูกริบ

มาตรการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2535

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการริบทรัพย์สิน และปราบปรามนายทุน หรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด เฉพาะในการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งมาตรการตามกฎหมายเดิมที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาไม่สามารถเอื้อมไปบังคับใช้ลงโทษได้ เพราะติดขัดในเรื่องของการหาพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงตัวบุคคลผู้เป็นนายทุน หรือตัวการสำคัญ ในฐานะผู้กระทำความผิดตามข้อหาที่มีอยู่ในกฎหมายเดิม โดยกฎหมายฉบับนี้ก็มิมีข้อจำกัดใช้กับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ระบุเท่านั้น คือ

- 1) ใช้กับข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครอง เพื่อจำหน่าย รวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือหรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าว

- 2) ต้องเป็นยาเสพติดประเภท เฮโรอีน มอร์ฟิน ผีน โคคาอิน อาเซติกแอนไฮโดรด์ อาเซติลคลอไรด์ เอทิลีนไดอาเซเตต กัญชา วัตถุออกฤทธิ์กลุ่มแอมเฟตามีน แอลเอสดี และอีเฟดรีน

โดยกฎหมายฉบับนี้ นอกจากกำหนดมาตรการพิเศษในการดำเนินการกับบุคคลผู้ร่วมขบวนการในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วยังกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งถือเป็นมาตรการหนึ่งในการสกัดกั้นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยแบ่งการริบทรัพย์สินเป็น 2 ช่องทาง

- 1) การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติฯ โดยการริบทรัพย์สินตามมาตรานี้เป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ซึ่งมาขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ โดยขยายขอบเขตความหมายของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณมาก และมีความซับซ้อนกว่าทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทอื่นๆ โดยทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายริบตามมาตรานี้เป็นทรัพย์สินที่เอื้ออำนวยในการกระทำความผิดเท่านั้น ก็สามารถทำการริบได้แล้ว นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังเปลี่ยนแปลงปลายทางของทรัพย์สินที่ถูกริบ ซึ่งปกติตามประมวลกฎหมายอาญาให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ในกฎหมายฉบับนี้ให้ตกเป็นของ “กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการริบไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

- 2) การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

การริบทรัพย์สินตามช่องทางนี้ เมื่อผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมในคดียาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งกฎหมายกำหนดขึ้นมา มีอำนาจออกคำสั่งให้

ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้น หากเห็นว่าผู้ต้องหา มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติดมาเป็นเวลานาน และมีทรัพย์สินที่สงสัยว่าได้มาจากการค้ายาเสพติด ในระหว่างการตรวจสอบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการ ป.ป.ส. มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อป้องกันการซุกซ่อน โยกย้าย ยักย้ายไว้ชั่วคราว จนกว่าคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำวินิจฉัย เมื่อผลการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบจะมีความเห็นว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ถ้าใช่ก็จะมีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ แล้วเสนอพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการในการริบทรัพย์สินในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จำกัดไว้เพียงความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่รวมถึงความผิดประเภทอื่น นอกจากนี้ การริบทรัพย์สินในกฎหมายฉบับนี้เป็นมาตรการในการริบทรัพย์สินในทางอาญา ซึ่งผูกติดกับความรับผิดทางอาญาในความผิดมูลฐานของจำเลยเป็นสำคัญ ดังนั้น หากจำเลยถูกยกฟ้องในความผิดอาญาที่เป็นมูลความผิด การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นอันสิ้นสุดลงด้วย และต้องคืนทรัพย์สินเหล่านั้นให้แก่จำเลยไป นับว่ายังเป็นช่องว่างที่มีผลให้ผู้เป็นตัวการรอดพ้นจากการถูกริบทรัพย์สิน

มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.

2542

เนื่องจากก่อนหน้าที่จะมีประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม พ.ศ.2542 ประเทศไทยไม่มีกฎหมายใดกำหนดว่าการฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ทำให้ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับดเงินหรือทรัพย์สินที่อาชญากรฟอกได้เท่าที่ควร พระราชบัญญัติจึงได้ตราขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว กฎหมายนี้ถือเป็นการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐที่จะจัดการดูแลมิให้การฟอกเงินกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมมากกว่านี้โดยมีหลักการและสาระสำคัญ ได้แก่

1. กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา

เมื่อการฟอกเงินเป็นความผิดอาญาแล้ว ผู้กระทำการฟอกเงิน ก็ต้องเป็นความผิดตามกฎหมาย โดยทั่วไปประเทศที่มีการพัฒนากฎหมายฟอกเงินไปมากแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ อังกฤษ จะกำหนดลักษณะความผิดฐานฟอกเงินให้ครอบคลุมถึงการโอนเงินไม่ว่าเงินนั้นจะได้มาด้วยความผิดอาญาฐานใด หากเป็นเงินที่ได้มาจากรูปแบบของการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้รับเงินรู้ว่าผู้ให้เงินไม่มีแหล่งที่มาของเงินที่แน่นอน ก็เป็น

การเพียงพอที่จะถือว่าผู้รับเงินกระทำการเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน การรับเงินไว้โดยไม่อธิบายได้ถึงแหล่งที่มาของเงินจำนวนมาก เป็นเหตุผลหนึ่งในการสื่อให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาช่วยให้เงินจากองค์กรอาชญากรรมคงอยู่และมุ่งเบี่ยงเบนความสนใจไปจากผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ในการกระทำดังกล่าวผู้ฟอกเงินย่อมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอยู่ในตัว และการกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงินจะทำให้สามารถแยกแยะกระแสเงินที่หมุนเวียนอย่างผิดปกติ และตามวงจรการเงินไปจนถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ซึ่งเป็นการขัดขวางฐานทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรมและทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงและอยู่ในรูปแบบที่ปกติ

ในปัจจุบันหลายประเทศได้มีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด รวมถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ ด้วยโดยออกเป็นกฎหมาย ในภาคพื้นเอเชียใต้เริ่มมีการประชุมและอภิปรายปัญหาการฟอกเงินในประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 21 - 23 เมษายน 2536 โดยในการประชุมครั้งนั้นได้มีการอภิปรายปัญหาการฟอกเงินทั่วโลก และตั้งข้อสังเกตว่าการฟอกเงินนั้นไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นในกลุ่มของผู้ค้ายาเสพติดเท่านั้น แต่ยังเกิดในกลุ่มของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอีกด้วย เช่น แชร่ลูกโซ่ กักตุนสินค้า คำกำไรเกินควร เป็นต้น

ที่ประชุมดังกล่าวจึงได้วางมาตรการไว้รวม 10 ประการ ดังนี้

1. ประเทศต่างๆ ควรดำเนินการให้ฟอกเงินเป็นความผิดอาญา
2. ให้ประเทศต่างๆ ให้สัตยาบันอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ซึ่งอนุสัญญานี้กำหนดมาตรการและแนวทางให้ประเทศต่างๆ ร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา
3. ให้ถือว่าการประสานงานร่วมงานระหว่างธนาคารและสถาบันการเงินต่างๆ กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเป็นความจำเป็นในการต่อต้านการฟอกเงิน
4. ความจำเป็นในการทราบประวัติและรายละเอียดเกี่ยวกับลูกค้าของสถาบันการเงินโดยจัดให้มีการจัดแจ้งการแสดงตนของลูกค้า รวมทั้งการเก็บรักษาสถิติหลักฐานไว้ในสถาบันการเงิน

5. ขอความร่วมมือธนาคารในการรายงานบัญชีที่ต้องสงสัย การโอนเงินจำนวนมาก
6. กำหนดมาตรการทางการเงินแก่ธนาคารและธุรกิจ การเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร
7. ตรวจสอบการไหลเวียนของเงินระหว่างประเทศ
8. จัดให้มีสื่อหรือตัวกลางที่มีประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลและข่าวสารระหว่างหน่วยงานภายในประเทศกับ หน่วยงานระหว่างประเทศ
9. จัดให้มีการร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญาที่มี ประสิทธิภาพ
10. ให้พิจารณาตยถือเป็นสำคัญในการติดตามยึด ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด

เราจะพิจารณาเห็นได้ว่า มาตรการพื้นฐานของกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ การกำหนดให้ฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ส่วนความ หนักเบาของโทษนั้นแต่ละประเทศอาจกำหนดแตกต่างกันออกไป⁵⁴

2. กำหนดความผิดมูลฐาน หรือความผิดเบื้องต้นที่ทำให้ ได้มาซึ่งทรัพย์สินซึ่งอาชญากรนำมาฟอกเงินในภายหลัง

ความผิดฐานฟอกเงินต้องเป็นการกระทำต่อเงินหรือทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการทำความผิดบางประเภทเท่านั้น ซึ่งเรียกว่า ความผิดมูลฐาน 8 ประการ⁵⁵ ได้แก่

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ (เช่น การค้าประเวณีหญิงและเด็ก)
3. การฉ้อโกงประชาชน
4. การฉ้อโกงทางธุรกิจในสถาบันการเงิน

⁵⁴ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิทยุชน, 2542) , หน้า 26 – 27.

⁵⁵ ปัจจุบันได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นความผิดมูลฐาน (8) รายละเอียดหน้า 8

5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
6. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือรั่วรั้อยโดยกลุ่มอิทธิพล
7. ความผิดเกี่ยวกับการหลบหนีศุลกากร⁵⁶
8. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

3. กำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง ไปใช้ควบคู่กับการดำเนินการในกฎหมายอื่นได้

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงเป็นมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปเสริมกับมาตรการการลงโทษผู้กระทำความผิดการริบทรัพย์สินในทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ ได้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ แม้จะไม่มีผู้ลงโทษในการกระทำความผิดนั้นตามคำพิพากษาในคดีอาญาก็ตาม

4. กำหนดให้มีมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติมีลักษณะเป็นมาตรการ ดำเนินการกับทรัพย์สิน โดยการนำเอาการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้ด้วยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดสำหรับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในที่นี้คือเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งกฎหมาย

⁵⁶ นิกร เกร็กุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร : Translators-at-Law Com), หน้า 89.

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ 8 มูลฐานความผิด จะเห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมุ่งที่จะริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังนั้น หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยที่ศาลอาจจะไม่พิจารณาถึงว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้นๆ หรือไม่

ด้วยมาตรการทางแพ่งของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับนี้ เมื่อดำเนินการคู่กับการริบทรัพย์สินทางอาญา คือ การริบทรัพย์สินเมื่อมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาจะเป็นมาตรการเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรรมไม่ให้อาชญากรรมไม่ให้อาชญากรรมไม่ให้อาชญากรรมไม่ให้อาชญากรรมไม่ให้อาชญากรรมไม่ให้อาชญากรรมไม่ให้เกิดเงินที่ถูกรัฐกฎหมายอันเป็นแรงจูงใจให้ประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีก

5. กำหนดให้มีมาตรการลงโทษผู้สนับสนุน หรือช่วยเหลือผู้พยายามกระทำความผิดหรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ด้วยรูปแบบและวิธีการฟอกเงินที่ซับซ้อนขึ้น เพื่อหลบเลี่ยงจากการตรวจสอบและถูกจับกุมโดยการแบ่งหน้าที่กันระหว่างผู้รับประโยชน์ หรือการประสานงานกับบุคคลในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ทำให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นอาจเกี่ยวข้องกับคนมากกว่าหนึ่งคน จึงกำหนดบทลงโทษในความผิดฐานการฟอกเงินให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน หรือทำการสมคบกัน เพื่อการกระทำความผิดตลอดจนผู้กระทำความผิดด้วย

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดบทลงโทษผู้ที่สนับสนุนการกระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ว่าก่อนหรือหลังผู้กระทำความผิดไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือจัดหา หรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานการฟอกเงิน ผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินและผู้สมคบเพื่อการกระทำความผิดฐานการฟอกเงิน (ได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน) ไว้ให้โทษเช่นเดียวกับตัวการที่กระทำความผิด อันถือว่าเป็นบทลงโทษที่หนักพอสมควร เพราะการสนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ได้รับโทษเพียงสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนการพยายามกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80 ได้รับโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้

สำหรับความผิดนั้น หรือในกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลนั้นตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 กำหนดให้ผู้ที่เป็นตัวการได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวเท่านั้น

6. กำหนดให้มีมาตรการลงโทษที่หนักขึ้นหากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง กรรมการอนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้กระทำความผิดฐานการฟอกเงิน ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดเอง ผู้สนับสนุน ผู้สมคบ หรือพยายามกระทำความผิด ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีอำนาจ หรือมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานต่างๆ ที่สามารถเอื้อประโยชน์ในการฟอกเงิน จึงทำให้สามารถใช้ตำแหน่งของตนเป็นทางทำให้การฟอกเงินสำเร็จ หรือแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดได้

7. ผู้กระทำความผิดฐานการฟอกเงินแม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นอาจจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร

ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นอาจจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

1. ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นฐานที่อยู่ในประเทศไทย
2. ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำไปโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ
3. ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐเท่านั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

8. กำหนดให้มีการตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมี มาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานของพนักงาน เจ้าหน้าที่ในทุกๆ ขั้นตอน เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการเหล่านั้นมีความโปร่งใส ถูกต้อง และเป็นธรรม รวมถึง การให้สิทธิผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับโอน ขอคืนทรัพย์สิน หรือให้ผู้รับผลประโยชน์ยื่น คຸ້ມครองสิทธิของตนได้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการให้คืนทรัพย์สินพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหาย และค่าเสื่อมสภาพ การชดใช้ราคาทรัพย์สิน การชดใช้ดอกเบี้ยในอัตราสูงสุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิด ความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย⁵⁷

9. กำหนดให้มีการรายงานและรวบรวมข้อมูลการทำ ธุรกรรม

ผู้กระทำความผิดฐานการฟอกเงินใช้ช่องโหว่ของธุรกิจที่ไม่มี การจดบันทึกหรือเอกสารหลักฐานทางการเงิน ทำให้การฟอกเงินเป็นไปอย่างง่ายดาย และการ สืบสวนสอบสวนเป็นไปด้วยความยากลำบาก กฎหมายนี้จึงกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงินต้องมีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรม และการดำเนินการใน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในประการอื่นๆ ด้วย ได้แก่ สถาบันการเงิน, สำนักงาน ที่ดิน, ผู้ประกอบการอาชีพที่ปรึกษาลงทุน

10. กำหนดข้อแตกต่างระหว่างมาตรการทางอาญาและ มาตรการทางแพ่ง

กฎหมายฟอกเงินได้กำหนดมาตรการทางอาญา และมาตรการ ทางแพ่งซึ่งเป็นมาตรการรูปแบบใหม่สำหรับประเทศไทย ซึ่งแตกต่างกับมาตรการทางอาญา ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สามารถติดตามทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้กว้างขวางกว่า มาตรการทางอาญา

2.3 แนวทางในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การ ฟอกเงินเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 5 ว่า “ผู้ใดโอน รับโอนหรือ

⁵⁷ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบาย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 100 – 102.

เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอนการได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

เห็นได้ว่า กฎหมายได้จำแนกการกระทำความผิดฐานฟอกเงินออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

ความผิดอาญาฐานฟอกเงินตาม มาตรา 5(1)	
ลักษณะการกระทำ	โอนหรือรับโอน หรือเปลี่ยนสภาพ
วัตถุที่กระทำต่อ	ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
วัตถุประสงค์	(1) เพื่อซุกซ่อน หรือปกปิด แหล่งที่มาของทรัพย์สิน นั้นๆ หรือ (2) เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

2. กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ความผิดอาญาฐานฟอกเงินตาม มาตรา 5(2)	
ลักษณะการกระทำ	กระทำด้วยประการใดๆ
วัตถุที่กระทำต่อ	ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
วัตถุประสงค์	เพื่อปกปิด หรืออำพราง ลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ

ในการพิจารณาการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน มีข้อนำสังเกตที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในลักษณะใดๆ ความผิดฐานฟอกเงินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดมูลฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

- ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องมีเจตนา หรือต้องรู้ หรือควรจะรู้ ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด กล่าวคือ เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน หรือได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรืออาจเป็นดอกผลของเงินทองหรือทรัพย์สิน ทั้งที่ได้มาจากการกระทำความผิดและที่ได้จำหน่ายจ่ายโอนไปดังกล่าวทั้งหมด

ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบความผิด ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องมียุติปัจจัยประกอบใดในลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน	
ลักษณะตาม (1)	ลักษณะตาม (2)
1. ผู้ใด	1. ผู้ใด
2. กระทำการ โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด	2. กระทำด้วยประการใดๆ
3. โดยเจตนา หรือกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น	3. โดยเจตนา หรือกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น
4. โดยมีเจตนาพิเศษ - เพื่อซุกซ่อน หรือปกปิด แหล่งที่มาของทรัพย์สิน นั้นๆ หรือ - เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน	4. โดยมีเจตนาพิเศษ - เพื่อปกปิด หรืออำพราง ลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ

จากบทบัญญัติในมาตรา 5 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้ความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาต่างหากจากความผิดมูลฐาน ดังนั้น เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษหรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดฐานในเขตท้องที่ของพนักงานสอบสวนใดแล้วพนักงานสอบสวนหรือตำรวจแห่งท้องที่ หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนในความผิดฐานฟอกเงินหรือไม่ หากปรากฏข้อเท็จจริงหรือมีพยานหลักฐานว่ามีการกระทำเข้าข่ายเป็น

ความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีอาชญาฐานฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อีกด้วย⁵⁸

แต่เนื่องจากความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นมาตรการทางอาญาที่กำหนดขึ้นใหม่ ประชาชนทั่วไปยังไม่ทราบและไม่เข้าใจกฎหมายฉบับนี้ และโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมาย อันได้แก่ พนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน ยังไม่คุ้นเคยกับการนำมาตรการทางกฎหมายนี้ไปใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ประกอบกับในปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดหรือหน่วยงานใดกำหนดแนวทางในการปฏิบัติด้านการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางการเงินหรือคดีฟอกเงินไว้

ดังนั้น พันตำรวจตรีพีรพันธุ์ เปรมภูติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสืบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นคู่มืออ้างอิงในการปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายด้วยความถูกต้อง ยุติธรรม รอบคอบ รวดเร็ว และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนของการปฏิบัติทางการสืบสวนสอบสวนได้ดังนี้

การดำเนินการของพนักงานสืบสวนสอบสวนก่อนที่จะปรากฏความผิดมูลฐาน

- ก. การดำเนินการของพนักงานสืบสวนสอบสวนหลังจะปรากฏความผิดมูลฐาน
- ข. การแจ้งข้อกล่าวหาการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน
- ค. การตรวจค้นทรัพย์สินเพื่อทำการยึดหรืออายัด
- ง. การรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงิน
- จ. การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐาน

ก. แนวทางการดำเนินการของพนักงานสืบสวนก่อนที่จะปรากฏความผิดมูลฐาน

การสืบสวนหาข่าว/ ฐานข้อมูล ก่อนที่จะเริ่มต้นดำเนินการในความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น พนักงานสืบสวนทุกคนต้องทำการสืบสวนทำบันทึกการข่าวของบุคคลเป้าหมายและรายละเอียดแห่งทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมายดังกล่าวทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ดังต่อไปนี้

⁵⁸ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประกาศ ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544 ข้อ 4

1. การสืบสวนหาข่าวบุคคลเป้าหมาย ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และ หลังเกิดเหตุ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินคดีในความผิดมูลฐาน คดีความผิดฐานฟอกเงิน และดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยสืบสวนให้ชัดเจนเกี่ยวกับภรรยาทั้งที่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยกฎหมาย บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงที่สนิท บุตรและบริวารของบุคคลที่เป็นเป้าหมาย การสืบสวนจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกันในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ระหว่างบุคคลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับบุคคลเป้าหมาย เช่น สถานที่ซึ่งบุคคลเป้าหมายพักอาศัยอยู่บุคคลอื่นที่พักอาศัยอยู่กับเป้าหมาย ภรรยาทั้งในและนอกสมรส สถานที่บุคคลอื่นพักอาศัยอยู่ บุคคลใดเป็นญาติสนิทมิตรสหายรวมทั้งบริวารและสถานที่พักอาศัย ความถี่ และรูปแบบการติดต่อพบปะกัน

การสืบสวนข่าวในกรณีดังกล่าวควรทำการตรวจสอบข้อมูลไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อต้องการทราบภูมิสำเนาที่แท้จริง ญาติพี่น้องรวมทั้งบุตรที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยติดต่อประสานงานเพื่อรับข้อมูลทะเบียนราษฎรของบุคคลเป้าหมายจากสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ที่ทำการเขต หรือที่ว่าการอำเภอต่างๆ เหล่านี้ เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลทางทะเบียนของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลของบุคคลเป้าหมายต่อไป

ในกรณียังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดเกี่ยวกับภูมิสำเนาของบุคคลเป้าหมาย เพียงแต่ทราบสถานที่ทำงานหรือสถานที่ติดต่อของบุคคลเป้าหมายแล้ว ให้ใช้วิธีการเฝ้าติดตามสังเกตพฤติกรรมของบุคคลหรือการสะกดรอย เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลที่ติดต่อกับเป้าหมาย รวมถึงความถี่ รูปแบบการติดต่อพบปะกัน โดยสืบสวนพฤติกรรมแวดล้อมต่างๆ ตามบ้านใกล้เคียงประกอบไว้ด้วย แล้วให้ทำผังภูมิข้อมูลบุคคลเป้าหมายไว้

2. การสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับทรัพย์สิน คือการสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับบรรดาทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมาย ทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุความผิดมูลฐาน โดยให้ปฏิบัติควบคู่ไปกับการสืบสวนหาข่าวของบุคคลเป้าหมายดังกล่าวมาแล้ว เพื่อให้ทราบถึงชนิด จำนวน และสถานที่ตั้งทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมาย มูลค่าทรัพย์สิน วิธีการ ระยะเวลา การได้มาของทรัพย์สินเป้าหมายและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมายไปยังบุคคลอื่น นอกจากนั้นต้องสืบสวนให้ปรากฏเพื่อแสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมาย จากนั้นให้ทำผังภูมิแสดงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ทางข้อมูลการทำธุรกรรม ทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมาย และบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นหลักฐานเช่นเดียวกันกับผังข้อมูลของบุคคลเป้าหมาย

3. การทำผังภูมิแสดงความสัมพันธ์ของบุคคลเป้าหมายและทรัพย์สิน
เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลเป้าหมาย ทรัพย์สินต่างๆ ของเป้าหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์แล้วควรจัดทำผังข้อมูลของบุคคลเป้าหมายและทรัพย์สินเพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อื่นๆ ต่อไป

ในกรณีที่ทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมายเป็นที่ดิน ต้องตรวจสอบหลักฐานของที่ดินนั้นๆ ไปยังกรมที่ดิน สำนักงานเขตที่ดิน อำเภอหรือสำนักงานที่ดินจังหวัด ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าผู้ใดเป็นเจ้าของที่ดินที่แท้จริง ประเภทนิติกรรมของการได้มา การเสียภาษี ถูกต้องและที่สำคัญจะทำให้ทราบถึงราคาที่ดินที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น เพื่อนำไปตรวจสอบกับทรัพย์สินของบุคคลเป้าหมายต่อไป หรือหากเป็นกรณีเงินฝากธนาคารต่างๆ จะต้องมีการติดต่อประสานงานขอทำการตรวจสอบหลักฐานทางบัญชีของบุคคลเป้าหมายจากธนาคารที่เกี่ยวข้องนั้นๆ เพื่อต้องการทราบว่ามีการเคลื่อนไหวในทางบัญชีการโอนเงินหรือฝากเงิน ถอนเงิน เป็นต้น

ข. แนวทางการดำเนินการของพนักงานสืบสวนหลังปรากฏความผิดมูลฐาน

เมื่อปรากฏว่าผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดมูลฐานแล้ว ให้พนักงานสืบสวนสอบสวนปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การรายงานคดีความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อมีการสอบสวนดำเนินคดีในความผิดมูลฐานแล้ว พนักงานสืบสวนพบว่ามีผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินแล้ว ให้รีบรายงานต่อผู้บังคับบัญชาและสำนักงาน ป.ป.ช. ให้ทราบโดยพลัน ด้วยการรายงานเมื่อเริ่มดำเนินการ จากนั้นก็ให้รายงานผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดกระบวนการสืบสวนสอบสวน วิธีการรายงานที่รวดเร็วนั้นให้รีบรายงานทางโทรศัพท์เป็นข้อมูลเบื้องต้นก่อน จากนั้นก็ให้รีบรายงานเป็นหนังสือหรือโทรสารเพื่อความรวดเร็วและทุกระยะ ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2. การตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ของผู้ต้องหาบุคคลอื่นๆ จากปากคำ เอกสาร จดหมาย โทรศัพท์ บันทึกต่างๆ และ หลักฐานทางโทรศัพท์ เป็นต้น

3. การซักถามผู้ต้องหาเบื้องต้น ในคดีความผิดมูลฐานและคดีฟอกเงิน การซักถามควรถามประเด็นที่เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ต้องหาโดยละเอียด ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องหากับญาติหรือบุคคลอื่นๆ ทั้งที่ใกล้ชิดทางสายโลหิตและญาติทางสมรส เช่น ญาติของสามีหรือภรรยา ประเด็นเกี่ยวกับอาชีพเดิมและปัจจุบัน รายจ่าย รายได้ การเสียภาษีเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องกับทรัพย์สินที่มีอยู่ เป็นต้น และนอกจากนี้ควรซักถามเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะการจำหน่าย จ่ายโอน หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สิน เพื่อให้เห็นถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำ หากเข้าองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงินก็สามารถดำเนินการต่อไป

4. การตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน คดีฟอกเงินแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป เพราะจะมีการเกี่ยวข้องกับพยานเอกสาร บุคคล ปริมาณของเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมากและใช้ระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวนนาน ดังนั้นจึงควรตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนเฉพาะคดี เพื่อจะได้ร่วมกันแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เพื่อนำไปสู่กระบวนการทางกฎหมาย ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและประชุมปรึกษากับพนักงานอัยการอันจะส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีเกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้รับผิดชอบอำนวยการทำสำนวนสืบสวนสอบสวนโดยเฉพาะ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างเป็นระบบ

5. การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการสืบสวนสอบสวน ควรมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน โดยแยกให้ชัดเจนตามความถนัดและศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และรัดกุมยิ่งขึ้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฟอกเงิน

6. กำหนดประเด็นการสืบสวนสอบสวน การกำหนดประเด็นการสืบสวนสอบสวนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อได้ข้อเท็จจริงต่างๆ จากการสืบสวนครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ด้วยการกำหนดประเด็นไว้ก่อนเริ่มลงมือทำการสืบสวนสอบสวน เช่น การสอบสวนปากคำผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา รวมถึงบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้อง

7. การกำหนดกลุ่มของหน่วยงานหรือสถาบัน เพื่อประสานการตรวจสอบติดต่อหรือแจ้งข้อมูลข่าวสาร หรือส่งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลกับคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน เช่น สถาบันทางการเงินต่างๆ ธนาคาร หน่วยงานของรัฐอื่นๆ ควรกำหนดรูปแบบของบันทึกต่างๆ หนังสือสำหรับการติดต่อประสานงาน ตรวจสอบไว้เป็นมาตรฐานเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

8. การใช้อำนาจตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ในการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวแล้ว ในชั้นการสอบสวนดำเนินคดีอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการตรวจสอบ ค้น และยึดบรรดาทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าบุคคลใดทำ หรือมีไว้เป็นความผิด ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยกระทำความผิด ตามนัยมาตรา 32, 33, 34 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับมาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵⁹ ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือเคยมีความสัมพันธ์กับผู้ต้อง เพื่อให้ทราบถึงทรัพย์สินกับการกระทำความผิด เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ทรัพย์สินที่เก็บไว้ในตู้নিরภัยธนาคาร บ้าน ที่ดิน ทรัพย์สินอื่นๆ เพื่อยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

9. การใช้นิติวิทยาศาสตร์ ในการสอบสวนดำเนินคดีของพนักงานสืบสวนสอบสวนต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบและบริสุทธิ์ยุติธรรม ด้วยการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ทุกชนิดเท่าที่จะรวบรวมได้ ทั้งพยานโดยตรงและพยานแวดล้อมกรณีโดยการใช้นิติวิทยาศาสตร์ต่างๆ เข้ามาช่วยตั้งแต่เริ่มต้นด้วย เช่น การใช้สุนัขดมกลิ่นทราบเบื่อนยาเสพติด หรือการตรวจพิสูจน์ทางวิธีวิทยาศาสตร์หาทราบเบื่อนสารเสพติด ทั้งนี้ เพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐานสมบูรณ์ที่สุด

10. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนควรต้องริบประสานงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ เอกชน เช่น กองวิชาการ กองพิสูจน์หลักฐาน ผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญ สถาบันทางการเงิน เป็นต้น เพื่อที่จะได้รับข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง รวมถึงพยานหลักฐานที่ประกอบการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

11. การสรุปผลการรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามประเด็นต่างๆ ครบถ้วน ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดไม่ว่าพยานเอกสาร คำให้การผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยานบุคคล รวมถึงผลการตรวจค้น กานยึดและอายัดทรัพย์สิน ประกอบการพิจารณาทำความเห็นของคณะผู้สืบสวนสอบสวนเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

⁵⁹ ประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 “ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ต้องหาไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้... สิ่งของที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด..”

อนึ่งการได้มาซึ่งพยานหลักฐานใดๆ เพื่อนำไปประกอบการรับฟังข้อเท็จจริง หรือการสอบสวนดำเนินคดีนั้น พยานหลักฐานทุกชนิดจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 2 ว่าด้วย หมายอาญา หมายจับ หมายค้น การ จับกุม การยึดและอายัดทรัพย์สิน มิฉะนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องของการรับฟัง พยานหลักฐานในชั้นศาลไว้ซึ่งผู้สืบสวนสอบสวนพึงต้องระวังในเรื่องนี้ด้วย

กล่าวโดยสรุป การสืบสวนสอบสวนความผิดมูลฐานและคดีฟอกเงินนั้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดส่วนมากเป็นผู้มี ฐานะทางเศรษฐกิจและมีอิทธิพลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศชาติ การปกปิด การ จำหน่าย การยกย้าย การซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และการปกปิดการ กระทำความผิด เพื่อหลบเลี่ยงการจับกุมจึงมักทำได้ดีกว่าคดีอาญาทั่วๆ ไป แต่ พยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอก เงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำมาใช้ในการดำเนินคดีกับบุคคล ผู้กระทำความผิดและบรรดาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้ กฎหมายใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสืบสวนมาใช้ประโยชน์ และทำในรูป ของคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนโดยมีความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละเวลาการทำงานจนเต็ม ความสามารถ ยึดมั่นในหลักกฎหมายและระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัดแล้วย่อมสามารถ เอาชนะอาชญากรรมได้ในที่สุด

ค. ขั้นตอนการพิจารณาแจ้งข้อกล่าวหาการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้แก่ ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ศาลการ ชลฯ การแจ้งข้อกล่าวหากระทำผิดฐานฟอกเงินจะต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบทาง กฎหมาย ดังนี้

1. ขั้นตอนแรกที่ต้องพิจารณาก็คือ มีการกระทำความผิดมูลฐานซึ่ง ผู้กระทำความผิดอาจจับกุมดำเนินคดีอยู่แล้ว หรือว่ามีพยานหลักฐานว่ามีการกระทำความผิด มูลฐานแต่ยังไม่มีการดำเนินคดีความผิดมูลฐาน หรือกำลังพยายามกระทำความผิดมูลฐานหรือ ฟอกเงิน

2. ในการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานนั้น สิ่งสำคัญคือผู้กระทำความผิดได้รับเงิน หรือทรัพย์สินด้วยการโอนหรือรับโอน หรือทำการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือเป็นความผิดฐานฟอกเงินที่ก่อให้เกิดรายได้ ผู้บังคับใช้กฎหมายมีภาระการพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดมูลฐาน โดยเฉพาะการสอบสวนปากคำพยานบุคคลซึ่งครอบครองทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบให้การรับด้วยความสมัครใจเองไม่มีการบังคับ หลอกลวง แนะนำ หรือให้คำมั่นสัญญาใดๆ

3. การพิจารณาบรรดาพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ ว่าบุคคลหรือผู้ที่ครอบครองเงินหรือทรัพย์สินนั้นมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยพิจารณาจากการกระทำและเจตนาตามองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน ตามนัยแห่งมาตรา 5

4. การแจ้งข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดีฐานฟอกเงินตามมาตรา 5 หรือข้อกล่าวหาอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 5,7,8 หรือ 11 หรือความผิดมูลฐานอื่นใด แล้วแต่กรณี

5. การรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นตอน และสำนักงาน ปปง. ในเบื้องต้นและทุกระยะ

ง. การตรวจค้นทรัพย์สินเพื่อทำการยึดและอายัด

การตรวจค้น ควรหาทรัพย์สินของผู้ต้องหา คู่สมรส ญาติสนิท บุตร และบริวารดังนี้

1. วางแผนในการตรวจค้น โดยมีการวางแผนที่ดีและมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ที่จะเข้าการตรวจค้นไว้ชัดเจน นอกจากนั้นต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับบ้านพัก บ้านเช่า ที่ทำงาน โกดัง โรงแรม หรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินที่จะทำการตรวจยึดอย่างอื่น เช่น ศูนย์รักษาพยาบาล ร้านค้า ตู้เซฟส่วนตัว เป็นต้น หลังจากที่ได้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวแล้วให้จัดทำแผนที่สังเขปแสดงเส้นทางคมนาคม จุดสังเกตและบริเวณที่เป้าหมายไว้เพื่อความสะดวกในการวางแผนทำการตรวจค้น

2. การขอหมายศาลค้นจากศาล โดยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการยื่นคำร้องขอหมายค้นศาล หากสถานที่เป้าหมายอยู่นอกเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบให้ติดต่อประสานงานกับตำรวจท้องที่เพื่อขอหมายค้นศาลให้ทำการตรวจค้นเสมอ ยกเว้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเน้นานช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นถูกยกย้าย ซุกซ่อน หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม อันถือเป็นกรณีจำเป็นและเร่งด่วนและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการมีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะใด ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามี การซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน

3. การประชุมวางแผนการตรวจค้น ก่อนเข้าทำการตรวจค้นเป้าหมายควรประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนในการตรวจค้น แบ่งเจ้าหน้าที่และมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ที่เข้าทำการตรวจค้นไว้ให้ชัดเจน เตรียมความพร้อมทุกด้าน ได้แก่ อาวุธ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร กล้องถ่ายรูป หรือกล้องวิดีโอ เพื่อบันทึกภาพในขณะที่ทำการตรวจค้น รวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างอื่น เช่น เชือก ชะแลง รถยกของหนัก เครื่องเขียน เครื่องบันทึกเสียง ฤกษ์ กล้องเป่าลม รวมถึงอุปกรณ์จำเป็นอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเรียบร้อย

4. การค้นโดยไม่มีหมายค้นในกรณีจำเป็นเร่งด่วน กรณีนี้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 38(3) ดังนั้น จึงต้องเป็นกรณีจำเป็นและเร่งด่วนที่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือหากเน้นานช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานดังกล่าวอาจถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องแสดงหนังสือมอบหมายและบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อเจ้าของบ้านหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมแสดงความบริสุทธิ์ทั้งก่อนและหลังตรวจค้นทำการควบคุมบริเวณที่จะตรวจค้น เพื่อไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป หรือออกจากที่เกิดเหตุ หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน เอาไป หรือทำลายพยานหลักฐาน

5. การประเมินสถานการณ์ก่อนการตรวจค้น ก่อนการเข้าตรวจค้นต้องทำการประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับบุคคล สถานที่ พยาน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินถึงอันตรายในการเข้าทำการตรวจค้นจากบุคคลในการต่อสู้ขัดขวางอาวุธร้ายแรง อันตรายจากสารเคมีหรือวัตถุอันตรายที่อยู่ในสถานที่ที่จะตรวจค้น

๗๗ ต้องมีการวางแผนป้องกันพร้อมกับยุทธการแผนรองรับหากเกิดการต่อสู้ขัดขวางหรือใช้อาวุธ

กรณีปฏิบัติตามหมายค้น ต้องแสดงหมายค้นของศาลให้เจ้าของบ้านหรือบุคคลที่อยู่ในบ้านดู และลงชื่อรับทราบหลังหมายค้น หากเจ้าของบ้านไม่ยินยอมลงชื่อหรือไม่ยินยอมให้ตรวจค้น ก็บันทึกไว้และเชิญพยานคนกลางหรือบุคคลใกล้เคียงเป็นผู้นำในการตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้าน และเมื่อเสร็จสิ้นการตรวจค้นให้บันทึกรายละเอียด วัน เวลา และ ผลการตรวจค้นให้ชัดเจนพร้อมลงชื่อ

6. การยึดและอายัดทรัพย์สิน เมื่อตรวจค้นพบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ต้องทำการยึดหรืออายัด ให้รีบดำเนินการตรวจนับและบันทึกการตรวจยึดพร้อมรายละเอียด เช่น เงินหรือทรัพย์สินของผู้ต้องหาในคดีความผิดฐานฟอกเงินเพื่อให้ทราบจำนวนเงินหรือทรัพย์สิน บันทึกรายละเอียดและถ่ายภาพทุกขั้นตอนเพื่อแสดงให้เห็นจำนวนสภาพการเก็บรักษาหรือซุกซ่อน ปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่จริงของทรัพย์สินนั้น ทั้งให้ปรากฏบุคคลใดเป็นผู้ครอบครอง หรือเก็บรักษา มีบุคคลใดแสดงตนเป็นเจ้าของหรือถกเถียงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ยึดตรวจ และระบุให้ชัดเจนถึงเอกสารกู้ยืมเงินประเภททรัพย์สินว่าเป็นบัญชีเงินฝาก พันธบัตร ใบหุ้น เอกสารการกู้ยืมเงิน เอกสารการโอน รับโอน ฝากหรือถอนเงินตามที่ปรากฏบัญชีเงินตามที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียน ๗๗ รวมทั้งทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหรือควรสงสัยว่าได้มาโดยการกระทำความผิดมูลฐาน หรือฐานฟอกเงิน

หลังจากทำการตรวจค้นพบทรัพย์สินตามรายการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต้องทำการบันทึกการตรวจค้นและยินยอมให้ยึดทรัพย์สินไว้เพื่อตรวจสอบ หรือกรณีเป็นการจับกุมผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องระบุพฤติการณ์ให้ละเอียดตรงตามลำดับเหตุการณ์ที่เป็นจริงเป็นหลักฐานทุกครั้ง

7. การดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน เมื่อพบทรัพย์สินที่จะยึดหรืออายัด ให้จัดทำป้ายหมายเลขกำกับที่ทรัพย์สินที่จะยึดหรืออายัด หากมีทรัพย์สินใดที่ต้องตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ก็ให้รีบดำเนินการตรวจสอบทันที

8. การจัดทำบันทึกการตรวจค้น ยึด และอายัดทรัพย์สิน หลังจากทำการตรวจค้นเสร็จจะต้องบันทึกการตรวจค้นและยึดทรัพย์สินไว้เป็นหลักฐาน ณ บริเวณที่เกิดเหตุอ่านให้เจ้าของบ้าน ผู้ต้องหา และพยานฟัง แล้วให้ลงลายนิ้วมือชื่อในการบันทึกดังกล่าว

9. การลงหลักฐานการตรวจค้น ยึด आयัด ให้ทำการลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจท้องที่ที่ทำการตรวจค้น โดยระบุในประจำวันให้ชัดเจนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดดังกล่าว และผลการดำเนินการทุกประเภทที่ปรากฏ

10. หลักการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย สามารถตรวจสอบได้และยึดหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา และในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจค้นต้องปฏิบัติด้วยความสุภาพละมุนละม่อม ระมัดระวังการทำให้ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญหาย

จ. การรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดมูลฐาน และความผิดฐานฟอกเงิน

การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานสามารถทำได้โดย

1. การทำสำเนาสำเนาการสอบสวน เมื่อมีการสอบสวนดำเนินคดีความผิดมูลฐานแล้ว และมีเหตุที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีฐานฟอกเงิน ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจัดทำบันทึกการสอบปากคำในสำเนาการสอบสวนจำนวน 4 ชุด โดยสำเนาทุกชุดต้องให้พยานหรือผู้ต้องหาทุกคนลงลายนิ้วมือ (เช่นจริงทั้ง 4 ชุด ห้ามใช้สำเนา) และทำการพิมพ์ลายนิ้วมือหัวแม่มือขวากำกับไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อสามารถแยกสำนวนไปดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 สำนวนคดีอาญาชุดที่ 1 ใช้สำหรับดำเนินคดีอาญา (มูลฐาน) กับผู้ต้องหาเช่นเดียวกับคดีอาญาต่างๆ ไป เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นก็ให้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาตามลำดับชั้นจนถึงพนักงานอัยการ

1.2 สำนวนคดีอาญาชุดที่ 2 สำหรับการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน หากเหตุเกิดต่างท้องที่ออกไปให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงินหรือให้เจ้าหน้าที่ตำรวจคนไหนคนหนึ่งเป็นผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษได้ เพราะความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน การรับคำร้องทุกข์ให้ออกเลขคดีเหมือนคดีอาญาทั่วไปโดยแยกเป็นสำนวนความผิดฐานฟอกเงินเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก (เว้นแต่การกระทำความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงินได้เกิดขึ้นในเขตพื้นที่เดียวกันก็ให้รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาเดียวกัน)

1.3 สำนวนคดีอาญาชุดที่ 3 คือ สำนวนยึดทรัพย์สินทางแพ่ง เป็นสำนวนคดีอาญาที่แยกออกมาจากคดีความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงินเพื่อส่งให้สำนักงาน ป.ป.ง. ใช้ในการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรการการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง) ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1.4 ส่วนคดีอาญาชุดที่ 4 เป็นสำเนาการสอบสวนที่ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้เก็บรักษาไว้ เพื่อใช้สำเนาสำนวนนี้เป็นประโยชน์ในการเบิกความเป็นพยานต่อศาลโดยควรเก็บรักษาสำเนาสำนวนการสอบสวนไว้ที่ทำการนั้นๆ แม้ว่าต่อพนักงานสอบสวนนั้นจะได้รับการแต่งตั้งโยกย้าย

หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงินเป็นพนักงานสอบสวนของส่วนปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ปปป.ตร.) ให้พนักงานสอบสวน ปปป.ตร. ติดต่อประสานงานกับพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุเพื่อขอรับสำเนาสำนวนการสอบสวนคดีอาญาตามความผิดมูลฐาน เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนคดีฟอกเงินต่อไปและติดต่อขอทราบผลคดีอาญาเรื่องนั้นๆ ด้วย

หากเป็นกรณีที่สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาในความผิดที่เกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3(5) ให้พนักงานสอบสวน ปปป.ตร. รับผิดชอบประสานงานเพื่อขอข้อมูลหรือสำเนาสำนวนการสอบสวนจากสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยมิชักช้า

2. ให้แจ้งข้อกล่าวหาตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ในการแจ้งข้อกล่าวหาเพื่อสอบสวนดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน ต้องทำการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาให้ปรากฏในรายละเอียดเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป ได้แก่ ในการสอบสวนให้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ สิทธิในการพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธิได้รับโอกาสแจ้งญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก สิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร สิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเจ็บป่วย สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ และสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้ารับฟังการสอบสวนปากคำตนได้⁶⁰ โดยในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาต้องปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

2.1 ที่อยู่หรือที่พักในปัจจุบันของผู้ต้องหา ภูมิลำเนาที่แท้จริงตามทะเบียนบ้านหรือตามบัตรประชาชน เพราะบางคนอาจมีที่อยู่แตกต่างไปจากทะเบียนบ้านหรือบัตรประชาชน

2.2 ที่อยู่ของคู่สมรส บุตร บริวาร ที่พักอาศัยในบ้านผู้ต้องหารวมทั้งเพื่อนสนิท

⁶⁰ รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 237, 239, 241, 242

2.3 อาชีพและเงินรายได้รายจ่ายต่างๆ ภาระหนี้สินของผู้ต้องหาและบุคคลตามข้อ 2.2 รวมทั้งพยานหลักฐานการเสียภาษีเงินได้ประจำปีของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.4 ทรัพย์สินของผู้ต้องหา คู่สมรส บุตรและบริวาร พร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้ง ชนิด ขนาด ประเภท ราคาทรัพย์สินแต่ละรายการ รวมทั้งการได้มาของทรัพย์สินแต่ละรายการ การจำหน่ายโอนให้กับบุคคลอื่น และให้ตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ทุกประการ

2.5 ตรวจสอบหลักฐานของทรัพย์สินของผู้ต้องหาไปตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น สำนักงานที่ดิน เงินฝากในธนาคาร รวมทั้งหลักฐานการได้มาซึ่งทรัพย์สินอื่นๆ ของผู้ต้องหา เป็นต้น

2.6 นำตัวผู้ต้องหาไปทำการตรวจค้นที่บ้านพัก ที่ทำงาน หรือโกดังเก็บของ ในกรณีที่เป็นของบริษัทเพื่อค้นหาเงินและทรัพย์สินอย่างอื่นของผู้ต้องหาที่ได้มาจากการกระทำความผิด พร้อมทั้งบันทึกการตรวจค้นและการตรวจยึดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้เป็นหลักฐานทั้งให้ทำการสอบสวนผู้ต้องหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินของผู้ต้องหาที่ทำการยึดหรืออายัดเพื่อให้ทราบถึงการได้มา ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ พร้อมเอกสารหลักฐานการได้มา

2.7 นำบันทึกการตรวจยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาให้ผู้ต้องหาตรวจสอบและให้สอบสวนปากคำให้ปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นใดคัดค้านการยึดหรืออายัดหรืออายัดทรัพย์สินตามรายการใด เหตุผลในการคัดค้านกรณีผู้ต้องหาอ้างบุคคลอื่นเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดดังกล่าว ให้ทำการตรวจสอบผู้ต้องหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินของผู้ต้องหาที่ทำการตรวจยึดหรืออายัดว่าได้มา หรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้ต้องหา หรือบุคคลอื่นใด และมีเอกสารหลักฐานใดที่แสดงการได้มา

2.8 จัดทำบัญชีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาไว้เป็นพยานหลักฐานให้หมายเหตุไว้ในบัญชีการยึดและอายัดดังกล่าวว่าทรัพย์สินที่ยึดอายัดรายการใดที่ผู้ต้องหาได้โต้แย้งกรรมสิทธิ์

2.9 จัดทำบัญชีของทรัพย์สินที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงินให้ชัดเจน แยกออกจากบัญชีของกลางคดีอาญาและบัญชีทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายเพราะบัญชีทรัพย์สินในความผิดฐานฟอกเงินจะต้องดำเนินการในศาลแพ่งเพื่อให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ยึดไว้ในความผิดมูลฐานหรือฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

3. การสอบสวนพยานบุคคลต้องให้หมดสิ้นกระแสความ

คือ ต้องทำการสอบสวนปากคำพยานบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องในความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อให้เป็นไปหลักฐานเชื่อมโยงเกี่ยวพันในการพิสูจน์ความผิดของ

ผู้ต้องหา พยานบุคคลในที่นี้อาจหมายความรวมถึงพยานบุคคลที่ยืนยันทรัพย์สินและการได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้ต้องหาในคดีฟอกเงิน รวมทั้งพยานบุคคลที่ทำการตรวจสอบหลักฐานทางการเงินและบัญชีของผู้ต้องหา

หากผู้ต้องหากล่าวอ้างบุคคลใดเป็นพยานของตนเองแล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำพยานบุคคลที่ผู้ต้องหาอ้างดังกล่าวไว้ในสำนวนทุกปาก

ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหา หากคำให้การพาดพิงถึงบุคคลหรือทรัพย์สินอื่นใดนอกเหนือจากที่ได้ทำการสอบสวนไว้ก่อนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนติดตามพยานบุคคลมาสอบสวนปากคำและทำการติดตามและตรวจสอบทรัพย์สินตามที่ผู้ต้องหาให้การพาดพิงดังกล่าวด้วย

4. พยานเอกสารและพยานวัตถุ

ในการสอบสวนดำเนินคดีฟอกเงินควรแยกให้ชัดเจนดังนี้

4.1 พยานเอกสารให้ระบุไว้ชัดเจน โดยใช้เอกสารตัวจริงหรือมีการรับรองสำเนาเอกสารไว้ในสำนวนการสอบสวนคดีฟอกเงินตามลำดับความสำคัญของพยานหลักฐานนั้นๆ

4.2 พยานวัตถุให้ระบุประเภท ลักษณะ ยี่ห้อ ชนิด สี ขนาด หมายเลข (ถ้ามี) กรณีเป็นทรัพย์สินควรบรรยายคำอธิบายพรรณ รวมทั้งราคาของทรัพย์สิน โดยประมาณ วัน เดือน ปี ที่ตรวจพบพยานวัตถุ รวมทั้งสถานที่เก็บรักษาพยานวัตถุ ดังกล่าว และระบุชื่อ นามสกุล ผู้ตรวจยึด และเก็บรักษาพยานวัตถุนั้นๆ

5. พิจารณาพยานหลักฐานการดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่ง

คดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็ให้มีความเห็นทางคดีตามลำดับชั้นปกติถึงชั้นพนักงานอัยการพิจารณาส่วนการแยกสำนวนการสอบสวนเพื่อดำเนินการในทางแพ่งให้ทำการส่งมอบให้สำนักงาน ปปง. เพื่อดำเนินการตามมาตรการทางแพ่งต่อไป

ในการสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหานั้น ควรให้พิมพ์ลายนิ้วมือขวาไว้ด้วย นอกจากการลงชื่อปกติเพื่อป้องกันผู้ต้องหาอ้างว่าเป็นลายนิ้วมือที่ปลอมในภายหลัง

6. การสรุปสำนวนการสอบสวนคดีอาญาและการยึดอายัดทรัพย์สินทางแพ่ง

6.1 การสรุปสำนวนสอบสวนคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวนคดีนั้นพร้อมกับความเห็นทางคดีเสนอสำนวนการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาแล้วส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาเหมือนกับสำนวนการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

6.2 เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสรุปสำนวนคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงินแล้ว ในคดีที่มีการแยกส่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปให้สำนักงานปปง. ดำเนินการทางแพ่งแล้ว ให้ระบุไว้ในรายงานการสอบสวนคดีอาญาโดยไม่ต้องขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการริบทรัพย์สินทางอาญา

จ. การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ 2 ประการ คือ

1. มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา (**Criminal Forfeiture Measure**) ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือฐานฟอกเงิน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกอบกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32, 33 หรือมาตรา 34 เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีไว้ ได้ใช้ หรือมีไว้เป็นความผิดโดยขึ้นอยู่กับคำพิพากษาของศาล

2 มาตรการการบริหารทรัพย์สินทางแพ่ง (**Civil Forfeiture Measure**) เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐานหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด อันเป็นมาตรการทางแพ่งที่ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยเฉพาะ ตามความในหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้บังคับกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยไม่มีการดำเนินการกับตัวบุคคล เมื่อนำมาตรการทางอาญาหรือกฎหมายอื่นๆ มาบังคับใช้แล้วไม่เป็นผลเช่น การกำหนดมาตรการทางอาญาตามมาตรา 29, 32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมาตรการทางอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนี้ไม่สามารถที่จะริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวได้ แต่มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

สามารถเปลี่ยนวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นๆ ต่อก็อีกเพราะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า

2.4 วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงิน

ก่อนที่จะกล่าวถึงการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงิน จะต้องทำความเข้าใจในเรื่องของธุรกรรม และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย⁶¹ เสียก่อน ดังนี้

ธุรกรรม

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

คำว่า “ธุรกรรม” หมายความว่า “กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการใดๆ กับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

โดยทั่วไปคำว่า “ธุรกรรม” ใช้กันทั่วไปในธุรกิจการเงินการธนาคารอยู่แล้ว เช่น การฝากถอน หรือโอนเงิน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรการของกฎหมาย ตามบทนิยามของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ธุรกรรม อาจแบ่งออกเป็นการกระทำประเภทต่างๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมหรือสัญญา เช่น การดำเนินการเกี่ยวกับการทำสัญญาซื้อขาย การทำพินัยกรรม การเช่าหรือการจำนองทรัพย์สิน เป็นต้น
2. การดำเนินการใดๆ กับผู้อื่น ทางการเงินหรือทางธุรกิจ เช่น การซื้อขายตัวแลกเงิน การซื้อเงินตราต่างประเทศ
3. การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การขายที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือเครื่องเพชร เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า คำว่า “ธุรกรรม” ที่กำหนดไว้ในบทนิยามนี้อาจมีความหมายกว้างไกลออกไปกว่าที่ยกเป็นตัวอย่างมาก จนถึงอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการให้บทนิยามในลักษณะนี้ไม่เพียงพอแต่ไม่สามารถอธิบายความให้ชัดเจนขึ้นได้เท่านั้น ยังเปิดช่องว่างให้มีการตีความได้หลากหลายเกินไป โดยเฉพาะข้อความ “การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน” ในตอนท้าย

⁶¹ นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 50 .

คำว่า “ธุรกรรม” ในพระราชบัญญัตินี้ อาจเปรียบเทียบกับคำที่ Financial Transaction ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา (Money Laundering Control Act of 1986 – MLCA) ซึ่งมีการร่างไว้อย่างไม่รัดกุมนัก และมีการตีความค่อนข้างจะกว้าง ครอบคลุมแทบทุกอย่างที่เป็นการจำหน่ายจ่ายโอน (Disposition) ซึ่งกระทำต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม ธุรกรรม ที่กล่าวถึงในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เกี่ยวกันโดยตรงกับหน้าที่ในการรายงานและการตรวจสอบการทำธุรกรรม ซึ่งกระทบกระเทือนต่อภาระหรือสิทธิของเอกชน ในกรณีที่มีปัญหา ผู้เขียนเห็นว่าควรตีความไปในทางที่ไม่เพิ่มภาระหรือกระทบต่อเอกชนในทางร้ายมากเกินไป

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่า “ธุรกรรมที่มีความซับซ้อน ผิดไปจากการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่มักขึ้นอยู่กับปกติ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง”

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้เกี่ยวข้อง คือ สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน รวมทั้งผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายทุน แต่เนื่องจากการรายงานการทำธุรกรรมประเภทที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นไม่มีกฎระเบียบใดๆ วางแนวทางในการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน อันเป็นหลักสากลซึ่งเปิดช่องให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ประสบการณ์และดุลพินิจของตนเองได้ให้สอดคล้องกับเทคนิควิธีของการฟอกเงินที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทั้งอาชญากรรมฟอกเงินก็ดี การรายงานการทำธุรกรรมก็ดี เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการพิจารณาว่าเป็นการฟอกเงินหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในเบื้องต้นในการตรวจสอบลักษณะของธุรกรรมและพฤติกรรมของลูกค้าที่ไม่สุจริต และพัฒนาไปสู่ความชำนาญต่อไป

เพื่อทำความเข้าใจในพื้นฐานในการพิจารณาว่าธุรกรรมใดควรถือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ นอกเหนือจากการพิจารณาโดยใช้ประสบการณ์จากงานในอาชีพของตน จึงขอกล่าวถึงลักษณะเบื้องต้นของธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

1. มีความซับซ้อนผิดปกติ (Unusual of unjustified complexity) โดยทั่วไปการทำธุรกรรมในการดำเนินธุรกิจสุจริตใดๆ ย่อมต้องการรูปแบบที่ง่าย รวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับกันในแวดวงธุรกิจ แต่บุคคลซึ่งมีเจตนาทุจริตต้องการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย ต้องการสร้างความสับสนให้แก่ผู้ซึ่งติดตามตรวจสอบทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบดังกล่าว จึงจงใจทำให้ธุรกรรมนั้นซับซ้อนไปกว่าที่คนทั่วไปๆ กระทำกัน เพื่อกลบเกลื่อนหรือเบนความสนใจหรือเจตนาสร้างความยากลำบากให้เกิดขึ้นในการติดตามร่องรอยในการกระทำผิด

2. ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ (No economic justification) การทำธุรกิจตามธรรมดาย่อมต้องการคิดคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนหรือกำไร แต่การฟอกเงินเป็นกิจกรรมที่อาชญากรประสงค์จะให้เกิดผล คือ ทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบหรือเงินสกปรก ดูเหมือนเงินสะอาด เป็นสำคัญ เพื่อให้ประสบผลดังกล่าว จึงอาจเห็นได้ว่า ในการทำธุรกรรมนั้นมีแต่จะขาดทุนหรือเห็นได้ชัดว่าไม่มีใครคิดจะทำธุรกิจนั้น เพราะมองไม่เห็นวิธีที่จะทำให้เกิดผลกำไรขึ้นมาได้อย่างไร

3. หลีกเลียงเพื่อไม่ให้มีการรายงานธุรกรรมตามกฎหมาย (Structuring of avoiding the reporting of transactions) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับให้มีการรายงานการทำธุรกรรมบางประเภท เช่น ธุรกรรมเงินสดตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป หรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมูลค่าตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งบุคคลผู้สุจริตส่วนใหญ่จะยอมรับภาระในการให้ข้อมูลแก่สถาบันการเงินเกี่ยวกับตนเองและธุรกรรมที่ทำ แต่อาชญากรหรือนักฟอกเงินไม่ต้องการให้มีข้อมูลใดๆ เชื่อมโยงไปถึงตนเองและกิจการสกปรกได้ จึงต้องหาทางหลีกเลียงไม่มีการรายงานดังกล่าว

4. เกี่ยวข้องกับการทำความผิดมูลฐาน (Connection with the commission of a predicate offence) ในกรณีธุรกรรมที่มีเหตุเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการทำความผิดมูลฐาน ทั้ง 9 ประการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ผู้มีหน้าที่ต้องรายงานสำนักงาน ปปง. เกี่ยวกับธุรกรรมนั้น ในฐานะที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยทันที

แนวทางในการพิจารณาธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ในการพิจารณาธุรกรรมใดเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งจะต้องรายงานสำนักงาน ปปง. หรือไม่นั้น สมควรพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แวดล้อมอย่างรอบคอบและถ้วนทั่ว และสมควรพิจารณาประเด็นสำคัญต่างๆ ได้แก่

1. ความสงสัย (Suspicion) ประเด็นสำคัญยิ่งที่ควรต้องพิจารณาประการหนึ่งคือ ความสงสัยหรือไม่สงสัย เนื่องจากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ในบางกรณีอาจกลางเป็นเรื่องซับซ้อน นอกจากเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับสภาวะหรือพฤติกรรมแวดล้อม หรือเรื่อง “สงสัยอะไร” (Objective) แล้ว ยังเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความคิดความรู้สึกของแต่ละบุคคล หรือ “ใครสงสัย” (Subjective) ด้วย ซึ่งประการหลังนี้เป็นการยากที่จะสามารถกำหนดให้ชัดเจนตายตัวได้ อย่างที่มีผู้กล่าวในทำนองที่ว่า ชุกรรملักษณะนี้น่าสงสัยตั้งแต่ความรู้สึกแรกเลยทีเดียว บุคคลซึ่งจะมีความรู้สึกทันทีเช่นนี้ได้ต้องมีประสบการณ์ทั้งในการทำงานและพฤติกรรมของผู้คนในวงกรมพอสมควร อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเพื่อตัดสินว่าควรเป็นชุกรรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งสองประการดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ ประเทศที่พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาก่อนโดยส่วนใหญ่จึงไม่ระบุชัดเจนในกฎหมายว่าชุกรรملักษณะใดควรเป็นสิ่งที่น่าสงสัย แต่จะปล่อยให้เป็นผู้วินิจฉัยของผู้มีหน้าที่รายงาน เพื่อให้ยึดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนใช้ได้ตามเทคนิควิธีใหม่ๆ ในการฟอกเงินที่อาชญากรใช้ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้สถาบันการเงินและผู้ที่มีหน้าที่รายงานการทำชุกรรรมอื่นๆ พัฒนาแนวทางหรือมาตรฐานในการระบุเหตุอันควรสงสัยโดยใช้ประสบการณ์ของตนเองด้วย

2. ไม่จำกัดเฉพาะแต่ชุกรรรมเงินสด ข้อที่พิจารณาอีกประการหนึ่งในการรายงานการทำชุกรรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ คือ การรายงานประเภทนี้ใช้บังคับกับชุกรรรมทุกประเภท เช่น การโอนเงินทางโทรเลข การซื้อ ตราฟัทธนาการ หรือเช็คเดินทาง เป็นต้น จึงไม่ใช่แต่ชุกรรรมเงินสดเท่านั้น ที่จะต้องพิจารณาว่าเป็นชุกรรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ แม้แต่ชุกรรรมใดที่จะต้องมีการรายงานหรือได้มีการรายงานการทำชุกรรรมเงินสดไปแล้ว หากมีพฤติกรรมแวดล้อมเข้าลักษณะเป็นชุกรรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ผู้มีหน้าที่ก็ต้องรายงานยื่นรายงานการทำชุกรรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยอีกประเภทหนึ่งด้วย

3. ปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณา ปัจจัยหรือสิ่งที่เป็นบ่อเกิดเหตุอันควรสงสัยในการทำชุกรรรม อาจมาจากการพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่เป็นปกติเกี่ยวกับลักษณะของชุกรรรมนั่นเอง หรือผู้ทำชุกรรรม หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ควรหาข้อสรุปว่าเป็นหรือไม่เป็นชุกรรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยการพิจารณาลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงประการเดียว แต่ควรพิจารณามูลเหตุปัจจัยและพฤติกรรมแวดล้อมทั้งหมดของชุกรรรมให้รอบคอบ โดยหลักทั่วไป ก่อนจะตัดสินใจหรือวัดความรู้สึกหรือเกิดความสงสัยหรือไม่ไว้วางใจต่อการทำชุกรรรมใด ผู้มีหน้าที่ในการรายงานควรจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่

- ลักษณะ พฤติการณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่ปกติของการทำธุรกรรม (Unusual nature or circumstances)
 - บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมหรือผู้ทำธุรกรรม
 - ภูมิหลังทางธุรกิจที่รู้ของบุคคลที่ทำธุรกิจ
 - การทำเอกสารระบุตัวบุคคลที่ปรากฏเป็นเท็จหรือปลอมในการทำธุรกรรมใดๆ การใช้นามแฝงและใช้สถานที่ต่างกัน แต่สถานที่เหล่านั้นล้วนใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะในการเปิดบัญชีหรือดำเนินการทางบัญชีโดยไม่มีชื่อจริง
 - การยอมรับหรือชี้แจงกับผู้มีหน้าที่รายงานหรือพนักงานหรือตัวแทน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมผิดกฎหมายเกี่ยวพันกับการทำธุรกรรมนั้น
 - ธุรกรรมไม่ว่าที่เป็นปกติหรือน่าสงสัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งยาเสพติด ที่รู้จักกัน หรือประเทศส่งผ่านยาเสพติด
 - พฤติกรรมที่แสดงของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำธุรกรรม เป็นต้น

2.4.1 วิธีในการรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีฟอกเงิน

หลักเบื้องต้นในการสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน⁶²

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาซึ่งปรากฏตามมาตรา 5 “ ผู้ได้รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดฐาน หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาแหล่งตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

จากบทบัญญัติมาตรา 5 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความผิดฐานฟอกเงิน กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาอีกต่างหากจากบรรดาความผิดมูลฐาน ดังนั้น เมื่อปรากฏความผิดมูลฐานในเขตท้องที่พนักงานสอบสวนใดแล้ว นอกจากพนักงานสอบสวนท้องที่นั้นจะดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีผู้กระทำความผิดมูลฐานแล้ว หากปรากฏข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานว่ามีกระทำความเข้าข่ายเป็นความผิดฐานฟอกเงิน

⁶² สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, คู่มือพนักงานสืบสวนสอบสวน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คอมแพคท์พริ้นท์,2544) , หน้า 21-26.

พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินคดีอาชญาฐานฟอกเงิน กับผู้กระทำความผิดนั้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ อีกอันี่ฐานความผิดด้วย

เนื่องจากความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ นับว่าเป็นมาตรการทางอาญาที่กำหนดขึ้นใหม่ ประชาชนโดยทั่วไปอาจยังไม่ทราบหรือยังไม่ได้ศึกษากฎหมายฉบับนี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งได้แก่พนักงานสอบสวนยังไม่คุ้นเคยกับการนำมาตรการทางกฎหมายนี้ไป บังคับใช้กับผู้กระทำความผิดและนอกจากนี้ปัจจุบันยังไม่มีความรู้หรือหน่วยงานใดวางแผนในการปฏิบัติด้านการสืบสวนคดีฟอกเงินได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกำหนดกรอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนและสอบสวน

การสืบสวน คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดที่มีขึ้นก่อนทำการจับกุม ขณะทำการจับกุมและหลังการจับกุม การสืบสวนมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การสะกดรอย การตรวจสอบทางทะเบียนและการเงิน การใช้สายลับหรือแหล่งข่าวอื่นๆ ซึ่งในบางครั้งต้องใช้เทคนิคพิเศษประกอบการสืบสวน ผู้ทำการสืบสวนต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐานพอสมควร เช่น พยานเอกสาร พยานวัตถุและพยานบุคคล ผู้ทำการสืบสวนต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดที่มีความน่าเชื่อถือสามารถพิสูจน์ความผิด ทำให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจวินิจฉัยลงโทษจำเลยได้ เพราะว่าศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ต้องใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง เมื่อเป็นที่สงสัยว่าจำเลยได้กระทำหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

ฉะนั้น พยานที่รับฟังได้จะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างเหตุกับผล พยานบุคคลจะต้องไม่ขัดกับเหตุและผล, พยาน 2 คน จะต้องมีความสอดคล้องกันแต่จะต้องมีความสัมพันธ์กันด้วยในจุดใดจุดๆ หนึ่ง นอกจากนั้นยังต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับพยานวัตถุอีกด้วย

เมื่อทราบว่าพยานหลักฐานใดมีความสำคัญที่จะใช้พิสูจน์ความผิด ผู้ทำการสืบสวนต้องวางแผนการสืบสวนเพื่อให้ได้พยานหลักฐานเช่นว่านั้น การแสวงหาหลักฐานได้จากที่ใดบ้างนั้นให้พิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

- พฤติการณ์ในการกระทำผิด
- ประวัติบุคคลต้องสงสัย
- ลักษณะการลักลอบกระทำความผิด
- รายงานการสืบสวน

- รายงานข่าวสาร หรือแหล่งข่าวต่างๆ

ขั้นตอนในการสืบสวน

1. การรายงานสืบสวนมีความสำคัญมาก เพราะอย่างน้อยเป็นพยานหลักฐานว่าก่อนมีการจับกุมได้มีการสืบสวนมาก่อน ฉะนั้น ทุกครั้งที่มีการสืบสวนต้องมีการทำเป็นรายงานสืบสวนเป็นหนังสือเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นพยานหลักฐาน เมื่อสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว จะต้องนำรายงานสืบสวนมาเป็นพยานหลักฐานต่อศาล ฉะนั้น ไม่ว่าการสืบสวนโดยวิธีใด เช่น การสะกดรอย ต้องมีรายงานก่อนการสืบสวนทุกครั้ง

2. รายงานข่าวสาร เมื่อได้รับข่าวสารเรื่องการกระทำความผิดของบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะได้ข่าวโดยวิธีใด หรือแหล่งข่าวใด จะต้องรายงานเป็นตัวหนังสือทุกครั้งอย่างน้อยก็เพื่อประกอบในการวิเคราะห์ข่าวสาร

3. ภาพถ่ายบุคคล ยานพาหนะ หรือสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เช่น รายงานการสำรวจสถานที่ประกอบภาพถ่าย หรือภาพถ่ายการพบกันของบุคคลกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนภาพถ่ายขณะจับกุม เช่น วิธีการซ่อนของกลาง จุดที่พบของกลาง ภาชนะที่ใส่ของกลาง เป็นต้น

4. หลักฐานการติดต่อของบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย เช่น หลักฐานการใช้โทรศัพท์ วิทยุติดตามตัว จดหมาย โทรเลข ฯลฯ

5. หลักฐานทางการเงิน เช่น ใบโอนเงิน บัญชีเงินฝาก นอกจากใช้เป็นหลักฐานแสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคล ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดฐานะการเงินของขบวนการฟอกเงินนั้นๆ ตลอดจนเส้นทางการฟอกเงิน

ข้อดีของการสืบสวนก่อนทำการจับกุม

1. ใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของบุคคล
2. ในกรณีมีการกระทำความผิดหลายคน ซึ่งในเรื่องนี้เป็นปัญหาหากหากคดีมีการสืบสวนมาก่อน พยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งได้จากการสืบสวนสามารถพิสูจน์ให้ทราบถึงการแบ่งหน้าที่กันของบุคคลในกลุ่มว่าร่วมกันกระทำความผิดอย่างไรและความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. เพื่อประกอบดุลพินิจเบื้องต้นของผู้จับกุม ตลอดจนพนักงานสอบสวนว่าบุคคลใดมีส่วนในการกระทำความผิดมากน้อยเพียงใด หรือไม่มีส่วนในการกระทำความผิด ไม่ปล่อยให้ป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือศาลที่จะใช้ดุลพินิจในส่วนนี้มากนัก แต่การใช้ดุลพินิจในเรื่องเจตนาและเรื่องการพิสูจน์เอกสารว่าเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ควรให้เป็นดุลพินิจของศาล

4. การสืบสวนทางการเงิน สามารถพิสูจน์ทราบความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มผู้กระทำความผิด ทำให้ทราบวิธีฟอกเงิน

5. ในกรณีเป็นปัญหาในการจับกุมว่ากระทำโดยชอบหรือมิชอบ รายงานการสืบสวนเป็นหลักฐานว่ามีการสอบสวนมาก่อน ซึ่งแสดงว่าการจับกุมกระทำโดยสุจริต

ข้อเสียของการสืบสวนก่อนทำการจับกุม

ต้องเสียเวลานานในการสืบสวน ทำให้ไม่เหมาะกับคดีที่มีการกระทำความผิดเล็กน้อย ทำให้สิ้นเปลืองเวลา กำลังคนและงบประมาณ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง โดยเฉพาะการสอบสวนที่ไม่บรรลุเป้าหมาย

พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจค้นจับกุม

1. บันทึกการตรวจค้นจับกุมเป็นพยานหลักฐาน ซึ่งเจ้าหน้าที่บันทึกขึ้นขณะทำการจับกุม จึงต้องมีสาระสำคัญครบถ้วน เช่น วันเวลาจับกุม ชื่อผู้ต้องหา ของกลาง สถานที่เกิดเหตุ ข้อหา ตลอดจนคำให้การของผู้ต้องหา ว่ารับสารภาพหรือปฏิเสธ การตกเติมแก้ไขไม่สมควรจะทำ ซึ่งหากจำเป็นให้บันทึกใหม่

2. ยานพาหนะทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดตลอดจนเอกสาร แสดงการครอบครองซึ่งเป็นเจ้าของ

3. พยานเอกสาร เช่น เอกสารในการโอน บัญชีธนาคาร สัญญาเช่า หรือ เอกสารแสดงสิทธิ ในกรณีผู้ต้องหาเป็นผู้เช่าหรือผู้อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นและถูกจับกุมร่วมกับผู้ต้องหาอื่นๆ อาจจะอ้างว่า ขณะจับกุมไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด แต่มาติดต่อเรื่องธุรกิจอื่น ฉะนั้น หลักฐาน เช่น สัญญาเช่า จึงเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ

4. บันทึกคำรับสารภาพเบื้องต้นในชั้นจับกุม แม้แต่ผู้ต้องหาจะลงลายชื่อรับสารภาพในบันทึกจับกุมซึ่งผู้ต้องหาอาจจะอ้างว่าถูกบังคับให้ลงลายชื่อ แต่ถ้าผู้ต้องหาเขียนคำรับสารภาพด้วยลายมือตนเอง ข้ออ้างว่าถูกบังคับก็มีน้ำหนักน้อย

5. อุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ เพื่อตรวจสอบการใช้ เพื่อใช้เป็นหลักฐานการติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องการกระทำความผิด

6. ภาพถ่ายจากการตรวจค้น จับกุม หรือลักษณะการชุกซ่อนทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ภาพถ่ายดังกล่าวใช้เป็นพยานหลักฐานและประกอบคำให้การในชั้นพิจารณาของศาล เพราะว่าภาพถ่ายจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่าคำให้การด้วยปากเปล่า

การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนของพนักงานสอบสวน

การทำคดีฟอกเงิน ผู้ทำการสืบสวนจะต้องประสานงานกับพนักงานสอบสวนอย่างใกล้ชิดเมื่อมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีฟอกเงิน เพราะว่าพยานหลักฐานที่สำคัญในบางครั้งผู้ทำการสืบสวนมีอยู่แต่ไม่ได้ส่งไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนต้องการพยานหลักฐานเพิ่มเติมในบางครั้ง ผู้ทำการสืบสวน (จับกุม) สามารถหาเพิ่มเติมได้ เช่น

- บันทึกคำรับสารภาพหรือชดทอด (เบื้องต้นขณะจับกุม)
- แผนที่เกิดเหตุ
- หลักฐานทางทะเบียนของบุคคล ยานพาหนะและสถานที่ของ

ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ต้องหา

- หลักฐานเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางการเงิน
- ภาพถ่ายขณะสืบสวนและขณะจับกุม
- รายงานสืบสวน
- บันทึกต่างๆ ที่ยึดได้จากผู้ต้องหา
- สัญญาต่างๆ เช่น เช่าซื้อ ซื้อขาย เป็นต้น

การสืบสวนหาพยานหลักฐานตามข้อหาเกี่ยวกับการฟอกเงิน

ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินมีด้วยกัน 9 ฐานความผิด ผู้ทำการสืบสวนจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานใด ยังต้องคำนึงถึงฐานความผิดที่จะดำเนินการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดกระทำผิดฐานใด ดังนั้น ผู้ทำการสืบสวนต้องทราบองค์ประกอบของฐานความผิดนั้นๆ ก่อนและในการดำเนินการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งทางแพ่งและทางอาญา ต้องดำเนินคดีเป็น 2 ทาง ในคดีแพ่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงาน ปปง. และสำนักงานอัยการสูงสุด ส่วนคดีอาญา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ปปง. สำนักงานอัยการสูงสุดและศาล ทั้งนี้ในสำนวนแต่ละสำนวนจะต้องมีหมายเหตุไว้ด้วยว่ามีการแยกการดำเนินคดีแพ่งหรืออาญาแล้วแต่กรณีไป อีกสำนวนหนึ่งอย่างใดแล้ว เพื่อประโยชน์ในการติดตามสำนวนคดี

การสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) "การสอบสวน" หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการอื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งประมวล

กฎหมายนี้เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนนี้ พยานหลักฐานบางอย่างได้ถูกรวบรวมไว้แล้วในชั้นจับกุม เมื่อถึงชั้นสอบสวน ผู้จับกุมจะต้องส่งให้พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ดังนั้น ในชั้นพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการดังนี้

- สอบสวนบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา
- สอบสวนบันทึกคำให้การของผู้จับกุม (ผู้กล่าวหา พยาน)
- สอบสวนบันทึกคำให้การของพยานที่เห็นเหตุการณ์ (ถ้าจำเป็น)
- ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและบันทึก
- ทำแผนที่เกิดเหตุและถ่ายภาพที่เกิดเหตุ
- ตรวจสอบรายการการใช้โทรศัพท์
- ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนต่างๆ
- ตรวจสอบประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี
- ตรวจสอบทะเบียนรถยนต์
- ตรวจสอบหลักฐานทางทรัพย์สิน
- ตรวจสอบในสำนวนว่ายังขาดพยานหลักฐานอะไรอีกบ้าง ถ้าเห็นว่า

ยังขาดอยู่ก็ทำการตรวจค้นและยึดเข้ามาประกอบคดี

- ตรวจสอบและสอบสวนว่ามีผู้อื่นร่วมกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าเห็นว่ายังมีผู้ร่วมกระทำความผิดที่ยังไม่ได้ถูกจับอีกก็จะดำเนินการขอหมายจับบุคคลนั้นๆ ต่อไป
- ฯลฯ

ข้อควรคำนึงในการรวบรวมพยานในชั้นสอบสวนบางประการ มีดังนี้

1. บันทึกคำรับสารภาพของผู้ต้องหา หากผู้ต้องหารับสารภาพด้วยความสมัครใจควรมีบันทึกคำสารภาพของผู้ต้องหาไว้เพื่อยืนยันว่าผู้ต้องหารับสารภาพเองจะเป็นการยืนยันอีกชั้นหนึ่งในการจัดทำนั้นควรจะให้ผู้ต้องหาเขียนด้วยตัวเอง ใช้ภาษาของตัวเอง และหากเป็นไปได้ควรบันทึกภาพผู้ต้องหาขณะเขียนไว้ด้วย

2. ในกรณีที่จำเป็นต้องมีพยานเอกสารบางอย่างเข้าประกอบสำนวน เช่น รายงานการสืบสวน ซึ่งอาจมีชื่อบุคคลหรือสถานที่ที่ยังไม่สามารถเปิดเผยได้ ในกรณีนี้สามารถจะลบชื่อเหล่านั้นได้ โดยชี้แจงให้ชัดว่าที่ลบไปนั้นเพราะอะไร เช่น ยังอยู่ในระหว่างการสืบสวน หากเปิดเผยออกไปจะเป็นการเสียหายต่อการสืบสวนในคดีอื่นๆ

3. เกี่ยวกับผู้ที่จะเป็นผู้กล่าวหาและพยาน ควรเป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ดีที่สุดและมากที่สุดถึงแม้จะไม่รู้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดก็ตามและต้องสามารถเชื่อมเหตุการณ์

ต่างๆ ได้ดี นอกจากนี้หากเป็นไปได้ควรเป็นบุคคลที่ดำเนินการสืบสวนมาตั้งแต่ต้นจนถึงชั้นจับกุม

4. เกี่ยวกับการนำพยานบุคคลภายนอกหรือผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ ที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่สืบสวนจับกุมเข้ามาเป็นพยานในคดี เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบว่า สมควรจะดำเนินการหรือไม่ เนื่องจากมักจะปรากฏว่าพยานให้การในชั้นสอบสวน ยืนยันว่าเห็นหรือรู้ว่าผู้ต้องหากระทำตามที่เจ้าพนักงานจับปลงตั้งข้อหาแต่เมื่อขึ้นศาลแล้วก็มักให้การไม่ทราบไม่รู้ ทั้งนี้เกิดจากความเกรงใจกลัวฝ่ายผู้ต้องหาหรือเห็นแก่อำมีสินจ้างก็ได้

อีกประการหนึ่งในระบบการป้องกันพยานของประเทศไทยยังไม่ค่อยสมบูรณ์นัก สำหรับกฎหมายที่จะใช้คุ้มครองพยาน ในปัจจุบันมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 244 “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ” ทั้งตามกฎหมายวิธีบัญญัติและระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ที่ 8 บทที่ 6 เรื่องป้องกันพยาน ซึ่งไม่มีวิธีที่แน่นอนชัดเจนและเพียงพอ

5. การประมวลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หน้าที่ของพนักงานสอบสวนในข้อนี้เกี่ยวข้องกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ คือ เป็นการตรวจพิจารณาและประมวลว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างในที่เกิดเหตุหรือผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัยได้กระทำอะไรในที่เกิดเหตุบ้างทางเข้าออกเป็นอย่างไร ชุกซอนของที่ใช้กระทำผิดและเก็บของส่วนตัวไว้ที่ไหนบ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและสอบสวนเพื่อขยายผลหาตัวผู้กระทำผิดที่ยังจับไม่ได้ต่อไป

นอกจากนี้ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 การตรวจสอบหลักฐานทางทรัพย์สิน เพื่อจะให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในระหว่างผู้ต้องหาด้วยกัน หลักฐานทางทรัพย์สินที่ควรตรวจสอบ มีดังนี้

- ทะเบียนพาณิชย์หรือนิติบุคคล
- บัญชีธนาคาร
- ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์
- หลักฐานการเสียภาษีจากกรมสรรพากร
- กรมธรรม์ประกันชีวิต ประกันภัย
- หุ่น พันธบัตร
- ยานพาหนะ
- โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ

นอกจากดำเนินการตรวจสอบหลักฐานทางทรัพย์สินแล้ว ควรที่จะตรวจสอบพยานหลักฐานทางทะเบียนเพื่อให้ถูกต้องตรงกับความจริงและการตรวจสอบ

พยานหลักฐานทางทะเบียนในชั้นนี้ อาจได้พยานหลักฐานบางอย่างที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีอีก

หลักฐานทางทะเบียนที่ควรตรวจสอบ

- ทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน
- ทะเบียนบ้าน (ทร. 14)
- ทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า
- หลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัว นามสกุล
- หนังสือเดินทาง
- ทะเบียนยานพาหนะ อาวุธปืน
- ทะเบียนประวัติอาชญากรรม หมายถึง การต้องโทษ
- ทะเบียนผู้เช่า หรือผู้ใช้โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น

การรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดฐานและความผิดฐาน

ฟอกเงิน

การสอบสวนดำเนินคดีอาญา “ฐานฟอกเงิน” เป็นการสอบสวนดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด เพราะเหตุมีการนำเอาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานใดมูลฐานหนึ่งที่กำหนดไว้ในมาตรา 3(1)-(8) รวม 8 มูลฐานตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542)ปัจจุบันความผิดมูลฐานตามมาตรา 3(5) คือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมอยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการสอบสวนดำเนินคดี ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 เป็นต้นมา)

2.5 ปัญหาในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงิน

เนื่องจากการฟอกเงินเป็นการกระทำความผิดโดยอาศัยความรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญ และอาชญากรในคดีฟอกเงินก็เป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเช่นว่านั้น อีกทั้งยังเป็นการกระทำโดยการปกปิด ปะปน เปลี่ยนแปลง สภาพทรัพย์สิน และยังเป็นกระทำความผิดโดยกลบเกลื่อนร่องรอยอยู่แล้ว ดังนั้นจึงยากยิ่งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีแม้จะได้มีการดำเนินการตามที่ได้กำหนดตามที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อที่แล้ว แต่ปัจจัยอีกประการหนึ่ง คือ ตำรวจซึ่งเป็นผู้ใช้บังคับกฎหมายส่วนใหญ่ของประเทศยังคงมีความชำนาญเพียงการติดตามร่องรอยของอาชญากรรมที่เป็นอาชญากรรมประเภทใช้ความรุนแรงกระทำต่อทรัพย์สินเนื้อตัวร่างกายเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานพิเศษเช่นสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) แต่ทว่า ปปง. ก็ยังคงเป็นหน่วยราชการที่มีข้อจำกัด

เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งมีข้อจำกัดทางงบประมาณและอัตรากำลังพลในการบังคับกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแห่งการลดอัตรากำลังข้าราชการเช่นนี้

นอกจากนี้ การกระทำเกี่ยวกับการฟอกเงินยังไม่ได้มีลักษณะคุกคามรุนแรงและกระทบกระเทือนขวัญและจิตใจของประชาชน เช่น อาชญากรรมมูลฐานอื่น และยังเป็นรูปแบบของการทำความผิดที่ไม่มีผู้เสียหายหรือเป็นอาชญากรรมไร้เหยื่อ (Victimless) จึงไม่มีการเริ่มต้นคดีโดยผู้เสียหายแต่อย่างใด อีกทั้งตัวอาชญากรซึ่งเป็นเหยื่อแห่งการทำความผิดนั้นเองก็ได้รับความพึงพอใจและประโยชน์ตอบแทนจากการก่ออาชญากรรมนั้นด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ตอบแทนมหาศาลจากการก่ออาชญากรรมนี้เองที่กลับไปเป็นเงินทุนสำหรับการก่ออาชญากรรมและเป็นเงินทุนที่ถูกนำมาใช้เพื่อกลบเกลื่อนปิดบังร่องรอยของการทำความผิดของอาชญากรในการพิสูจน์ความผิดเพื่อดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ซึ่งผู้กล่าวหาคืออัยการผู้เป็นโจทก์แทนแผ่นดินมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ต่อศาลให้ประจักษ์ (Burden of Proof) จนกระทั่งสันสงสัยว่าจำเลยได้ทำความผิดจริงสมดังใจทักฟ้อง (Proof beyond the reasonable doubt) จึงเป็นเหตุให้ในความจริงคดีอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงินเป็นจำนวนมากไม่ถูกดำเนินคดีในชั้นศาลเพราะพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องคดีเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการนำสืบพิสูจน์และปรากฏว่าในการดำเนินคดีฟอกเงินในชั้นศาลไม่สามารถพิสูจน์เอาผิดกับจำเลยได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำผิดที่อยู่ในฐานะผู้สมคบในคดีฟอกเงิน ซึ่งอยู่ไกลเกินกว่าที่จะนำพยานหลักฐานที่จะหาได้ในคดีโดยวิธีการสอบสวน ทั่วไป เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องจำเลยไปเป็นจำนวนมากซึ่งจำเลยเหล่านี้ก็มักจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น การหาหนทางอื่นนอกจากวิธีการที่ได้ดำเนินอยู่ตามปกติแล้ว การแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้กระทำผิดเอง ก็เป็นสิ่งที่จะช่วยในการแสวงหาพยานหลักฐานได้มากขึ้น เพราะหลักฐานส่วนใหญ่ในคดีฟอกเงิน เป็นสิ่งที่อยู่ในความครอบครองผู้กระทำความผิด การที่ได้ข้อมูลจากผู้กระทำ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่เป็นต้นตอ หรือผู้บงการของขบวนการฟอกเงิน ก็จะเป็นการเปิดทางไปสู่การจับกุมผู้อยู่เบื้องหลังที่แท้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือของผู้กระทำความผิดในคดีฟอกเงินเป็นส่วนสำคัญที่ต้องทำการศึกษาเพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่เป็นขบวนการฟอกเงิน ต่อไป